

LA REVISTA

QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL
ANY IX, NUMS. CXCIII - CXCVIII, Octubre I a Desembre XVI, MCMXXIII

Preu: 2 pessetes

SUMARI

Posta, a Umbria, per R. RUCABADO.—Mots sobre el feixisme italià, per JOAN CREXELLS.—La meva professió de fe, per A. ESCLASANS.—Cultura i civilització, per CRISTÒFOR DE DOMENEC.—Poesies: Cançó de vela, per JOSEP MARIA DE SAGARRA.—Al·legoria de les onades, per MILLÁS-RAURELL.—Lliçons de la revolució, per GEORGE W. RUSSELL, (E. S., trad.).—Poesies: La Ventura, per CLEMENTINA ARDERIU.—Elegia de l'Amistat, per RICARD PERMANYER.—Tres endreces, per ROSSEND LLATAS.—Del pròleg a l'Antologia de poesies de Jacint Verdaguer, per CARLES RIBA.—Poesies: A Carlota Maria, per GUERAU DE LIOST.—Nocturn, per TOMÁS GARCÉS.—Nocturn per a acordió, per J. SALVAT PAPASSEIT.—Cançó, per ANGELO POLIZIANO (TOMÁS GARCÉS, trad.).—Un «speech», de Duhamel.—Els llibres, per O. S.—Les Arts Plàstiques, per R. B.—Les Revistes.—
Fora de text: Index de l'any 1923.

ADMINISTRACIÓ: CORTS CATALANES, 613 · BAIXOS

BARCELONA

Obres publicades per la SOCIETAT CATALANA D'EDICIONS

1. Alexandre Plana: <i>Les idees polítiques d'en Valentí Almirall</i>	2.50	25. Pompeius Gener: <i>La Dona mediterrània</i> , aplec de llegendes històriques. Volum I.....	4.—
2. Prudenci Bertrana: <i>Proses bàrbares</i> (Agotada)	3.50	26. Pompeius Gener: <i>La Dona mediterrània</i> , aplec de llegendes històriques. Volum II	4.—
3. J. Pous i Pagès: <i>La vida y la mort d'en Jordi Fraginals</i>	4.—	27. Raimond Casellas: <i>Etapas estètiques</i> . Pròleg d'Eugeni d'Ors. Volum I	4.50
4. Manuel de Montoliu: <i>Estudis de Literatura catalana</i> Pròleg de Miquel S. Oliver	3.50	28. Raimond Casellas: <i>Etapas estètiques</i> . Epíleg de Xenius. Volum II	4.50
5. Ramon Turró: <i>Orígens del coneixement</i> . Volum I	3.—	29. Captain Morley: <i>La guerra de les nacions</i> . Volum II	3.50
6. Ramon Turró: <i>Orígens del coneixement</i> . Volum II	3.—	30. Carles Riba: <i>Històries extraordinàries d'Edgar A. Poe</i> , Sèrie II	4.—
7. A. Rovira i Virgili: <i>Història dels moviments nacionalistes</i> . Pròleg de P. Corominas. Primera sèrie	3.50	31. A. Rovira i Virgili: <i>Les valors ideals de la guerra</i>	4.—
8. A. Rovira i Virgili: <i>Història dels moviments nacionalistes</i> . Segona sèrie	3.50	32. Lluís Via Cullita. <i>Poesies</i>	3.50
9. Apeles Mestres: <i>Llibre d'or</i> . Cent cançons populars de diferents països.....	4.—	33. Miquel S. Oliver: <i>Catalunya en temps de la Revolució francesa</i> . Primera sèrie	4.50
10. F. Pi i Margall: <i>La qüestió de Catalunya</i> . (Escriu i discursos.) Pròleg de Rovira i Virgili, amb una biografia de Pi i Margall..	2.50	34. Plàcid Vidal: <i>Infinit</i> . Volum I	3.50
11. Cebrià Montoliu: <i>Walt Witman</i> : L'home i sa tasca	3.50	35. Plàcid Vidal: <i>Infinit</i> . Volum II.....	3.50
12. Ignasi Ribera i Rovira: <i>Contistes portuguesos</i> . Traducció catalana	3.50	36. Ferran Agulló i Vidal: <i>Marines</i>	4.—
13. Alexandre Plana: <i>Antologia de poetes catalans moderns</i> (agotada)	4.—	37. Joan Pons i Massaveu: <i>Com anàvem dient</i> .	4.—
14. A. Rovira i Virgili: <i>La nacionalització de Catalunya</i>	2.—	38. A. Rovira i Virgili: <i>Nacionalisme i Federalisme</i>	4.—
15. A. Rovira i Virgili: <i>Història dels moviments nacionalistes</i> . Tercera i última sèrie	3.50	39. Ferran Agulló i Vidal: <i>De tots temps</i> . Poesies	4.—
16. Alfons Maseras: <i>Contistes francesos</i> . Traducció catalana	3.50	40. Alfons Maseras: <i>Contes a l'atzar</i>	4.—
17. Captain Morley: <i>La guerra de les nacions</i> . Volum I	2.50	41. Joaquim Riera i Bertran: <i>Faules velles</i>	4.—
18. J. M. López-Picó: <i>Poesies</i> (agotada)	3.50	42. Captain Morley: <i>La guerra de les nacions</i> . Volum III.	4.—
19. Carles Riba: <i>Històries extraordinàries d'Edgar A. Poe</i> . Sèrie I	3.50	43. Manuel Marinello: <i>Contes de reis i de prínceps</i>	4.—
20. A. Rovira i Virgili: <i>Debats sobre el catalanisme</i>	3.—	44. J.M. López Picó: <i>Poesies</i> (1915-1919) (agotada)	4.—
21. Prudenci Bertrana: <i>La lloca de la viuda</i> i altres narracions	3.50	45. Captain Morley: <i>La guerra de les nacions</i> . Volum IV	4.—
22. Alexandre Plana: <i>Sol en el llindar</i> . Poesies.	3.50	46. Alfons Maseras: <i>Interpretacions i motius</i> ..	4.—
23. E. A. Butti: <i>Llucifer</i> . Versió catalana de Joan Fabré i Oliver	3.—	47. Pau Griera i Cruz: <i>Desferres</i> . Novel·les ..	4.—
24. Carles Soldevila: <i>Plasenteries</i>	3.—	48. Francesc Puig i Alfonso: <i>Curiositats barcelonines</i> . Volum I	4.—
		49. Francesc Puig i Alfonso: <i>Curiositats barcelonines</i> Volum II	4.—
		50. L. Nicolau d'Oliver: <i>Comentaris</i> . (1915-1917).	4.—
		51. Josep Massó Ventós: <i>Totes les cordes</i>	4.—
		52. Francesc Puig i Alfonso: <i>Curiositats barcelonines</i> Volum III	4.—
		53. Josep Massó Ventós: <i>Ideari de l'Amic</i> . Volum I	4.—
		54. Alfons Maseras: <i>El Llibre de les hores Cruentes</i>	4.—

OBRES EN PREPARACIÓ

Ferrault (Contes per a infants) Il·lustracions de Torné Esquiús
 Del natural... I del meu humor.—Joaquim Ciervo.
 La guerra de les nacions (Vol. V i últim).—Captain Morley.
 Les multituds.—Raimon Casellas
 Els seus feréstecs.—Raimond Casellas.
 El mirall imaginari.—Alexandre Plana
 Ideari de l'Amic (Segon volum) Josep Massó Ventós
 Antologia de poetes portuguesos.—Ignasi Ribera Rovira
 Del país dels tarongers.—Ignasi Ribera Rovira

Diàlegs literaris i altres assaigs de crítica.—Josep Ferran i Mayoral
 Noves faules.—Joaquim Riera i Bertran
 Marines (Segon volum).—Ferran Agulló i Vidal
 Herències (Novel·la).—Maria Domènech de Cañellas
 L'anhel Cantaire (Poesies).—Plàcid Vidal
 Catalunya en temps de la Revolució francesa (Segona sèrie) Miquel S. Oliver
 Història de la pintura catalana fins al segle XVIII (Cinc volums).—Raimond Casellas
 Sepulcres històrico-artístics de Catalunya (Dos volums) Adolf Alegret

:: ADMINISTRACIÓ: Llibreria Puig i Alfonso, Plaça Nova. — VENDA: A totes les Llibreries ::

TALLER DE JOIERIA

Jaume Mercadé

Passeig de Gràcia, 46 - Telèfon 1373 A

LA REVISTA

QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL

ANY IX — NÚMS. CXCIII a CXCVIII — OCTUBRE a DESEMBRE — 1923

Posta, a Umbria

Fra Sol s'en va d'Assís. Tota la vila, dalt del turó aplegada, roja del trastorn, vol donar-li comiat.

Sant Francesc, dret de cara a l'emigrant, comanda la oració, per què tingui bona via.

El poble, tot, s'agenolla. Santa Clara, només, i sant Rufí vell, gosen alçar-se de puntetes.

Fra Francesc, a ponent de tothom, parla amb Fra Solet, qui aquesta nit va de missió. Li encomana les flors que trobarà, els ocells, les criatures humanes.

El moment arriba. Assís, tot d'una, llueix de resplendors vermells. Hi ha un ciri a cada vidre. El Sant comença, amb veu de campanar: *Angelus Domini...*

Devès Perúgia el Sol ja ha tramuntat els colls. Encar aixeca els braços amb raigs que fan l'adéu. Assís es posa el primer dol: color de porpra.

A tanta austeritat, el mont Subasio pinta al sostre una opulenta nuvolada barroca. Festa de boires inflades i misterioses dalt d'aquell cim inspector de tantes franciscanes penitències.

Assís ja defalleix i es llença al cap el vel morat de les vídues. No obstant, el mont Subasio torna a la formació de sos cúmuls solemnes; optimistes i fúlgids de l'astre que encar veuen.

Hom endevina el mormol dels xiprers de Sant Damià—xiprers de l'Ordre Tercera—interessats en l'afer d'aquest vespre. (Allí és que s'entonà el Càntic del Sol per primera volta.) Les oliveres beates, matineres que hi van tot l'any a primera missa, i el troben pel camí de llevant, afirmen que també demà el veuran comparèixer.

Però Assís no té més força: l'enyorament ja li ensombreix el cor, i es fa baixar al front la caputxa cendra. Santa Maria dels Angels, en mig de les hortes, de genolls i amb toca negra, va guanyant encara, per als pobres difunts, indulgències plenàries.

I el Subasio, què fa? A què ve la blancor espessa, flanquejada de groc i rosa, si el vespre es passeja per l'escena, si un desconhort d'octubre empra les coses deixades per l'Absent?

Prest ho sabrem; Fra Subasi no oblida les ànsies del Mestre que vegé de petit, les ànsies del vetllar per la salut dels fills dels homes. Quelcom fabrica, allà dalt. Tan bon punt l'ombra dominarà la Umbria, d'aquell extens abric de núvols, gruixut i blanquinós, en sortirà, càndida, a endolcir els records, la sorrel·la Lluna.

R. RUCABADO

Mots sobre el feixisme italià

D'un carnet de notes del meu viatge per Itàlia durant els mesos de juliol i agost, extrec les dues notes següents, que tal volta no són del tot inactuals.

* * *

El feixisme és fruit: a) d'un profund sentiment nacional, especialment arrelat als llocs d'una cultura més avançada; b) d'una mena de joventut espiritual d'Itàlia; c) d'un cert optimisme nacional, justificat (al menys subjectivament) per la victòria.

El feixisme domina, en efecte, especialment al Nord de Itàlia, país industrialment i culturalment molt més avançat que el Sud. La causa ocasional del feixisme fou, probablement, l'acció violenta dels socialistes que menaçava amb la ruïna econòmica aquests països. La Història del segle XX serà potser el ritme de la substitució dels motius nacionals als motius internacionals, i al contrari. Pel que té purament la visió d'ara i dels pròxims deu anys, evidentment els motius nacionals predominen absolutament sobre els motius internacionals. Però aquell que té la visió un poc més vasta, està convençut que la reacció del sistema de valors internacionals és cosa que no tardarà més de deu anys. El que vivia, en canvi, en 1918 amb plena consciència del moment, creia indubtablement el predomini del sistema internacional de valors i s'inclinava a creure aquest predomini absolut i immortal.

La reacció ha estat naturalment molt més forta als llocs on l'acció socialista ha estat més intensa, ço és, als països més industrialitzats. Veiem, en efecte, com a Itàlia el feixisme tingué l'origen, el desenrotllament i continua tenint la màxima força al Nord.

Ara bé: el més contrari d'un país on la part més industrialitzada és la de més fina sensibilitat patriòtica, fóra el país on la part més industrialitzada formés una nacionalitat diferent.

La joventut d'Itàlia és essencial pel seu feixisme. A Anglaterra el tipus de feixisme italià és impossible, perquè Anglaterra és una nació més madura. El feixisme és una febrada que pot ésser útil a la joventut, absolutament inútil, però, a la maduresa. La febrada a la

vellesa—o a la decrepitud—és extraordinàriament perillosa.

Per tothom que hagi vist la Itàlia feixista, la consciència de la victòria li semblarà una cosa essencial. Tal volta no cal dir que el contrari de la consciència subjectiva de la victòria és la consciència subjectiva de la derrota.

Aquestes condicions són essencials per l'estabilitat i l'eficàcia del govern feixista. Allí on elles no es donguin, és molt difícil que un govern feixista realitzi cap mena d'obra interessant.

* * *

Conten de Lenin que una vegada algú li feia retret per què des del govern no havia fet tota l'obra que prometia quan feia de revolucionari. Lenin contestà: «El que no sàpiga que des de l'oposició hom fa moltes promeses que ja quan les fa sap perfectament que no les podrà complir, no té idea de què cosa és una revolució.»

El fet és trist, però és cert. Mussolini, des de l'oposició prometia coses enormes; parlava, per exemple, de la destrucció de l'Imperi anglès. Mussolini fou a l'oposició un demagog. Això li permeté de fer-se el leader d'un gros partit. Però, justament potser perquè a l'oposició era un demagog, durant el seu govern no li cal ésser-ho. I així Mussolini és molt prudent en política internacional, i en quant a la política nacional es caracteritza per actes tan poc demagògics com mantenir les Corts, fer pujar el preu del pa, pujar els lloguers, pujar les tarifes ferroviàries, abolir els drets d'herència en gran part, etc., etc.

Suposeu ara un home que no tingui partit i que es trobi sobtadament en el govern. Li cal fer-se un corrent d'opinió favorable. Com? Actuant de demagog.

Aquesta demagògia des del Govern és perillosíssima. Perquè els actes del polític d'oposició són discursos, articles de diari, àdhuc si voleu revolucions; però els actes de l'home de Govern són lleis, i una llei de contingut demagògic és el més pertorbador del món.

JOAN CREXELLS

La meva professió de fe

No comença la història de l'art en els segles de Pericles i d'August. Quan nosaltres, moderns, parlem dels clàssics, ens referim, sense dir-ho, als grecs i als llatins. I quan parlem de l'art poètic antic ens referim al ritme del vers clàssic, pensem en la forma que empraven els poetes de l'Hel·lade i del Laci. Però sabem, tot i callant-ho, que les civilitzacions i les llengües anteriors a la grega i la llatina, també tenien la seva fesomia inconfusible, i la seva ànima pròpia, i un ritme, en l'expressió parlada dels poetes, fidel al geni de la llengua pairal, cos i esperit amb ella, d'una peça, ritme bàrbar sens dubte, que sonaria tal volta destrempadament a les nostres oïdes de moderns hiperestèsics, potser més com a negació que com a confirmació de la harmonia que pretenien expressar, però que a les orelles d'aquells homes remotíssims devia ressonar amb un prestigi melòdic i un drinc alat tan pur i bell com el dels versos dels grans poetes clàssics a l'oïda dels refinats d'Atenes i de Roma. Jo crec bé que els cantaires d'aquells temps primitius devien ensenyar a aquests, bàrbarament i a la llur manera semi-llusca, l'elegància del cop de polze damunt la cuixa quan tombava, lentament, la síl·laba feixuga i la gràcia de batre l'aire amb la mà estesa quan muntava, ràpidament, la síl·laba lleugera. Moren els segles, i el canalobre de banús i argent dels ritmes primitius, coronat amb mitres de flames i amb ínfules d'espurnes, passant de mà en mà i de poble en poble, com en una espiritual cursa de l'antorxa, aclareix els porxos ressonants i tebis de la Grècia, i més tard il·lumina, com una llàntia silent, vetlladora de llars i penats, els atris austers i recollits de la Itàlia. Volta la roda de les estacions, i les dues grans literatures mares, acabades de vellúria, circumflexes de xaruguesa, moren voltades d'una pollada de llengües novelles, que mirades de la part dreta s'assemblen a la grega i guaitades de la part esquerra s'assemblen a la llatina, però que fitades de cara tenen totes una fesomia ben definida, i algunes, com la nostra, ja tenen gestos de senyora i majora quan moltes d'altres només tenen actituds de doneta de sa casa. Fugen els dies, i, sobtadament, en el jardí dels poetes, esclata la gran rosa roja de la rima. Tot s'ha consumat!

Jo sé bé les virtuts de la rima. És ella, per essència, la substituta del ritme antic. A través del temps i de l'ús ha tocat un grau tan alt de perfecció, que avui ja li descobrim se-

nyals de decadència per esgotament d'energies, potser perdudes en la disbauxa forasseny de la fi de segle. Si se'ns mor a les mans, com ho farem, pobres poetes de nosaltres? Cal cercar-li successió, costi el que costi! Però heu's aquí que el problema de la rima va lligat íntimament amb el de la forma. Si prenem els poetes, de tot el món, més fidels a les lleis de la rima, els que l'han emprada amb més encert, els poetes de rima rica i plena, què veurem? Veurem que la rima és la caràtula de ficció que tapa la faç del ritme i ens priva de mirar-li el fons dels ulls. Veurem que la millor estrofa del millor poeta és com un bell palau on cada vers és una cambra closa per una porta, que és el consonant, porta magnífica, damunt la qual el roure i el ferro i el vidre, entre alts i baixos relleus de marbre blanc amb vetes negres i de marbre negre amb vetes blanques, fan un llambreig de distinció que ens obliga a lloar l'art de l'artífex, parlant en veu ben baixa i a cau d'orella per la gran força del respecte; però no obrim pas aquesta porta, perquè si l'obríssim, veuríem que dins la cambra no hi ha res més que mals endreços, i ben sovint la cambra és buida! On és el ritme, pare del vers? Veurem accents en la segona, en la quarta, en la setena síl·laba, i en el vers següent accents en la primera i en la tercera i en la sisena, i en l'altre vers accents en la segona i en la cinquena i en la setena: un veritable «calaix de sastre»! I la cesura? I l'hemistiqui? I l'hiatus? I la harmonia de cada vers, i les lleis de la construcció, que s'exigeixen a un manobre i no s'exigeixen a un poeta? Tot ho ha salvat, tapant-ho, darrera seu, la rima! Ah! Rima hipòcrita, rima aventurera, rima proxenètica! Sies, sies anatema! L'amistat de la rima i la forma, en el vers català, quines pèrdues o guanys ens ha portat? Veiem-ho: Del cant de gall de l'Aribau, toc de clarí que desvetlla l'aurora de la nostra Renaixença, al mestrívol encaix acèrrim del fons i la forma en els darrers poemes d'en Lòpez-Picó, quantes fatigues i angoixes, i errors i encerts, i caigudes i redreçaments, i enganys i desenganys i volts i giravolts en la sala de ball de la poesia catalana! Jo em guardaré prou de dubtar de la noblesa d'acció i de la puresa d'intenció de cap dels nostres poetes, fins dels que crec que van errats, mentre els vegi avançar, sense aturar-se, pel camí que han escollit per bo. Però si jo els preguntés: Quina forma haveu inventat, forma perfecta, inèdita, ra-

cial, nostra i de ningú més, pròpia de la llengua catalana, i de cap altra, unint-se i fonent-se amb ella, com l'espasa dins la beina, digna d'ésser mostrada al món com l'expressió poètica catalana sublimada en arquitectura, flor i fruit alhora del geni del nostre verb, heretatge diví pels catalans futurs,estic ben cert que ni un d'ells podria tornar-me resposta! Posseïm solucions magnífiques, troballes esplèndides, descobriments envejables, però tot això parcial, sense haver arribat encara a la concreció d'una sola totalitat. Amb la veneració que em mereix l'obra feta dels poetes nostres difunts i vivents, m'atreviré a dir que, mirant Catalunya endins, tota l'obra del nostre Renaixement la posaria sota aquestes paraules: Modernització de les formes catalanes antigues; i mirant Catalunya enfora, sota aquestes altres: Catalanització de les formes estrangeres, antigues i modernes. I espero no ésser tractat de sobreexcitat, per haver dit això que penso tal com ho penso!

Florí el Romanticisme, i els poetes, àvids de la grandesa i la bellesa passada, giraren els ulls vers els grans patrons antics. Començaren copiant-ne el fons i finireu copiant-ne la forma. Totes les literatures neo-llatines han tingut els seus poetes imitadors dels ritmes clàssics, uns com a deport per reposar de la seva obra personal, altres com a programa de neo-classicisme dins el neo-romanticisme ambient. Entre aquests darrers, Catalunya té dos noms de preu: Manuel de Cabanyes, l'autor dels «Preludios de mi lira», i Miquel Costa i Llobera, l'autor de les «Horacianes». El primer, poeta-producte-d'universitat, dintre sa inspiració de romàntic neo-clàssic, és un poeta d'aspiració pindàrica, que va escriure en sa llengua d'adopció. El segon, poeta-producte-de-seminari, dintre sa inspiració de clàssic neo-romàntic, és un poeta d'expiració tibul·liana, que va escriure en sa llengua natural. I ara ens trovem davant del problema rítmic, que tant m'apassiona. L'un i l'altre d'aquests dos poetes, parteixen del mateix error, i cauen, naturalment, en la mateixa conseqüència falsa, tot i essent tan dissemblant la inspiració de l'un i l'altre. I bé, per respecte als seus noms egregis, nosaltres, els autodidactes, els poetes-producte-de-sí-mateixos, deixarem de desfer l'error, d'ara per sempre, si creiem haver trobat la causa d'aquells efectes? Jo no m'hi resigno!

Els, com tants altres imitadors dels clàssics en vers, es deien: Els grecs, a través del temps i dels poetes, crearen una forma poètica A, fidels a l'esperit de la seva llengua; els llatins, basant-se en l'experiència dels grecs, fidels també a l'esperit de la llengua pròpia, crearen una forma poètica B; nosaltres, amb la doble experiència dels grecs i els llatins,

crearem, doncs, una forma poètica C, fidels, també, a l'esperit de la llengua, qualsevol, en que escriguem. Heu's aquí l'absurd. És igual que creure que, per vestir elegantment smoking i pantaló ribetejat, cal començar per portar el mantell dels grecs o la toga dels romans. És com creure que, perquè el pare era robust i la mare era poruga, el fill ha d'ésser poruc i robust. És igual que creure que perquè un timbal sona percutint damunt, i una flauta xiula bufant-la i passant-hi els dits pels forats, un acordió sonarà com el timbal i la flauta si bufem i piquem. Doncs i el ritme, el noble ritme, servidor fidel de la llengua, sempre el mateix, però divers segons la llengua? Si els grecs crearen un ritme poètic propi de la llengua grega i els llatins un altre propi de la llengua llatina, és evident que nosaltres, catalans, havem de buscar, de descobrir, d'encarrilar, humilment, amb completa submissió, sense barroeries ni violències, els ritmes propis i immutables de la llengua catalana, que no tenen que veure res en absolut amb els del grec i del llatí. Cal partir dels clàssics, però, desseguida prescindir dels clàssics. Sabem allò que van fer per crear una forma poètica racial, que no es basava en la rima, com el nostre vers, sino en el ritme. En Cabanyes i En Costa no feien més que adaptar a llengües modernes la forma que convenia a les llengües antigues, però no a les modernes. Naturalment, l'idioma s'hi ofegava! I aquest és el motiu de que, tot i comprenent que aquells dos autors eren dos alts poetes, dominadors conscients de la llengua que empraven, hom trobi que les paraules sonen, en els seus poemes, com si fossin entelades, oprimides, corglaçades, com si fossin (passeu el mot) enrampades.

Els catalans d'avui, que, dit sigui sense ofendre, tenen un cor d'àngel en un cos de diable, es divideixen en dos sectors: l'un el dels homes que llegeixen i callen, l'altre el dels homes que no llegeixen i criden. Sovint, d'entre els darrers surt una veu dient que els escriptors actuals parlen de coses terriblement estranyes i que ningú els entén. Doncs bé: jo ara vaig a dir una d'aquestes coses estranyes: vaig a fer la anatomia de la paraula.

Del botí riquíssim que les llengües modernes arrossegaren dels temples enrunats de les llengües grega i llatina, pel que fa al ritme poètic, què ens en resta? Quins materials, adaptació d'aquells o equivalència d'aquells, podem emprar per construir els fonaments de la llei rítmica que ens permeti crear la forma poètica eminentment catalana? Veiem-ho: a) les paraules (planes i agudes); b) les síl·labes (àtones i tòniques); c) les lletres (vo-

cals i consonants); d) la mesura del vers; e) la rima. No és gran cosa, certament, però és prou per alçar un monument harmònic tan bell i durador com els antics!

A Catalunya havem partit, potser massa aviat, de la paraula viva. No teníem encara una tradició d'ordre i ja iniciàvem el desordre. Avui em sembla el bon moment per començar a parlar de la síl·laba viva. Quan el camí sigui aplanat, vindran els nostres successors i parlaran de la lletra viva. És evident que quan haurem recorregut aquest cicle vital, la llengua serà la vida mateixa de l'Esperit. I com que cada escriptor haurà de recórrer, necessàriament, el mateix circuit, és evident també que no tindrem una sola llengua catalana, sino deu, cent, mil, tantes llengües com escriptors hi hagi a Catalunya...

Una paraula és un organisme, que neix, viu i mor, com nosaltres. El sentit de cada paraula és la carn de la paraula, i les síl·labes són les vèrtebres i les lletres els ossos. L'ànima de la paraula és la mateixa ànima nostra. L'Esperit no està damunt ni entorn de la paraula, sino dins de la paraula, com la joia dintre l'estoig. I això constitueix la negació del sofisme maragallià de la paraula viva, que consistia en dir la paraula voltant-la i cobrint-la amb l'Esperit, com amb un vel de misteri (tot misteri és una orgia de llum), i abandonant-la a les seves pròpies forces, com si un flam de meravella la protegís amb una aurèola que ens privés de portar-hi les mans.

Ara bé: per plantar els fonaments del nostre ritme, cal prendre una paraula, qualsevol, i dividir-la en síl·labes; si la paraula està constituïda per tres síl·labes, una àtona, una tònica, una àtona, o bé una tònica, una àtona, una àtona, o bé una àtona, una àtona, una tònica, ja tindrem un grup rítmic, o «ritme inicial»; repetint el grup, per medi d'una altra paraula constituïda segons el mateix ordre rítmic, tindrem dos grups rítmics, i per tant un metre de sis síl·labes; cada grup rítmic pot estar format per una o varies paraules (no passaran de tres, naturalment, si són monosil·làbiques, i en aquest cas s'anul·la l'accent i sols subsisteix el valor d'unitat mètrica de cada síl·laba; repetint els grups inicials, obtindrem el metre de nou, dotze, quinze, divuit síl·labes; tot vers, és un «ritme parcial»; seguint el mateix ordre, construirem (ah! quina joia dir «construirem», poetes! quina sensació de creació, d'obra que ens neix a les mans, i la «sentim» créixer, filla nostra!) el segon, tercer, etc., vers fins a constituir l'estrofa; tota estrofa és un «ritme total»; quan siguem pràctics en la creació dels ritmes caldrà que construïm els contrarritmes, o sigui els

ritmes de constitució sil·làbica diferent; per la repetició dels ritmes iguals en cada estrofa, o pel joc altern de les estrofes amb ritmes i contrarritmes, obtindrem el poema; tot poema és un «ritme final». I quan posseïrem el domini de la síl·laba viva, caldrà que inventem (nosaltres o els venidors) la música, la llum, el perfum, el so, el volum, el color, el matís, etc., de la lletra viva; si un dia a França, tal volta amb intenció decadent (jo no ho crec!) Mallarmé inventaba el volum de les lletres i Rimbaud el color de les vocals, nosaltres, amb intenció renaixent, inventarem, si cal, la vida i la mort, de les lletres i les síl·labes i les paraules!

Ja he dit el meu desdeny per la rima; no cal dir que en els poemes construïts segons la llei rítmica, podria emprar-se perfectament la rima; però jo la rebutjo, perquè em sembla que posseïnt la harmonia viva del ritme no cal adoptar la pseudo-harmonia morta de la rima.

Reforçant aquests elements principals del ritme poètic català, tenim diversos elements complementaris: la repetició de lletres o vocals iguals, en un o varis ritmes inicials o totals; el partit pres de no començar un ritme amb la mateixa lletra (vocal o consonant) amb que fineixi o comenci el grup rítmic anterior o posterior; l'hàbit de no usar, o de restringir l'us, de paraules de més de quatre síl·labes, la extrema llargària de les quals podria rompre o fer decaure la música estricta i ben mesurada de les síl·labes que formin cada grup rítmic; la tendència a no constituir dos agrupacions rítmiques amb paraules d'enllaç, les quals, si bé no trenquen la harmonia auditiva del poema poden trencar-ne la harmonia visual; la bona divisió dels diptongs i triptongs, la no pronunciació de la *r* final dels verbs i de certs substantius o adjectius; i, finalment, l'observar sempre totes aquelles regles que, segons la discreció de cada poeta, puguin contribuir a magnificar la harmonia de les parts i del conjunt.

Cal que els poetes segueixin les lliçons dels filòlegs, però que, si cal, saltin per damunt de les lliçons dels filòlegs. En poesia no hi ha regles més severes que les del bon gust. Cal seguir sempre la norma, però, si cal, trencar la norma, i, de seguida que no calgui, tornar a seguir la norma. Entregar-nos, sempre; abandonar-nos, mai. Filòlegs, gramàtics, humanistes, retòrics, traductors, etc., són els ajudes de cambra del poeta; servidors que es desviuen per descobrir els tresors de la llengua amagats sota els plecs de la túnica folgada i pesanta del Temps; quan els troben, els presenten al poeta damunt de safates; i el poeta, magnífic, amb un gest d'enervament, tria

es tres o quatre pedres fines que més li plauen per embellir les seves obres, i llença, displicent, la resta del tresor, per la finestra baixa que dóna al riu. La poesia té raons filològiques... i no filològiques, que el filòleg no sap, ni pot, ni deu entendre.

Contra tants elements de confusió i desordre com emboiren els ulls clars de la nostra poesia, contra certs mallorquinismes embabiecats i certs empordanismes espitregats, contra poetes espontanis i lectors epidèrmics, contra Mestres en Gai-no-saber i Deixebles en Gai-no-comprendre, contra els intel·lectuals que prefereixen l'elogi de la paraula a la censura de la paraula, una cura de ritme, tenaç i prolongada, pot donar resultats meravellosos. Crec que la llei rítmica deu obrir perspectives insospitades i possibilitats inescotables a la nostra

poesia. Crec que en ella hi ha refugi prou ample per cabre-hi tots els poetes, pensin com pensin en quant al fons, tota vegada que el ritme sols es predica pel que toca a la forma. Crec que en ell, tot cercant la perfecció formal, trobarem sense esperar-ho contrades i territoris inexplorats de l'ànima catalana. Heu's aquí la meva professió de fe. I encara crec, en fi, que si els nostres poetes acullen amb mà benigna les suggestions que vinc d'ofrenar-los i assagen amb cor humil d'aplicar-les a la composició dels seus poemes, demostrarem a qui vulgui escoltar-nos que per l'art poètic de Catalunya, «les aurores més belles» segons la dita d'annunziana «no són encara nades».

A. ESCLASANS

PASSAT PER LA CENSURA

Cultura i Civilització

I.—Cultura i Civilització!—I per què no dir: cultura o civilització?—O millor, més clar i més precís encara: cultura *contra* civilització,—civilització *contra* cultura?—Així fóra neta-ment posada la qüestió.—I així és posada, fa poc, en els països de la Civilització o en els països de la cultura.—Com una fantàstica i actualíssima declaració de guerra.

II.—Té sentit en el camp mental una qüestió tan agonalment plantejada? Pot respondre a una realitat? Tradueix un real conflicte de la pensa? Científicament, podria mai pendre's en consideració? Són, per ventura, essencialment, originàriament eixides d'una distinta àrea de l'humà intel·lecte, civilització i cultura? Es que allà on comanda cultura, civilització no existeix i al revés? S'exclourien mutualment civilització i cultura, o són només que formes i perspectivacions locals de la saviesa dels pobles? Hom discuteix el mot o la funció?—En una paraula: no donariem potser un nom diferent, a una mateixa complexa serie de fenòmens?

III.—Abans de seguir. Cultura i civilització, poden ésser considerades com afers, com *indústries*, com manufactures, com produccions exclusivament vinculades a una nacionalitat en oposició a les altres? És a dir: són patrimoni només d'un poble o dos pobles, i gens dels demés? No té dret a cultura i civilització només que el fill d'aquelles escollides nacionalitats, o bé tot home d'altra nacionalitat no eleta, pot també ésser considerat com part de la cultura i la civilització? Són coses absolutament nacionals i intransferibles, o internacionals i adoptables?—De bell antuvi, apar que aquesta proposició ni és discutible. Però, si aquesta proposició s'atança als encontorns del camp gravitatori mental, dels fins suara poc millors europeus, de seguida pren estat i ascendeix a postulat inconcús. El postulat seria enunciable així: fora de França, no hi ha civilització possible: fora d'Alemanya, tota cultura és un somni. Així semblen pensar bon nombre d'intel·ligents francesos i nombrosíssims alemanys.

VI.—Però, aquests dos postulats poden ésser seriosament pensables? No. Són fills d'una ben *menchsliche*, *allzumenchsliche* conseqüència de la guerra. No altrament deuen d'ésser objectivats. I gosariem a dir que les diferències entre dos grans pobles d'un cabal mental importantíssim i secular, és permès que afectin mica a les relacions econòmiques dels altres pobles: el que no poden fer, el que no tenen dret a fer, és irrogar-se la represen-

tació única de les; en apariència, dues soles formes de valorar la vida i d'ennobrir-la, que fins ara han trobat els homes. La saviesa humana, les valors de la vida, no desapareixen, esvaint-se de la terra un o dos pobles. Els pobles o nacionalitats, com certes espècies, esgotades, desapareixen. Però aquesta desaparició, no implica la desaparició de totes les altres. I no existeixen nacionalitats—amb cultures i civilitzacions—privilegiades. Fóra molt sensible, una enorme catàstrofe, la disolució, com a nacionalitat, de França o Alemanya, posem per exemple. Probable és, que com a nacionalitat cultural i productora de civilització, desapareguin un dia. I bé: la humanitat ha sofert ja pèrdues tan grans com aquestes: Grècia, Egipte i altres, que els homes inconeixerem potser per sempre—, i que avui induim. L'home troba, ingrát, consol de totes les pèrdues.

V.—Hipertrofiar i desplaçar els conceptes, és indici de minva mental. No enormitzen les coses sino els febles. Una forta mentalitat podrà *dificultar* els conceptes, mai els desnaturalitzarà. I no cometrà tampoc mai la heretgia científica de tractar de nacionalitzar un concepte com si fos una veïna contrada o una terra colonial. Les terres del coneixement, són lliures d'aquests esclavatges inherents a les de la pràctica vida dels homes. Un concepte no es conquereix sinó individualment. I la única manera d'apropiar-se'l, és compendre'l. Possedir-lo, no és altra cosa que entendre'l i penetrar-lo. Però la propietat, no és exclusiva d'un sol com la d'una finca, sinó de tothom. Crear un concepte fecund, és com enriquir automàticament a tots els homes. En la república de les idees i els conceptes, imperen lleis molt més àmplies que en les repúbliques biològiques.

VI.—Abassegar monopolitzadorament els conceptes de civilització i cultura—i el que signifiquen; cenyir-los exclusivament a uns certs pobles—en detriment dels altres—fins a erigir-se en els únics possibles representants i conreadors, afalagarà tant com es vulgui l'amor propi dels dos pobles escollits—però és negar-se a la evidència de la realitat, és no veure amb voluntària ceguera, que precisament són aquests dos grans pobles escollits,—com un dia ho fou el jueu—els que els altres comencen de jutjar amb una severitat creixent. Aquella tutela mental i d'encís que abans de la guerra exercien, manca avui d'eficàcia. Que un es cregui, malgrat assegurar-ho, l'únic representant de la *Kultur* o

Cultura, i l'altre, l'únic campió de la *Civilisation*,—són coses que en moltes belles testes d'altres pobles ja no mereixen més que un somriú irònic,—anticipació de coses que no volem avui anunciar.

VII.—Oposar conceptes, antinomitjar-los, és una bella i profunda manera de completar-los; és com interdependitzar-los; és una provatura útil d'ordenar-los, seriar-los, donar-los a la ciència. Però deslligar-los, desunir-los, independitzar-los amb un to menyspreatiu pel contrari,—exceptat en el cas de les demostracions de falsetat d'un d'ells, és fer una feina negativa, és una evident regressió, és avantposar els interessos materials immediats i passionals, a tota altra consideració enlairaada. Antropomorfitzar certs cicles de notacions mentals avui universals, i nacionalitzar-los, localitzar-los en certes races i grups d'homes només, en el temps actual ja no pot ésser, manca de sentit, no es pot pendre en consideració. És un atemptat contra vera cultura i contra vera civilització, tota temptativa de fer-ne dues coses estrangeres i oposades. Cultura i civilització, es completen sempre. Una no pot existir sense l'altra. Com imaginar una cultura sense civilització? Com imaginar una civilització sense cultura? Nosaltres no sabríem pas com dissociar-les.

VIII.—Es cosa de dificultós compendre, un poble civilitzat sense cultura. No és menys estrany a l'intel·lecte, un poble culturalitzat sense civilització. No establirem preferències: no tractarem de preguntar-nos què és més desitjable, per a un poble nou que ascendeix a personalitat,—cultura o civilització; no insistirem en el fenomen importantíssim del canvi de valor i posició de cultura i civilització.—En efecte, no fa encara un segle, civilització era l'estat superior i el resultat superorgànic de la cultura. Ara, cultura és la més alta forma assolible de la civilització. O, en altres paraules: civilització, és pràctica, tradició, funció normal quotidiana i vulgar,—o fent una imatge: la vida orgànica. Cultura, és espiritualitat, recerca, avenç, idealisme, funció triada,—en altra imatge: la vida mental i noble. I això representat només per dos pobles.

IX.—Portant audaçment l'anàlisi més a fons, hom troba—seguint la sèrie de raonaments dels professionals de la Europa central

—que civilització és equivalent a sentit de Roma, filosofia endemonològica, Eloquència—i cultura és Atenes, filosofia pessimista, Música. I encara: Catolicisme en oposició a Lliure examen. És a dir, apariència contra profunditat: egoïsme cru contra altruisme ideal. Aquesta civilització tota apariència, esplendor, art, bell parlar, simetria de pensa—terriblement aferrada als terrenals béns—ve representada per la nació francesa. Aquesta cultura tota profunditat, intimitat, tragèdia mental, torbadora música,—esperit de sacrifici i heroïsme—ve representada pels alemanys. Llibertat contra disciplina. Aquest és el drama secular d'Europa. La història de prop de vint segles, és només que la sèrie episòdica de tan enorme lluita.

X.—Però els altres europeus, no són res més que els comparses d'aquest gran drama. L'únic que poden fer, és sumar-se a un o altre dels, segons ells, eters protagonistes. Ni els mediterranis, ni els nòrdics purs, ni els eslaus europeus, són prou fermes per a poder representar un dia el principal paper. Estan en condicions d'interrompre la lluita: no simbolitzen, ni potser simbolitzaran mai, una seriosa probabilitat d'arrebassar als actuals actors el rol que representen. Així sembla que és decretat. Sembla només. Perquè haver-ho decretat els avui principals interessats, no significa que sia un fet en la vida omnia i proteica, profunda,—més profunda i sorpresívola del que poden sospitar els mateixos sempiterns adversaris.

XI.—Nosaltres comencem de pensar, que potser tingui altra desenllaç imprevisit aquesta secularíssima lluita. Perquè és precís, en nom d'una nova Europa, que s'entreveu, que aquestes antinòmies isiguin superades. Formació (*Bildung*), Cultura i Civilització, deuen d'admetre altra interpretació més interessant per a l'home:—aquella interpretació bàrbara i inefable, dolorosa si es vol, però agilíssima, que divinament les considerarà com a cosa secundària i purament mecànica. Quan la claror d'aquesta nova interpretació s'evidentitzi, Europa haurà enlairat i ennoblit prodigiosament la seva tragèdia inesgotable.

CRISTÒFOR DE DOMÈNEC

Octubre de 1923

Cançó de vela

Avança el gep flexible de l'onada,
canta la vela, xiula el bufarut,
ens esquitxa un ruixim d'aigua salada
i grinyolen els dintres del llagut.
Ai qui pensa en l'amor, o mar sonor?
ai qui pensa en l'amor?

Hi ha quatre mariners fills d'aquests aires,
que van estirant cordes i atuells;
el timoner vigila a n'els proaires
i criden i reneguen ells amb ells.
Ai qui pensa en l'amor, o mar sonor?
ai qui pensa en l'amor?

Enllà tenim les costes oblidades,
enllà hi ha el poble blanquinós, suau;
i el llagut vinga salts i patacades
en mig del gran desvari verd i blau.
Ai qui pensa en l'amor, o mar sonor?
ai qui pensa en l'amor?

Bona és la ratxa avui per fer-nos festes!
Bona és la fusta per no planye'ls bots!
I la vela damunt de nostres testes
tremolant d'alegria ens porta a tots.
Ai qui pensa en l'amor, o mar sonor?
ai qui pensa en l'amor?

Alegria d'anar dintre la dansa
d'anar cantant desesperadament,
lliures d'odi, d'enveja i d'esperança,
germans del vent, mentre no manqui el vent.
Ai qui pensa en l'amor, o mar sonor?
ai qui pensa en l'amor?

A terra hi hem deixat coses marcides
dels nostres sentiments i voluntats,
i ara es van aclarint les nostres vides
com els serrells d'escuma platejats.
Ai qui pensa en l'amor, o mar sonor?
ai qui pensa en l'amor?

Allà hi ha el neguiteig del nostre viure,
les punxes a l'aguait de nostra pell;
ara els neguits son coses de per riure
dintre el llagut que va tot de gairell.
Ai qui pensa en l'amor, o mar sonor?
ai qui pensa en l'amor?

Au, canta, mariner; xiscla, ventada!
No perdis, proa, el teu dalit valent!
infla't vela, remou-te, aigua salada;
saccejans brutalment!

Saccejans brutalment, o mar sonor!
Esmicola les penes de l'amor!

JOSEP MARIA DE SAGARRA

Al·legoria de les onades

La nostra vida ens és així donada:
a petits trossos perquè no ens fes mal,
dins d'una onada com la mà tancada
que se'ns obrís com una flor tendral.

Un mar sens fites és cada moment;
i l'horitzó—que el destí nostre amaga—
de les onades és la deu íngent.
Ones que duen el que ens afalaga

o allò que ens perd i ens nega de tristesa.
Qui sap què duu l'onada fins que es fon
contra el present—que és la gran platja estesa—
damunt la vida que té al mar en front.

Com l'ona cau en la platja rompent
amb un gran salt, un desmai i una queixa
i en el sorral s'esvaeix, en la ment
fuig el record que cap petja no deixa.

I arriba així aquella onada tan forta
de la dolor que fa un rastre de sang,
i que cap Déu ni cap cel no aconhorta
i la carn nostra ens fa llorda com fang.

Però s'acosta, també, pantejant,
saltironant com al coll la rialla,
l'ona que amaga la joia triomfant
i que amb la pena consent la baralla.

Així la vida passem, entre amarga
i riallera, la lluita acceptant
—sense mirar si fan bona la farga—
de les onades que Déu va llançant.

I van passant les collites dels anys
i l'embestida de tantes onades
ens han obert tant de nafres i danys
que ja la vida té hores comptades.

Ail a la fi, l'ona última arriba,
serenament i sense gran combat,
ens caurà a sobre suau, compassiva
com la mortalla que Déu ens ha dat.

Darrera aquesta onada, tot és calm,
lluny és el plor i més lluny la rialla,
corre pel buit, una remor de salm,
dels cels immàculs llum dolça davalla,

són ara els núvols fum de mirra fina,
sentim la fe com dintre nostre es fon,
i ens acotxa una onada, com la sina
d'aquella dona que ens va dur al mon.

MILLAS-RAURELL

Lliçons de la revolució

Per George W. Russell

He trobat alguna gent a Irlanda, profundament interessada en l'ètica de la guerra civil o de la revolució. La majoria accepta la legalitat del principi d'emprar la força física per la defensa dels grans ideals. Llurs preguntes es refereixen a la justícia de la causa; i, si és admesa, pensen que el dret a utilitzar la força física per tal d'assegurar el triomf de la dita causa, és una seqüència lògica i inqüestionable.

No discutiré la moralitat de la guerra civil o de la revolució. Recordo una persona afadigada d'ètica idealista, la qual, exclamava en un meeting, que tingué lloc fa uns anys: «No'ns feu escoltar res més respecte a l'home bo o l'home dolent. Deixeu-nos parlar de l'home savi i de l'home boig.» Personalment penso com aquella persona. Desitjo més tost demanar per la saviesa d'una política, ans que discutir el dret original d'una causa.

Una política és sàvia, si, actuant, assegura el triomf de la idea. No és sàvia si, en oposició destructiva, no estableix ensems en el cor dels homes la vida desitjable i estimable per l'obtenció de la qual la lluita comença.

Crec que poquíssims pensadors imparcials disputaran la justícia moral de les idees dels revolucionaris russos que desitjaven conquerir el control i utilització dels recursos naturals de llur país, mitjançant el qual no hi hauria hagut allí cap pobre o famolenc abandonat. La política emprada pels revolucionaris russos, fou sàvia, com recte era l'ideal que l'informava? Reeixí per ventura? Podia reeixir enc que no hagués existit el bloqueig o la intervenció estrangera? Lenin i Bukharin han après. Confessen grans errors. On era la falla?

Bukharin diu que llur equivocació fundamental fou en provocar una revolució sense la competència tècnica per a fer triomfar llur ideal. En el terreny de la força física triomfaren. En el camp de la capacitat, foren retuts. Bukharin admet que, per salvar la situació econòmica, es vegeren obligats a retornar el control de la indústria als enemics de la revolució. Intel·lecte, ciència, política administrativa, no podien improvisar-se, perquè són fruit de l'evolució. Els revolucionaris retornen a l'evolució i declaren que llur esperança rau en l'educació. Recomenen novament en la negligida esfera de la cultura.

La revolució irlandesa, que comença en la setmana de Pasqua, ha triomfat també, si bé

únicament en la part externa. El nostre esperit, la nostra cultura i la nostra vida intel·lectual no ha experimentat cap guany. Possiblement han patit un endarreriment. Cap formós fruit de la intel·ligència ha trobat entre nosaltres lliure desenrotllament. Si suara s'acompleix quelcom amb eficiència, és realitzat per administradors, educadors, oficials i directors de la indústria, que mantenen, fins on les circumstàncies ho permeten, les costums engendrades abans de la guerra de la independència.

L'anglissització del pensament irlandès no ha canviat. El moviment Gaèlic era a Irlanda un moviment amb caràcter verament nacional. Comença sa tasca per l'ànima, no pel cos. Inspirà alguns herois per a la lluita; però la transferència d'energia al terreny de la lluita física l'afeblí; i ara, quan existeix una possibilitat teòrica de l'Estat Gaèlic, no hi ha Gaels en nombre i cultura suficients per a exercir-ne el control. La massa del poble en la nació, segueix pensant el mateix que pensava abans de la revolució.

Si els republicans reïxen a instaurar la república, la nació serà tan anglissitzada com sempre, perquè la República, talment com l'Estat Lliure, no podrà improvisar la cultura, l'experiència, l'intel·lecte o l'habilitat administrativa. És cosa segura que, després d'un període de turbulències—perquè llurs líders tenen encara menys experiència administrativa que els polítics de l'Estat Lliure—es veuran constrenyits, com els Russos, a recórrer als tècnics competents de l'antic regisme, per tal d'evitar el caos.

L'Estat Gaèlic no pot establir-se en tant no hi hagin Gaels en gran nombre per a administrar-lo.

.....
Inevitablement també, després d'una victòria ocasionada per l'esmicolament de la vida econòmica del poble, la preocupació de tots pel treball de la reconstrucció material, apartaria per llarg temps de l'esperit públic la preocupació per les idees culturals i espirituals. La discussió de les mateixes disgustaria profundament al poble.

La disposició i preocupació per l'alta espiritualitat, per les idees culturals i polítiques, és generada en la pau.

L'Estat Lliure vingué a la vida amb un sentiment públic estagnant. Perquè fou així? Set

anys de sensacions havien ja endurit el cor i l'havien insensibilitzat. Si la República fós proclamada a Irlanda, l'any vinent o l'altre de més enllà, s'hi produiria més exultança? Crec que no. Un any o dos encara de guerra civil, hauria mantingut tant temps la infelicitat en el cor del poble que l'hauria saturat completament i absoluta de tristícia. Els ciutadans esguardarien els diputats republicans anar a les reunions del Dail amb la mateixa tristor i inconsciència que ara mostren quan els diputats concorren a l'Assemblea de l'Estat Lliure.

Existeix a Irlanda una pregona desconfiança en la prudència, caràcter i intel·ligència de llurs polítics. Respecte a alguns d'ells, crec que aquesta desconfiança és injustificada. En altres temps, aquests homes haurien pogut obtenir la justa confiança del poble; però suara no poden—i no és llur culpa—, guanyar l'afeció o despertar l'entusiasme en cors llatzerats o en persones cíniques. L'excés d'emprar tothora la força física, ha impedit que'l geni espiritual es manifestés entre el poble. Aquest mal ús de la força, ha atrofiat gairebé absolutament l'espiritualitat.

El triomf de les idees polítiques i culturals no pot assolir-se per la força física, sinó pel treball de la imaginació i per l'intel·lecte. No hem treballat a bastament en el camp de la cultura, i aquest és el motiu de la nostra falla a Irlanda, aquest és el motiu de la nostra depressió moral, i avui nosaltres apareixem immensament més distants del nacionalisme espiritual, que no ho érem en 1914. No volguérem fer ús de la intel·ligència amb la qual la naturalesa tan pròdigament ens ha afavorit. Odiàrem el llegir i el pensar, exactament com els vells turcs. Quants llibraires existeixen a Irlanda, fora de Dublin, Cork i altres poques ciutats?

Hem establert el mecanisme del govern propi. El cos és format, però l'ànima Gaèlica no és capaç de funcionar.

Els campions de la força física, per imposar el triomf d'un ideal, han—n'estic segur sens voler-ho—enverinat l'ànima d'Irlanda. Tot ço que era exquisit i adorable, està morint. Han dissipat l'esperit creat pels poetes, professors i patriotes de diferents ordres; han gastat pròdigament aquest tresor, com els militaristes acostumen a fer-ho arreu del món, pensant mica que, allò que gastaven tant abundantment, donava sols una brillantor transitòria a llur propaganda.

Amb quines imatges tan terribles han poblat l'ànima irlandesa, amb quins substituïts per aquesta estimable vida!

Els mateixos infants juguen suara, pels carrers del nostre país, a assassinats, embos-

cares i robatoris. Els homes mantenen en formes novelles els tènrics jocs dels infants. Quin esdevenidor enfronta la generació present?

La moderna psicologia, després de llargs anys de recerques i experimentacions, és arribada a la conclusió de que cal donar la màxima importància a les imatges del pensament. Tan bon punt una imatge és fixada, que una energia latent en l'ésser treballa través de la imatge, igual que la terra dona energia a qualsevol llevor que caigui en la pols. Si són imatges que reflexen salut, l'energia treballa través de la imatge i el cos es model·la d'acord amb el pensament. Però si les imatges ho són d'assassinats i destrucció, què cosa cal esperar-ne? Pensaments i modes creixen d'acord amb el tipus, com ho fan els ocells, les bèsties i els peixos.

On acabarà aquest estat deplorable? Si és de llei que un sector del poble, pel fet que l'ideal que substenta és el més gran, es valgui de la força per a imposar aquest ideal al reste de la població, tot altre grup pot considerar també justificat de seguir el mateix procediment. Perquè els proletaris a Irlanda, que sofreixen molt més que la nacionalista classe mitja mai ha sofert sota el jou d'Anglaterra, no empraria també la força física per enderrocar un ordre social que mai els ha portat la plenitud física o la vida intel·lectual? Podria nomenar una dotzena de causes, i totes elles hom podria mostrar-les tan brillants a la llum del Cel i de la Humanitat, com l'idealisme polític que suara està desfent i trocejant Irlanda. Si els polítics refusen la solució democràtica dels nostres conflictes, si insisteixen en valdre's de la violència, tindrem guerres socials i guerres religioses. La història demostra a bastament quan fàcil és excitar les passions, i quanta disposició hi ha a que la teia encesa tingui un seguici de cases abrusades. Una guerra, una invasió feta per un enemic ferotge, no ens faria pas més mal; i quan lluny, quan de temps passaria, abans la més petita flor tornés a créixer en l'ànima, rompés aquest gel i refluís novament en el cor del poble?

Unicament podem establir la nacionalitat irlandesa d'una manera digna i perdurable, treballant el cor i la imaginació. Quan fem guerra, nivellem la nostra vida a la dels salvatges primitius, al temps en que la imaginació no havia produït l'alta poesia, les arts, l'arquitectura i les ciències, que representen les civilitzacions i diferencien una raça de l'altra. Entre homicides, no hi ha cap diferència de nacionalitat; l'homicidi extingeix les característiques nacionals.

Es planer per a una nació de rompre amb el passat, amb sols uns quants anys tràgics.

La Fam Gran, féu donar a Irlanda un salt d'aquesta classe. El cor era llavors massa morent perquè hi poguessin créixer les flors i florir-hi les belles tradicions.

La guerra civil que està devastant a Irlanda, de no acabar aviat, ens apartarà de ço que hi havia d'estimable en la vida i caràcter nacionals.

En l'Apocalipsi, un esperit toca una trompeta, i una terça part de la vida acaba. Una altra trompeta sona, i les aigües de la vida esdevenen més amargues i els homes moren d'aquesta agror. Aquestes imatges ens donen la impressió de la tragèdia que ha passat i de la tragèdia que arriba.

No puc capir la fe dels que actúen en la creença que una nació és immortal i pot sobreviure qualsevol trasbals. Les nacions no són menys immortals que l'home. La pols del desert cobreix grans ciutats, quals habitants aimaven llur nació amb tanta passió com els nacionalistes irlandesos senten per Irlanda.

Una nació és com una joventut dissoluta que afebleix la seva vitalitat pels excessos. La seva vida acabarà tan certament i per una llei tan inexorable com fineix la vida del llibertí. En la nació, com en l'home, el gasta-ment vital arriba a un punt, en el qual el restabliment no és possible ja. Quelcom—un esquelet, una larva—pot viure encara; però no la nació amb geni veritable.

Darrera els bous, hi haurà sempre pastors que els menaran; però el Geni del Gael, si aquesta lluita fratricida persisteix, s'haurà esvaït del lloc d'origen. El recercador psicòleg podrà cercar ací i allà, en algún estat del nou món, una espurna del caràcter de possibles avantpassats Gaels,

*una frase,
com en terra salvatge, una àmfora grega.*

E. S., trad.

La Ventura

Qui tindrà fins a la fi
una mica de ventura?
L'encalçaves pel camí,
l'has servada amb tota cura:
només gira't, oh mesquí,
i s'esmuny com una fura.
Massa és cosa que no dura
per voler-la aconseguí.

Si la serves a desgrat,
sa revenja no t'oblida.
Tot l'esforç que hauràs posat
per tenir-la agemolida,
se't tornarà soledat
al volt de la teva vida.
Ventura closa al tancat
no serà sinó mentida.

No fóra aciençat
esperar-ne l'escomesa?
La bala llançada al vent
ara ix, ara és represa,
que d'encert i mancament
la gràcia en el joc és mesa.
Juguem. La Mort va duent
la gran ventura promesa.

CLEMENTINA ARDERIU

Elegia de l'Amistat

A Josep M. Lòpez-Picó.

Dolor, benvingut sies, quan amb tu
vé el dolç consol de la paraula amiga;
quan dintre mon silenci et copsa algú

que amb un somriure solament, mitiga
aquell turment secret que no diu mai
mon llavi clos, i així mon cor obliga

a sacrificis de consol i esplai.
Els grans doloriments de nostre viure,
fugaç pluja d'estels, són, en l'espai

obscur del pit, on l'ànima es fa lliure
i forta si els comporta dignament
callant; si amb un silenciós somriure

els deixa caure esparsos dins del vent;
si esventa amb un sospir, callant encara,
les cendres del caliu del pensament;

si al pit encén la remembrança cara,
talment com dins la nau d'un temple obscur
la roja llàntia, vacil·la; i, clara

com la pluja d'estrelles en l'atzur,
la de l'esguard que sotja al lluny, impàvid,
la boira enterbolida del futur;

si amb la mestrança del dolor, fa gràvid
el Seny; si torna oblit un foll passat;
si ferma curt l'anhel que sent més àvid

d'allò que mai no pot esse' abastat;
si al foll desig, serena calma oposa;
si del silenci no en fa vanitat,

o tímidesa que abrivar no gosa
acompliments deguts; o no es mesquí
desdeny i altívol; o infantina posa;

si per principi auster, sap abscondí
a esguard agè, anònimes tristeses,
amb el suprem esforç, de res no dī,

de son turment a aquell qui les ha enteses,
i d'un silenci tàcit fa consol.
Dolor, com foren lleus les escomeses

amb que em flagel·les, perquè em saps tot sol,
si en venir tu, trobessis a ma vora
l'amic de cor obert al desconsol;

aquell qui té per mi tot sol una hora
de diàleg amable i assenyat;
aquell qui sols de veure'm plorar, plora

silenciosament a mon costat;
aquell qui té en son pit, quan s'hi reclina
ma testa, un dolç sospir, si he sospirat;

el que sens dir-li res, tot ho endevina;
i sap llegir allò que no li escric;
i sap copsä el verí que m'emmetzina;

i adestrant-me en ser pobre em fa ser ric;
aquell qui té un somris de complaença
en ser prop meu i veure com somric;

aquell qui a espatlles meves em defensa,
perquè es molt més amic, com més absent;
aquell qui en ser l'instant de defallença

prop meu vigila amb aire displicent;
i en veure ma mirada taciturna,
la inflama tota, amb una sola espurna
dels seus ulls clars, que esguardan llargament.

RICARD PERMANYER

Tres endreces

A l'Orgull; a una donzella; a la Mort

A L'ORGULL

Triomf!—Anima meva; ànima nua
que per tot t'arreceres, perquè enlloc
ningú et destriarà, car no traspua
la porpra sangonent del teu gran foc.

Triomf!—Anima meva que en l'obaga
t'endormisques del plany del flabiol
o esguardes des de l'ombra que t'amaga
la terra bruna i viva tota al sol,

perquè et tempta el retruny de la victòria,
la túnica llampant, el cavall blanc,
les palmes tremoloses, la cridòria
i l'enveja sotjant-te des del fang?

Per qué? Sota l'esclat, dins la corrua
no fores més que una animeta nua.

II. EULALIA, VORA EL MAR

Eulàlia cosa vincladissa
vora, voreta el mar.
Eulàlia, fina corredissa
quan vas ficant-te en mar.
Eulàlia, xiscle imperceptible
l'aigua no et besa encar.
Eulàlia, nom que besa i fibla,
sirena de la mar.

La platja és una llenca estreta
que va de part a part;
el cel, amunt, a esquerra, a dreta:
de cel a terra, el mar.
I el sol arreu, arreu s'escampa;
l'aire es fa eixut i rar.
La sorra és foc. Belluga i llampa,
fent mirallets, el mar.

I l'esma em fuig, s'em evapora,
com tot, al sol, i encar,
ull-clos, et veig, encisadora
com vas ficant-te en mar.
Eulàlia, xiscle imperceptible
que em surt del cor avar
Eulàlia, nom que besa i fibla,
sirena de la mar.

A LA MORT

Dolç repòs infinit, reialme lliure
d'engúnia i plö i panteig! Dins teu, oh Mort,
s'espandeix l'ànima com un acord
que es va espaiant, tranquil que ni un somriure.
O Mort, de tant formosa que ets, el viure
s'engeloseig, regina de conhort,
i et volta de l'espant i la dissort,
i amb tombes, verms i glaç et vol descriure.
Un vel horrible et vela la beutat;
aital venjança et fa el déu de la vida;
el deu crinera-d'or, cenyit de roses,
que posa en nostra sang l'enyor que ens crida
a córrer vers la trista vanitat,
el desengany inútil de les coses.

ÈGLOGA DE JUNY

Enmig de roques braves, entra el mar;
maragda i malva i gronxadís d'onada.
Enmig de roques braves, entra el mar,
remor d'onada molt de tard en tard,
que sembla el xiuxiueig de la besada.

Gireu-vos del cantó de terra endins.
Or de ginesta, flaire de ginesta.
Gireu-vos del cantó de terra endins.
Or de ginesta, verd de pins marins;
i l'alzinar treient la grisa testa.

Mireu el cel que hi fa de cobricel.
No te ni un núvol, sols una calitja.
Mireu el cel que hi fa de cobricel.
No té ni un núvol, solament un tel
com d'un esguard que dolçament desitja.

Veieu la vela sobre el mar polit?
—L'oreig amic la gomfla i se l'emmena.
Veieu la vela sobre el mar polit?
—Espera el negrejar d'aquesta nit,
i, si Déu vol, llevar la xarxa plena.

ROSSEND LLATAS

Del pròleg a l'Antologia de poesies de Jacint Verdaguer

I

Triar és opinar; una antologia no hauria d'ésser presentada sense una responsabilitat personal, sense un índex dels criteris segons els quals el col·lector ha seguit el seu autor per a sorprendre'l en el moments que concorda millor amb ell mateix.

S'ha parlat, sobretot per part de l'actual joventut literària, del retoricisme de Jacint Verdaguer, i se n'ha parlat severament, gairebé despectivament. Però potser s'ha oblidat que si retòrica vol dir molt sovint desviació dels íntims principis que formen la unitat d'un esperit, també pot voler dir un ajustament deliberat a aquests mateixos principis. Difícilment es trobaria un autor que no hagués cedit a l'una i a l'altra d'aquestes menes de retòrica; de la generació verdagueriana, certament cap. Però també és cert que a través de l'obra de Jacint Verdaguer, abunda sobretot la segona.

En el fons de la seva inspiració no trobarem cap principi de pensament, sinó un principi d'amor: la seva poesia no ens ofereix un món de conceptes, sinó un món d'efectes. Som més en la direcció d'un Sant Francesc que en la d'un Ramon Lull. En Verdaguer, el dogma hi és en les seves línies estructurals, en les seves línies més generals, i més clares per tant; com alguna cosa ja per ella mateixa evident i segura, sobre la qual no cal insistir, que dins seu garanteix llibertat als moviments de l'amor, que si limita és pels costats però no per dalt: és un dogma a cel obert.

No hi ha misticisme viu sense amor, naturalment. Però, en la forma que podríem anomenar lul·liana, l'amor, a l'hora que és impuls esdevé matèria de coneixement; si s'enduu darrera seu la voluntat, robant-la a totes les altres coses del món, dona una compensació sobrada, no ja sols fent aquesta voluntat mestressa d'allò que té més preu que tots els tresors i tots els espectacles terrenals, sinó oferint en ell mateix a la intel·ligència una matèria d'exploració insospitadament diversa, i per afegidura, com una clau meravellosa que resol l'enigma universal: totes aquelles coses renunciades prenen, la una darrera l'altra, un sentit, de diverses esdevenen lligades en una unitat suprema, d'obscures esdevenen aclarides; d'inútils i fins de nocives que s'havien cregut, revelen cadascuna una aplica-

bilitat transcendental. És un diví capgirament de tot: la divina paradoxa del *deixa-ho tot i ho trobaràs tot* és experimentada com la més immediata de les veritats; i la intel·ligència es lliura al lent plaer d'endinsar-se per les cruïlles del món que apareixen sobtadament seguidores, com, sobtadament, es troba l'orientació en una ciutat de la qual fins ara s'ha mirat el plànol a l'inrevés. En aquesta conquesta apassionada de la intel·ligència consisteix la ventura del místic. Els procediments de raonament i els mots humans són febles per precisar i contenir les subtils significacions noves que va descobrint i arrabassant; necessita forçar-los: i tot i així, a qui el segueixi en fred el seu discurs lluminós apareix com un joc violentat de paradoxes i d'antítesis, de sobreentesos i de símbols; quan és ell, que mancat d'una clau de fe similar, ha restat en el món de les paradoxes i de les veritats mediatas.

Es, aquesta, una forma de misticisme més humana: perquè, ho havem insinuat ja, és una mena de conquesta. Les potències anímiques, baldament empeses per una força de més amunt, guarden la consciència, i per tant el plaer de laborar per elles soles.

El misticisme verdaguerià, en canvi, és tot fet d'un llarg, insadollable enyor de la natura angèlica, en la qual, per dir-ho amb De Sanctis, *la virtut és innocència i l'alegria és irreflexa*. L'ànima es recorda de quan aquesta natura era també la seva, quan, sortida *simplicetta* de les mans del Creador, no havia tastat encara el fruit de la ciència. No sabia aleshores res, i no vol ara tampoc saber res, baldament per uns instants, a la seva condició pristina, ni tan sols la mateixa natura d'aquest amor. Naufragi en una infinita mar de dolçura és la imatge que humanament millor pugui expressar aquest abandó; i Verdaguer l'usa, com l'han usada altres místics:

*En lo bell mig d'aquest Cor,
trobí la mar de l'amor,
i em llanci dintre l'onada.
Naufraguí o no naufraguí?
Jesús, Vós sabeu de mi,
jo per Vós me'n só oblidada.*

Es aquesta la fase més aguda de l'èxtasi: l'enyorament s'ha oblidat a si mateix, i l'expressió poètica no és un intent per precisar

un afecte, sinó una entrada, si es vol un sospir cap al silenci.

Però rarament el místic desig troba aquesta realització absoluta. Més aviat l'ànima vaga amb el seu enyor, consirosa d'ella mateixa, prompta a respondre a la més feble veu que li arribi de l'Amat, cercant en tota cosa bella de la natura el reflex d'Ell i l'estímul a l'èxtasi, que és la presència viva d'Ell:

*Les estrelletes que els ulls clouen
ressol em semblen de sa llum;
els lliris d'aigua que els desclouen
me fan present del seu perfum.
M'hi fa pensar l'alba que es lleva
quan ja la crida el rossinyol.*

.....
*Me fa retrets de sa veu dolca
la fontinyola del joncar.*

.....
*Sento sa veu en la boscuria!
oh font, atura ta remor:
ocells, parau vostra cantúria,
deixau parlar al meu amor!*

Podríem dir-ne un misticisme romàntic: l'enamorat perseguit en les formes vagues del paisatge correspondències amb els caires infinitament diversos d'una bellesa concebuda com absoluta i, per tant, com inaferrable. La seva intel·ligència no podria acontentar-se'n: però tampoc reclama res. El sentiment, en canvi, es complau, per natura, a beure aigua de la mar; «com més bevia, més set», així ho diu la corrandà.

Un no-res s'enduu l'ànima enyoradissa a tot un món de fantasieigs. Va creant-se tendrament, meticulosament, una imatge, un fer i una vida de l'Amat al seu ús: el conegut fenomen ha estat anomenat cristal·lització; en l'amor diví no hi ha recança ni por que destorbin aquesta mena de possessió imaginativa. D'una manera similar recorre la llegenda d'or dels grans enamorats, com per treure'n prefiguracions per a ella mateixa; és la santa alegria per la beatitud d'altri en l'Amat, inherent a la humilitat abandonada de l'Amic.

Així la cançó, la consiració fantàstica i el prec són les formes característiques de què es revesteix l'enyor verdaguerià; però més especialment encara l'idil·li, en què escena, escenari i sentiment personal es fonen en una unitat inefable.

Entre els idil·lis hi ha evidentment les creacions de Jacint Verdaguer més ben armades per a resistir les vel·leitats del temps; armades, entengui's bé, de llur sola tendresa, tan directa i tan pura.

Un Ariosto, posem per cas, en els seus somnis trobava el seu centre i organitzava la seva realitat. Per a un Jacint Verdaguer, somni no vol dir sinó isolament amb les creacions del seu enyor: com més vives i més pròximes se li fan les imatges, més viva, però també més llunyana, és vista la realitat sospirada, i més com una nosa és sentit tot allò que és corporal: és el «fang amorós» que pesa i no segueix. L'ànima s'habitua a aquest diví descentrament, a no tenir davant d'ella sinó una Idea suprema de bellesa i de bondat. Diem habitualment: en el conflicte moral de Jacint Verdaguer hi hagué alguna cosa d'això; d'aquesta habitud nasqué, per una quasi transacció paradoxal, una complaença en els béns de la terra que podien ser considerats com anticipacions, si es vol com residus dels béns de més enllà dels somnis. Això podria ser demostrat per documents, fins per anècdotes; però la més íntima demostració es trobaria a través de les *Flors del Calvari*, angoixada confessió del desengany a què han anat a parar la fe i el pler en l'amistat, en la fortuna, en

*... el nom i la riquesa,
les corones de llor... (*)*

Una ànima així feta, no pot sinó a una Idea absoluta de bé i de bondat oposar una Idea absoluta de mal i de malícia: a Déu, el diable. És incapaç de concepcions intermèdies. Adhuc si per ventura en el diví amor, com un Sant Francesc, o en la divina saviesa, com un Ramon Lull, hagués descobert uns camins definits d'acció temporal, hauria estat inepta per a aquesta acció: li mancava aquell flexible sentit de convivència amb el bé i el mal que Jesús aconsellà als seus homes d'acció: *Siguen cautes com els serpents i cànids com els coloms*. Verdaguer no sabia sinó la candidesa; i en mig del seu òblit enyoradís, de la seva passiva ventura, un cop el despertà i féu de sobte la descoberta del mal. Aquesta sorpresa té en les *Flors del Calvari* accents tràgics. S'hi sent l'home que, trobant-se de repent desarmat davant d'un enemic innúmer, llança tot allò que el pot apesantir en la fuga cap al seu castell fort; i tan gran és la delícia que l'acull en la seguretat, que troba poc el preu d'esbroncs i de ferides i de camí esgalabrós amb què l'ha comprada, i cerca més pena per tenir més goig.

(*) Es possible que estudis esdevenidors, més lliures, de la biografia verdagueriana, facin aparèixer cànides algunes de les nostres apreciacions. Per això l'autor creu oportú de declarar, sense ofensa a la perspicàcia del lector, que ha limitat la seva crítica a la sinceritat artística de Verdaguer, deixant de banda tota qüestió de sinceritat moral.

Amb el mal, ha descobert senzillament l'ascesi: i es lliura a aquest dur exercici moral amb tot l'impuls del seu temperament hiperbòlic:

*Calumnia, vil detractor,
ta llengua de glavi esmola;
los esbroncs són mon plaer,
los penjaments la meva honra.
Si del glavi no en tens prou,
pren al sastre la tisora,
tu m'has de fer lo vestit
que tinc de dur a la gloria.
L'enclusa pren al ferrer,
a l'argenter la gresola;
no em planyis ni el foc ni el mall,
tu m'has de fer la corona;
una perla és cada insult,
un diamant cada afronta.*

Contrastant amb l'energia, una mica mecànica, de versos com aquests, Verdaguer en les seves obres idíl·liques havia creat en català alguna cosa que no té preu: l'estil literari tendre, fet de les locucions i de les imatges de màxima irradiació afectiva, que duïen una vida intensa i arreconada dins la casa i dins el folk-lore:

*M'estic a l'hostal
de la Providència,
servit com un rei
per mà de la reina.
Ella em dóna el vi
de la vinya seva:
ella em dóna el pa,
me'l dóna i me'l llesca.*

Tota la pau i l'afable jerarquia de la llar catalana es condensen i s'afiguren en aquest mot *llescar*, intraduïble, únic, inseparable de la idea del pa de cada dia repartit i rebut amb un sentit religiós de la responsabilitat i de l'agraïment. Per la virtut d'un sol mot tan gràfic, el cel és transportat a la terra, el diví és esdevingut familiar i català. Aquest és el gran Verdaguer, i aquest el seu geni de la representació simple, directa i íntima, el qual de vegades encerta tons d'una franquesa bonatxassa que permetrien de parlar d'un humorisme místic: somriures de goig entre llàgrimes d'enterniment:

*Senyor, Vós m'heu enganyat!
Me prometieu cadenes
i em donau la llibertat;
me parlàveu sols de penes
i em donau ja les estrenes
de vostra felicitat.
Senyor, Vós m'heu enganyat!*

Franquesa humorística que pren un altre aspecte quan el poeta se les heu amb els seus diables estrafets i petulants, condemnats a una contínua acció que sempre ha de fallir d'una manera ridícula; el poeta hi riu a esclats, com una criatura davant d'un moviment grotesc, però no sense aquella certa serietat desapiadada i alhora ben aconsellant amb què un català diu «fort!» a una criatura imprudent:

*La Roca és encara
sota el Monestir
part d'avall del Temple,
part d'amunt del riu;
sota ella el diable,
que no en pot eixir.
Allí encara brama,
però ja no riu;
lo còdol enorme
l'ha agafat pel mig:
tot picant la Roca,
s'ha picat los dits.*

Hem al·ludit a un hiperbolisme moral: ell ens dóna la clau de la retòrica verdagueriana. Hiperbolisme significa aquí una necessitat de veure cada objecte tot en bo, o tot en gran, o tot en dolent: una incapacitat de matisos mitjans, de representació irònica. En els moments verdaguerians més autèntics, aquest hiperbolisme s'exerceix endins de la significació dels mots i s'esgota en llur mateixa suggestió afectiva. El sentiment del poeta ha aconseguit un tal grau de condensació al voltant d'un mot o d'una imatge—que en aquest cas vol dir el mateix—que se li objectiva sense esforç i amb una sobrietat verbal inimitable.

El retoricisme comença quan Jacint Verdaguer pensa en el seu principi d'unitat i en el seu temperament: quan per una confiança deliberada en llur eficàcia, es juga innocentment aquesta anant-la a cercar de cap i de dret en els mots. Aleshores acumula les imatges, i amb l'acumulació esdevé patent llur fórmula; recalca la intenció meliorativa o pejorativa i sorgeix en nosaltres la prevenció contra l'hiperbolisme, i adesiara també la impressió desagradable que el poeta va descabdellant les seves imatges amb una certa braveria condescendent, impressió que causa, més sovint, aquell altre geni de la imatge que es digué Emili Vilanova.

III

La poesia patriòtica de Jacint Verdaguer apareix com una extensió de la seva mística. No contradiu ni romp el principi d'unitat; ans la manera més fàcil d'explicar-la és per una senzilla aplicació del que hem anat conclouent més amunt.

Dins un país fort, constituït en estat i actuant normalment, la poesia patriòtica de Verdaguer o hauria tingut un altre sentit o no hauria trobat un públic tan unànimement entusiasta. Un poble fort no somnia sobre ell mateix. Fins el somni és per a ell una expansió d'energies: la dèria dels romàntics del Nord per Espanya i Itàlia tenia alguna cosa de conquesta, traduïa una necessitat de sortir enfora d'ells mateixos, de fer-se un espectacle en què la imaginació, paral·lelament a la voluntat ja satisfeta dins l'esfera de l'acció pràctica, corregués en cert mode l'aventura a costa dels més febles.

Somni i enyor és en efecte la poesia patriòtica verdagueriana. Per un fenomen semblant al que hem vist en la seva mística, l'enyor se li nodreix i se li excita a la creació de realitats sentimentals, a través de suggestions de paisatge. Noti's com el concepte de pàtria-paisatge és netament romàntic. Quan Xenius observà que els anglesos són el poble que per essència no s'enyora, condemnava implícitament el patriotisme excursionista i posava un exemple d'objectivisme polític.

Verdaguer fou el representant genial de tota una generació que tenia el culte apassionat de la història amb covardia davant la història:

tot somniant fulleja lo llibre del passat!

Partint d'una idea subjectiva, absoluta, inefable, mística en suma, de la pàtria, hi ajustava per dir-ho així el fet històric: l'adaptació o la inadaptació engendraven respectivament un optimisme o una melangia, un somni de grandesa o un somni de recança, igualment passius i infecunds; que solament a una desordenada política sentimental haurien pogut estimular la voluntat.

En rigor, l'*Adéu a Espanya* de Maragall fou el despertar del somni de l'*Atlàntida*; i l'*Oda Nova a Barcelona* una rèplica dinàmica i realista a la visió fantàstica i monumental de l'*Oda verdagueriana*. Amb Maragall, a la visió èpica amb tesi lírica succeí la visió lírica del caràcter aprofundit en les seves manifestacions èpiques. Aquesta part de l'obra maragalliana—que culmina en el *Joan de Serrallonga*—corresponia a tot un nou orientament realístic de la cultura catalana; si és que la cultura catalana no naixia, comptat i debatut, d'aquest nou orientament. Maragall estigué en el pont: la seva extraordinària originalitat consistí a fondre l'antic sentimentalisme amb el realisme que s'iniciava; a saber ésser alhora místic i orientador, cantor visionari i definidor moral.

Característic dins la poesia patriòtica de Verdaguer és el famós romanç de Don Jaume

a Sant Jeroni. Tota la seva concepció mística de la pàtria s'hi troba resumida. La pàtria és per a ell la possessió d'un paisatge per dret diví: dels béns anticipats en la terra, aquesta possessió és la més dolça, perquè és la més íntima, per tant la més inalienable, perquè el paisatge és l'estoig comú i com la fesomia de tots els records i totes les esperances individuals i col·lectives. Essent les pàtries obra i do de Déu, Ell parla i ordena en el fons de les consciències nacionals. Es en la contemplació enamorada quan els herois més clar perceben aquesta veu, quan els senyals de Déu se'ls fan més peremptoris. Colomb sent revelada la seva missió a través dels murmuris eloqüents de l'Atlàntic; i el rei En Jaume, l'heroi simbòlic de tot el gran passat de Catalunya, dret en el cim més alt del nostre Montserrat, veu la terra plena i rica, estesa als seus peus. Verdaguer apel·la a un dels seus procediments favorits, l'enumeració panoràmica a grans masses, cadascuna d'elles, però, referida complaentment, minuciosament, a un objecte més petit i cada vegada més familiar:

*En son trono de muntanyes
té el Pireneu per redós,
per coixí verdosos boscos,
per catifa prats de flors
per on juguen i s'escorren
rieres i rierons
com per un camp de maragdes
anguiles de plata i or.
Del Llobregat veu les ribes,
les marjades del Besòs,
que coneix per les arbredes
com les roses per l'olor.
Los vilatges a llur vora
semblen ramats de moltons
que abeurant-s'hi a la vesprada
hi esperen la llum del jorn.*

Aconsegueix així un efecte progressiu de tendresa. Tot d'una l'expressió esdevé ràpida: la referència és feta de cara a la tradició; llampueja la memòria materna de Roma; l'antiguitat de Catalunya és evaluada per la del món, més enllà d'ella no hi ha sinó Déu; el nom de Tarragona ens fa imaginar vagament l'home prenent possessió del recent-creat paisatge per la ciutat que hi edifica, és a dir, fundant la pàtria:

*Llena li parla de Lleyda,
que el graner de Roma fou;
Albiol de Tarragona,
tan antiga com lo món.*

Una sensació de grandesa s'afegeix a la de tendresa anteriorment donada; totes dues om-

plint el cor de Don Jaume, desborden en una càndida hipèrbole d'enamorat, mena de programa màxim de la política sentimental:

—*Què puc fer per ma estimada?*
—*va dient tot amorós,—*
si del cel vol una estrella
des d'ací l'abasto jo.

Si Verdaguer hagués estat capaç de la reacció d'ironia que aquestes paraules fan apuntar al llegidor d'avui, ja no hauria estat Verdaguer. Però la Providència, més realista, corregeix l'ímpetu del jovenívol monarca, i li notifica una missió perfectament pràctica: la conquesta de Mallorca i València.

En conjunt, la poesia patriòtica de Verdaguer ve a formar una desultòria geografia sentimental de Catalunya. Entorn de la idea d'aquesta, la cristallització té lloc com en la seva mística entorn de la imatge esmunyidissa de l'Amat. *Canigó* és en aquest sentit la seva obra més vasta i més sostinguda. El paisatge s'anima d'idil·lis i de llegendes: pomposes, però disperses les de la Catalunya pagana; les de la Catalunya nova, confirmada, per dir-ho així, en els monestirs pirenenics—enyoradisses, íntimes, però plenes d'una viva llum matinal: sobretot unificades per la idea cristiana, ja que per virtut d'aquesta Verdaguer, sincer providencialista, creu que s'és plasmada Catalunya en la seva forma històrica. Però també en el paisatge és feta sentir aquesta major naixença: amb les goges i les fades que fugen esporuguides a l'avenç de la creu, s'esvaeix l'encís antropomòrfic, sen-

sual, de la natura; el paisatge deixa d'ésser místic, i amb els cloquers, sentinelles avançades de l'eternitat, esdevé simbòlic.

En la poesia patriòtica de Verdaguer retrobem, més aparent encara, la simplicitat hipèrbolica de la seva mística. Verdaguer, quan és retòric, ho és sense malícia, per un resultat mecànic del treball de la seva imaginació enderiada a ponderar en bo o en dolent els objectes. Esdevé retòric no perquè pensi en el seu públic, sinó tot sol al davant els seus somnis, perquè la seva fantasia el serveix massa pròdigament, massa detalladament, perquè en el fons és un rústec genial que, divinament admès a l'espectacle del cosmos en renou, de la història en la seva unitat transcendental, de la llegenda heroica en els seus episodis més directament interessants encara, troba els punts de referència per a suggerir la grandesa que l'admira, en les visions inoblidables de la seva rogalia nativa o en la sorruda frase feta o en les dades erudites dels seus quatre estudis. *L'Atlàntida*, el romanç dels Vigatans, l'oda al Pas d'Aníbal, són tres obres mestres en les quals, respectivament, predominen aquests tres aspectes del retoricisme verdaguerià.

Retoricisme que ara i adés fa pensar en el Víctor Hugo que els catalans hauríem pogut tenir; si l'obra més pura i més autèntica de Verdaguer, al marge de la qual queden enretirades, no ens donés la satisfacció d'haver-nos pogut passar d'aquest Víctor Hugo.

CARLES RIBA

Munich, abril de 1922.

A Carlota Maria

Si de l'esposa ara em copça l'amor
i de la casa paterna sóc fora,
roman encara ta fina lugor
com a trenc d'alba la lluna que plora.
Com de tu servo la imatge a tothora,
en retrobar-nos per altre camí,
tan natural i abreujat és el di
com si fes segles que et tinc a la vora.

Ara i adés tu no fores per mi,
oh ma garmana Carlota Maria,
la clariana d'órgent qu'al matí
el devassall preparà del migdia?
Trenca l'encís matinal que entristia,
l'himne oportú del primer rossinyol.
Ara que el sol en desvetlla un estol,
meravellat, cadascú fa sa via.

Eres polida com un esquirol
i deseixida com una mustela.
Acompanyant-te, seguíem del sol,
pels carrerons, la benèfica estela.
Com un oreig matinal ens congela,
el teu esguard acalaves, blavis.
Del porta-llibres, tivant i precís,
jo me'n captinc, provident parentela.

I t'esperava assegut al pedrís
qu'era a peu pla del portal de l'escola,
quan a la Seu ja tocaven les sis
inaugurant el capvespre que vola.
Al grinyolar de senil corriola,

saltironava la flama del gas.
El cel-obert era com un cedàs
de cridadisses i pols de rejola.

Quan de la Mare calciga, el traspàs,
el jardinet de la nostra infantesa,
eixoplugant lligabosc i lilàs,
tregueres lluc de la teva orfanesa.
El secret heus de la vella arquimesa,
la tovallola plegaves de lli
i dels germans la corona regí
la teva mà de petita princesa.

A la faisó t'he pujada de mí
com una mare que dubta, novella,
i ets del meu seny el matís femení
que de l'enyor filial es clivella.
Sota una casta sentor de poncella,
est una filla del meu pensament
que en el teu cos de fadrina pressent
la nostra Mare quan era donzella.

Si del passat afeblísim l'esment,
no pas tot ell, moridor, tombaria.
En la niçaga, la sang de l'absent
com un roser perennal punxaria.
D'aquest roser, que és en tú galania,
ara que em pren nupcial averany,
no em donaries la rosa i el tany,
oh ma germana Carlota Maria?

GUÉRAU DE LIOST

Nocturn

Quina fantasma tan pàl·lida ets,
o, poble meu, a la llum de la lluna!
Damunt les aigües quietes del mar
la lluna plena s'atura.
Les vinyes semblen uns llacs adormits,
les veles ombres de plata que fugen.
Duen la vela, penjant, en repòs;
els arbres mestres es drecen i lluen.
Quina fantasma tan pàl·lida ets,
o, poble meu, a la llum de la lluna!

Vora la platja, darrera els llaguts,
les cases blanques s'aprimen.
Dalt de l'església s'abranda l'estel,
en el cloquer la campana vigila.
Un vent d'en terra travessa la nit
amb unes ales plumoses y fines!
Passa, com una manyaga, damunt
l'aigua del rec i la vinya.
Sobre les ales del vent,
la lluna posa la seva pòlsina.
Vora els llaguts,
les cases blanques s'aprimen.

Dormiu les vinyes, les cases; dormiu,
veles i remes de la barca.
La lluna para el seu mantell
i us vetlla el son amb la mirada.
Quina fantasma tan pàl·lida ets,
o, poble meu, sota la lluna clara!
Et guaito, lluny. Des del turó
veig com reposes i t'allargues,
escolto el teu respir tranquil
i em puja la teva alenada.

O, poble meu, te conec:
sé l'ombra dels teus arbres,
i la remor segura de la font
m'ha lliurat el secret de la seva tonada.
Dormi la font, i el carrer vora el mar.
Dormiu, que us vetlla la meva mirada.

La nit encén els estels més roents
i mulla el cel la lluna plena.
La mar i el cim ara han callat;
escampa silenci la terra;
s'ha desfet l'ona i la maror,
callen l'òliba i la pineda,
i les herbetes del camí
esperen la rosada tendra.
Sobre el silenci del poblet
hi ha la llum blanca d'una estrella
i, amb un neguit a dins del pit,
perdut en la platja deserta,
un pescaire calava el gresol
sota la plata de la vela.
Apaga, pobre pescaire, el teu llum;
mira que el pal, tremolós, es desperta.
Deixa que dormi, ben amanyagat
pel ventijol i l'alenada tèbia.
Dormiu, les cases arran de la mar;
dorm, vinya frutosa i espessa;
dormiu, renglera de llaguts
ajaguts a l'arena.

Quina fantasma tan pàl·lida ets,
o, poble meu, sota la lluna plena!

TOMÁS GARCÉS

Nocturn per a acordió

A JOSEP ARAGAY

Veu's aquí : jo he guardat fusta al moll.
Vosaltres no sabeu

què és

guardar fusta al moll:

però jo he vist la pluja
a barrals
sobre els bots,
i dessota els taulons arraulir-se el preu-fet de l'angoixa;
sota els flandes
i els melis,
sota els cedres sagrats.

Quan els moços d'esquadra espiaven la nit
i la volta del cel era una foradada
sense llum als vagons:
i he fet un foc d'estelles dins la gola del llop.

Vosaltres no sabeu

què és

guardar fusta al moll:

però totes les mans de tots els trinxeraires
com una farandola
feien un jurament al redós pel meu foc.
I era com un miracle
que estirava les mans que eren balbes.

I en la bóira es perdia el trepig.

Vosaltres no sabeu

què és

guardar fusta al moll.

Ni sabeu l'oració dels fanals dels vaixells
que son de tants colors
com la mar sota el sol:
que no li calen veles.

J. SALVAT PAPASSEIT

Cançó

—Muntanyenques galanes, pastorelles,
d'on veniu tan eixurides i belles?

—Venim de l'Alp, de vora d'un bosquet:
la cabanella de recê ha servit,
amb el pare i la mare en el llitet
on la natura sempre ens ha nodrit,
tornem al vespre des del prat florit;
quan han pasturat prou nostres ovelles.

—En quin país afortunat neixeu,
que tan bell fruit damunt tot altre llúu?
Criatures d'Amor a mi em sembleu,
de tant i tant que la cara us rellúu.
Ni or ni argent en vosaltres no llúu;
sou mal vestides, als àngels parelles.

Be es poden planye'les vostres belleses,
si entre muntanyes i valls les mostreu:
que no hi ha terra de prou grans alteses
que no es rendís dessota el vostre peu.
Ara digueu-me si os acontenteu
de quedar-vos a l'Alp, tan pobrisselles.

—Som més contentes i alegres nosaltres
anant amb el remat a la pastura,
que no n'és cadascuna de vosaltres
dansant a dins de la casa segura.
Ni cerquem la riquesa, ni ventura,
ans belles flors per fer-ne garlandelles.

ANGELO POLIZIANO

(s. xv)

(TOMÁS GARCÉS, trad.)

Un "speech" de Duhamel

El P. E. N. Club de Londres (central del P. E. N. Club de Catalunya que s'està organitzant a Barcelona sota els auspicis de LA REVISTA entre els nostres homes de lletres) convidà a un dels seus dinars habituals George Duhamel, el qual va pronunciar aquest discurs:

«Senyores, senyors:

El darrer mes de maig vaig tenir l'honor de ser designat pel C. L. I. (Cercle littéraire International) de París per a pendre part a la reunió internacional d'escriptors organitzada a Londres pel P. E. N. Club.

Per qüestions personals vaig veure'm obligat a renunciar a aquell propòsit. Vaig tenir-ne, creieu-me, un gran sentiment, que va créixer, després, en assabentar-me de com havia estat aquella bella i fecunda entrevista.

I heu's aquí que el P. E. N. Club m'ofereix de reparar el meu involuntari mancament del mes de maig; heu's aquí que el Pen Club em convida a una de les seves reunions mensuals. Estic saturat, senyores i senyors, d'afectuos reconeixement — infinitament emocionat pels sentiments que us han inclinat a cridar-me aquí a oferir-me un lloc, entre vosaltres. Content? Sí! Però d'un contentament que es barreja, en mon cor, amb molta d'inquietud.

Vaig a esforçar-me, si m'ho permeteu, d'explicar aquests dos mots: inquietud i contentament. Per arribar a aquesta explicació, em cal fer — i us prego que em perdoneu — una al·lusió al menys sumària dels treballs que han omplert la meva existència.

Senyores i senyors, he de confessar-vos que no he donat tota la meva joventut a la literatura. He consagrat llargues anyades a la medicina i a les investigacions de laboratori. És com a metge que he pres part a la guerra de 1914-1918. És a la medicina que dec la part més gran de la meva experiència humana, la més gran part del que *jo sé*: és la medicina qui m'ha procurat, en cert aspecte, els meus mètodes d'observació i de treball.

I bé, és com a metge que considero el gran cos europeu, aquest gran cos damunt del qual s'aferrissa una malaltia, de la qual la guerra es diria en fou només un violent episodi. I, es en mi el metge qui sent aquesta dolorosa inquietud que no vol pas amagar-vos i que compartiu sense cap dubte.

La sabiduria popular que, sovintment te grans troballes d'expressió, divideix a casa nostra els metges en dues categories. Es coneix *le médecin tant pis* i *le médecin tant mieux*, aquell els fets del qual reflecten una tranquil·litat sense ombra ni mesura.

Molt a desgrat meu, em sento, des de fa alguns anys, l'ànima del *medecin tant pis*. He passat un lustre recorrent l'Europa, interrogant els homes, les ciutats, les nacions. No us sorprendré gaire dient-

vos la meva angúnia i la meva certesa creixent; que una nova i odiosa edat mitja es prepara i que ens cal témer un d'aquests obscurs períodes de barbàrie moral i material, durant els quals el savi, desesperat, no pot fer altra cosa sinó ensorrar-se en la solitud per a salvar-hi, almenys, pel seu treball, unes poques engrunes de civilització.

Ja sabeu, senyores i senyors, que hi ha casos en els quals el cirurgià impotent tanca les seves capces, replega el seu estotig, i diu: «Tota ciència és vana, però l'amor farà potser un miracle.»

I bé, considerant l'Europa malalta, he pensat que solament, potser, un mascle i sublim afecte pot en davant ser-li un socors.

D'on vindrà aquest impuls, aquest afecte baronívol?

Vosaltres ho sabeu, senyores i senyors, ja que sou aquí. Ho sabeu vosaltres qui, des de fa dos anys, heu tingut el gran pensament de crear i de mantenir un lligam intel·lectual, un lligam suau i robust entre els homes qui són, qui volen ésser la consciència de l'Europa ferida.

Som aquí per sota de tota política, som aquí per la voluntat de l'esperit. Sense contravenir els principis de la nostra societat, puc confessar-vos que em semblaria aventurat de donar en això que ens ocupa, una confiança exagerada als homes carregats de cadenes que assumeixen en aquest moment la direcció de les nacions europees.

Què serà l'Europa de demà? Què serà el món d'aquí a un any? Heu's aquí allò que no podem esguardar sense temor. Però, per rependre les paraules, d'Epíctet, hi ha algunes coses que depenen de nosaltres,

I és per això que, com us deia suava, sento en el meu cor, al costat de molta inquietud, molta esperança i contentament.

Estic content perquè us veig reunits; perquè, sobre l'Europa gemegant, el vostre pensament coratjós s'alça i regna. No heu afirmat que l'ànima humana ignorava els tractats i les fronteres i que la intel·ligència creadora menysprea i prescindeix de les empreses de la niciesa criminal?

No heu tingut l'audàcia de fundar i de fer viure un club internacional en aquesta Europa on potser no hi ha res d'internacional llevat la companyia de vagon-llits?

I us remercio, senyores i senyors, us remercio des del fons del meu cor perquè m'heu volgut associar als vostres treballs i a les vostres esperances.

Us remercio d'haver-me convidat a unir-me a vosaltres, aquest vesprei sempre, per afirmar que, d'allò que nosaltres estimem, no totés per dut, per proclamar, a davant d'un món carregat de cadenes, la sobirana, la divina llibertat de la intel·ligència.»

ELS LLIBRES

GLOSSA BIOGRAFICA DE MANUEL DURAN I BAS, per Lluís Bertran i Pijoan. (Impremta Altés.)

Reivindicant la tradició acadèmica de les necrologies detallistes i pesades, farcides de dades i buïdes de visió fisionòmica, suara En Bertran i Pijoan ens ofereix l'exemple de què, amb estil personal, la brevetat abasta a una madura evocació sintètica.

Sobri de detalls, vast d'horitzó, el talent de l'evocador cenyeix els límits amb el cinyell d'or d'espurnes clàssiques, que molt escauen per orla marginal d'una patriarcal vida vuitcentista.

Aprenqui hom la nova lliçó de què és més eloqüent a l'homenatge no la precisa i freda monografia de l'erudit, sinó el just i ponderat esguard del poeta.

OBRES COMPLETES DE MIQUEL COSTA I LLOBERA. Vol. II (Il·lustració Caijana.)

La part més anecdòtica de la lírica d'En Costa ens és donada en aquest volum. Les coses de la terra, contades vora la llar per una tremolosa veu rústega és valorada en la poesia fidel de l'autor, on els motius tradicionals populars, en les proporcions del poema, guanyen en simpatia literària allò que perden de pura espontaneïtat i de llibertat lírica.

L'adaptació d'un argument a una forma poètica, dona a la lírica d'En Costa una certa lleujor i arbitrarietat, juntats a una certa infantilitat de recontre, que abaixa el to alt de la seva lírica. Però per contra, en aquests motius, l'ús de les formes populars terrals pot ésser-hi feta amb més propietat que mai, i els temes d'història abelleixen més així que donats per l'erudit.

En els poemes més breus de la segona part del llibre, on la volada lírica és més pura, abunden els moments — diversos d'estil — on l'anècdota o la fantasia canten amb una simple serenor o una fervor pausada, sense cap propòsit visible d'objectivació de fets. Quan aquests són en el cant, la mateixa força que els suggeria els alça amb una volada èpica, amb

daurades harmonies de poema heroic. Així «La deixa del geni grec», que ve a ésser — hom ha dit — la epopeia mallorquina.

Si els poemes «De l'agre de la terra», tot just en surten a flor i en tenen la saba primitiva, de rondalla, «Tradicions i fantasies» són ja l'essència d'aquesta mateixa terra i les suggestions imaginatives, depurades pel filtre de la justícia subjectivitat lírica. Ara i adés, però, contingut i forma es revelen mediterranis, clars i harmònics.

JOCs FLORALS DE BARCELONA. Any 1923.

En aquesta antologia d'enguany hi ha una ponderació d'elements literaris que ni cercada a posta per a un panorama complet dels jocs barcelonins d'avui.

El discurs presidencial, sever i ferreny, representa el seriós tradicionalisme formal que sol encapçalar la festa i s'agermana perfectament de to i d'aire amb els més llunyans d'època. Una noblesa d'ideari i una certa faisó de tesi l'informen i una excel·lent i antiga intenció el nodreix.

L'aportació estrangera intel·ligent té una valoració digna i moderna en Alfred Giannini, els mots del qual no acosten els dos països, sinó que ja els suposen germanívolament encaixats, en una cordialitat intel·lectual afavoridora per nosaltres. La fraternitat que el Mediterrani encomana té una culminació falaguera en les paraules del professor italià.

La riquesa lírica dels poemes d'aquest volum, és també desigual i antagònica. D'una banda: el retorn d'En Sagarra, amb un poema on es sintetitzen els dos tómbos de la seva lírica, escaientment lligats: aquell do únic de posar el pafsatge dintre el vers i fondre-hi l'harmonia de la natura amb una tan viva dolcesaiunreflexetan clar, junyit al deix amarg i rogenic de la vida vinosa i àcida confegits amb aquella mà tan avesada a teixir els versos amb els trucs habituals; la incorporació d'En Gassol, amb un tros altament líric de la seva iniciada via dramàtica, on amb la més absoluta puresa d'imatges i d'expressió poètica

poden ésser-hi expressats els més vius sentiments humans i els més contraposats; i l'aparició primicera d'En Melcior Font amb una de les seves glosses, brodades de pedreria damunt la contextura finíssima del vers — rica finor d'imatgeria cobrint la randa musical de les estrofes — com una novetat, culminació actual del màxim bon gust i sensibilitat dins el preciosisme més fi. D'altra banda, el decadentisme natural, simple i pobre de construcció dels sonets de Mn. Collell; els incoherents esforços lírics de Mn. Clapés per assolir una subtileza dins una massissa inhabilitat; i el desastrós clam patriòtic — d'englantina suburbana — farcida amb mitinescos llocs comuns, del Sr. Ayné Rabell. I nivellant aquesta desproporció, la mediocre excel·lència, d'aficionat de gust, del Sr. Estadella; la ruralia tradicional mallorquina, massa allargassada però flairosa d'aire terral, de Mn. Caimari, i en el pla més elevat de superioritat literària, la evocació bíblica d'En Geis, concisa i harmònica, i sobre tot les cançons d'En Garcés amb la mateixa fina elegància i simplicitat natural de sempre.

La prosa literària, també, hi és doblement i diversament representada. Torna a revenir Mn. Salvador Galmés, amb un quadre breu però fort d'aroma i de psicologia, no pas nou de fons, però sí de forma. I com de consuetud, Girbal Jaume continua situant dins la festa un nou episodi rural, una mica cruament inhumà, però versemblant, que la mateixa deliberadament objectiva displicència de l'autor fa més dur encara.

El volum d'enguany és doblement ric, doncs: ric en coses notables i ric en diversa i contradictòria varietat de valors.

EL LLIBRE DE LA JUNGLA, II vol. de Rudyard Kipling. Trad. de Marià Manent. (Impremta Editorial Catalana.)

Com la valoració de l'anècdota i el camí, amb petja segura, de la fantasia, obren sempre horitzons vastos i d'un intens interès a la originalitat!

Les veus de la selva, els batecs

de la vida salvatge, recontats amb una força de cosa viscuda i per un temperament de poeta comprensiu arriben a fer valorar la faula com un poema humà i a donar un relleu individual vigorós als personatges no humans.

El moviment del bosc i dels seus éssers, la vida natural, en companyonatge d'homes i bèsties i paisatge afrós, té en les planes de Kipling una harmonia forta i suau alhora, plena d'un encís estètic, ensems mestriol de resolució que primitiu d'ambient.

La joia — de clar riure sens brigit, amb personalisme de temperament racial — millor dit, una ironia daurada, sense enuigs, només positiva, justifica amb escreix el contingut del llibre, com si no fos prou ja la novetat i la vàlua literària per fer extraordinàriament amable la gosadia d'unes gracioses arbitrietats de faula dins una narració que té una valor plenament adulta.

Marià Manent reïx d'una faisó esplèndida a adaptar les narracions angleses a la nostra llengua, essent feliç en la troballa dels paralelismes lingüístics i perfilant la traducció amb un domini i propietat que no lleven gens de vivesa a les planes de l'humorista anglès. La incorporació, així, assoleix tot el guany possible de dignitat literària i de plenitud de condicions en l'adaptació.

SERMÓ SOBRE RAMON LULL, per Mn. Llorenç Ribes. (Impremta Altés.)

Escaient és a la verba assaonada cenyidament ponderativa, florida de dites poètiques, i perfumada de discretíssims comentaris — on, evocació històrica, llegenda cristiana i glossa edificativa prenen un encís de creació personal purament literària (ultra les finalitats de panegíric i de persuació) — que són do múltiple de Mn. Llorenç Ribes en manifestacions no rimades, l'esment commemoratiu d'una figura com la de Ramon Lull, més a més si una anterior especialització en l'estudi de l'apòstol mallorquí, en garanteix la docta coneixença biogràfica.

I així els honoradors de la memòria del filòsof cristià, foren feliços en escollir-ne el devot ponderador. Així també, han estat justos en estampar — amb la rica cura artística que requerien les circumstàncies concurrents — la oració memorable.

MISCELANEA PRAT DE LA RIBA, publicació de l'Institut d'Estudis Catalans.

Com en la ofrena tradicional de la comunitat honoradora de les glòries divinals, en l'alta confraria científica catalana que és l'Institut, cadascú aporta també ço que té en reverend homenatge al patrici enyorat, faisonador de la novella Catalunya.

Cap commemoració millor que ofrenar a la memòria del creador i insuflador d'un instrument de cultura, un aplec de les tasques dutes a terme amb la implícita recordança de l'home il·lustre que en fou la motivació primària. Cap testimoni oficial de remembrança més seriós que una antologia de treballs exemplars diversos, on la literatura buida de les evocacions planyívols és substituïda per la creació científica original, dita en el silenci de la tasca, com la més austera i serena de les elegies.

Les monografies del volum, on els aspectes doctes més diversos, signats per noms prestigiosos, s'apleguen, aboquen el sobreixir de llur vàlua damunt la flama vetlladora del mort recordat. I l'enriquiment que d'elles pervinguí a les disciplines respectives anirà sempre unit al nom d'En Prat, essent una de les millors penyores de la dignitat del seu record.

DITES DEL BENAURAT FRA GIL; trad. de Fra N. M.ª de Barcelona, O. M. Cap. (Fom. de Pietat Catalana.)

L'estela apostòlica de Francesc d'Asís, frescament immarcessible com a exemple vivent d'una amable perfecció cristiana preservada en mig dels brogits del món per la simple i amorosa cantadissa de la seva joia, havia de deixar un rastre de doctrina. Aquest rastre són els pensaments del deixeble fra Gil.

En la senzilla sobrietat d'aquests capítols, nets de trucs i prejudicis, on la sinceritat exempta de convencions dona una força suggestiva i íntima a les idees nudes i mates — car la flama del fervor ha depurat les noses de l'expressió — s'hi enclou un breviarí interior que ve a ésser una perfecta ètica cristiana informada de franciscanisme. L'ànima del lector, després de passada a través del petit llibre, en surt nítida i serena com un estel, afinada i sensible als avisos de les clarors divinals.

Es així, amb aitals nodriments que el sentit de convicció de la

pietat pren en un temperament selecte enc que humil, una noble solidesa.

EL PARE-NOSTRE, glosses apologetiques, pel P. Miquel d'Esplugues, O. M. Cap. (Editorial Poliglota). Vols. III i IV.

La seqüència d'aquest admirable monument apologetic — que encara no és conclusió, car l'autor promet el complement d'altres dos volums sobre temes annexes — és la culminació d'una cultura religiosa al servei d'una potència intel·lectual tan formidable com la que ha vingut palesant el docte caputxí en les seves obres.

Cada volum de «El Pare-Nostre» és un admirable i harmònic cos de doctrina, bastit en les peticions de l'oració dominical. En els dos primers volums eren glossades les que miren de dalt a baix. En els publicats suara hi són comentades les que d'arran de terra munten vers la retrobança divinal redemptora.

De cada una de les frases evangèliques que constitueixen la essencial preguera, n'és tret el màxim sentit i el rendiment més altificat; brollant-ne, com en una font de sumes i augustes ensenyances, suggestives amplificacions que donen robustesa orgànica a l'obra i en són un complement per ell sol ja definitiu. Tals, per exemple, l'estudi del sagrament de la Penitència — com adés l'Eucaristia — i l'anàlisi del Rosari.

Per enfortir la intel·ligència col·lectiva de Catalunya i contribuir amb substanciosa essencialitat a consolidar el seu cristianisme catòlic — ancestralment parió de la seva catalanitat — res més oportú que aquesta noble valoració simbòlica, on la simple oració quotidiana i humil és revelada com divina síntesi d'una vasta doctrina catòlica.

«El Pare-Nostre» és, així, dels llibres més cabdals que el pensament català ha produït, petjant les vies de l'Església.

ELS POETES D'ARA, antologies populars, dirigides per Tomàs Garcés.

La fàcil i econòmica popularització dels nostres poetes d'avui, percaçada en aquesta antologia, hi és aconseguïda en tota la mesura de les possibilitats. Triats per una mà intel·ligent, han aparegut els volums de la primera sèrie, contenint poemes d'En Jo-

sep Pijoan, de Na Clementina Arderiu, d'En Joan Alcover, d'En Josep Carner, d'En J. M. de Sagarra i d'En J. Salvat-Papasseit. Tomàs Garcés, J. M.ª Capdevila, Carles Riba, Alexandre Plana i J. M. Junoy han posat un pròleg a cada un dels volums, cercant en la brevetat una impressió preliminar precisa.

En llur lectura, han reviscut en l'esperit sensacions i apreciacions. Una volta més aquella simple puresa resplendent, on l'ombra de la melangia també és una trèmula claror, íntima i segura, on la evocació de les coses naturals té la sobrietat d'un relleu viscut, i on el meravellós, dins el marc de la llegenda, i el simbolisme de la falla, pren un to daurat i llis, que fa vessar En Pijoan del seu «Cançoner» s'han ficat fins a l'ànima per a donar-li l'altíssim calfred de la nuesa emotiva. La feminitat de Na Clementina Arderiu, feta serena categoria — diríem — sobretot quan en el procés de la dona, la sinceritat pot depurar les noses i precisar el flam de la llàntia de sa lírica personal, i en l'àgil agudesa subtil de la cançó, té una fervor tan elegant que el foc vestal de la poetessa no deixa fum, enc que fos un rastre perfumat d'encens.

El do de l'eúritmia i de l'eúfonia amb què ha pogut fondre l'expressió la fonda humanitat de Joan Alcover, poden ésser apreciades en aquest recull, en algunes visions de «Cap-al-tard», en algunes «Cançons de la serra», en dos dels «Poemes bíblics», i en les sis «Elegies», culminació de la seva lírica, tresor únic d'adolorida bellesa, on plana, estèticament plasmada, l'ombra del suprem trespàs, de la passa ultrancera, del més enllà.

Alguns dels meravellosos dons fets per Josep Carner a la poesia catalana, els de l'àgil valoració de nous motius lírics — mancants n'hi d'altres — poden ésser tastats també en el corresponent volum de l'antologia.

J. M. de Sagarra troba, en canvi, sintetitzades les noves valors en el volum corresponent del recull: la gràcia de la terra i el paisatge, altificant l'harmonia popular, la remembrança galant com musical visió i l'agror tenyida d'ambient ombrívol, hi apareixen en ben triats i representatius poemes.

J. Salvat Papasseit, és finalment resumit en un sentit evidenciador de la seva condició primària de poeta popular, d'estilitzada simplicitat, per bé que decantat vers un arbitrari descenyi-

ment esquemàtic dins el qual adquirí sa notorietat.

Cal esperar que, sense esmentar com a títol la preferència cronològica, no hauran d'ésser lamentats oblidats en els volums següents. L'empresa mereix una correspondència entera del públic.

O. S.

CAL ESMENTAR

— La monografia *Las «majestats» catalanas y su filiación iconográfica*, del Dr. Manuel Trens, on la ciència arqueològica cobra elegància personal tant com docta sapiència — tot lamentant que una rutina «oficial» l'hagi feta produir en llengua aliena.

— «L'escola d'estiu», publicació del C. de P. de la Mancomunitat, on el bescanvi pedagògic té, en llurs reports, el guany d'un interès general.

— *Les flors de l'ànima*, primer llibre de poemes de Joan Povill Alserà, que entre moltes imitacions rudimentàries i plagis evidents, revela en «Idil·lis tardorals» i algún altre moment líric, una certa gràcia un xic més personal a fondre el paisatge dins la rima fluida.

— El conte «El rodamón» de N. A. Fuster Valldeperas, publicat a *La Novel·la Nova*.

— Les notables aportacions que suara ha dut a les nostres lletres, en sa publicació setmanal, *La Novel·la d'ara*.

— *Les ciències en la vida de la llar*, de Rosa Sensat de Ferrer, llibre on el talent d'adaptació casolana dels coneixements tècnics té una admirable expressió, i on l'assenyada catalanitat femenina que el justifica és també la que ha de nodrir-se de la clara saviesa que traspua.

— *La prehistòria de la Península ibèrica*, de Lluís Pericot; col·lecció Minerva.

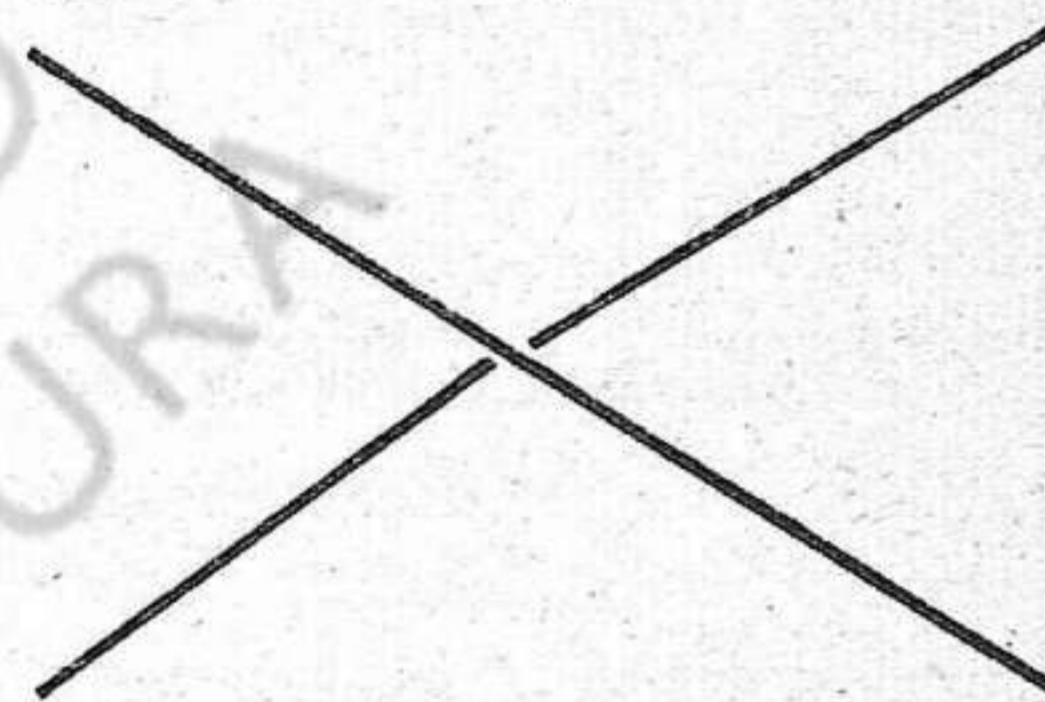
— *Valoració cultural de la poesia i de la música*, treball de Carles S. Puigvert.

— Les darreres edicions de l'exemplar *Foment de pietat catalana* — una de les poques unitats de més pràctica i intel·ligent eficàcia nostrades — i especialment la del II volum de «Explicacions de l'Evangeli al poble», de Frassinetti, traduït amb la florida i depurada elegància d'estil de Mossèn Llorenç Riber.

— *La gran ciutat d'Ugori*, ben intencionada alegoria social, de M. Font i Utgés.

— L'antologia personal de Charles Rafael Poirée *Morceaux choisis*, que comprèn una vasta època, sense massa agilitat ni austeritat en el recull.

— *L'Antologia de poètes catalans*, publicada en alemany pel professor R. Grossman, on evidència una apreciació bastant exacta (la més exacta potser entre les similars) del panorama líric d'avui i l'afecte i exactesa en els comentaris i la traducció, sinó una perfecta proporció en la qualitat de la tria (sense, però, oblidats personals) ensems que una riquesa d'edició acurada que és digne estatge de la representació catalana dins la poesia universal.

— *Cants del Vallés*, poesies de D. Daví Güell.

— *Don Joan*, poema, per J. Martínez Belló.

— *Pente sur la mer*, poesies de Claude-André Puget que anuncien la plenitud d'un poeta dels més interessants que les darreres promocions franceses ens hagin ofert.

El prefaci de Jules Romains ens sembla portat amb la senyoria de bom company que revesteix de la màxima autoritat els mestratges.

— Les publicacions de *La Revue européenne* iniciades amb la novel·la de Philippe Soupault *Le bon apôtre*.

— *La trampa del Arenal*, novel·la de Margarida Nelken.

— *A la vora del camí*, poesies per Josep Munteis. — Impremta de Pere Aubert. — Olot.

— *Amor de pardal*. Idili en un acte, d'En Josep-Sebastià Pons. — Comet, editor, Perpinyà.

— *Els ocells amics*, per J. M. de Sagarra. — Publicacions de la Comissió d'educació general de la Mancomunitat de Catalunya.

— *Les œuvres complètes de Jules Tellier*, publicades per Raymond de La Tailhede.

— *Apollinaire vivant*, per André Billy, dins les edicions de *La Sirène*.

— *Cose Viste*, per Ugo Ojetti. — Fratelli Treves, editori, Milano.

LES ARTS PLÀSTIQUES

L'EXPOSICIO DEL MOBLE

Les formes del mobiliari modern són inspirades en les línies excessivament gracioses de l'il·lustrador de magazine; línies ornamentals més que estructurals, i quan són estructurals ho són aleshores d'una manera massa elemental.

* * *

Els estils estudiats en caixonets (en manuals per a el projectista), gairebé l'únic esperit que informa el moble barceloní.

* * *

Aquests petits escenaris amb la reproducció d'una època extingida, ensenyen massa sovint un estil escenogràfic de bambalina pura. Quan el formidable tapís flamenc del xv de la Seu de Tarragona tapa la miseria del guixot o bé les estàncies barcelonines de finals del xviii i principis del xix amb pintures del «Vigatà» substitueixen l'escenografia per l'ambient; aleshores un sent reviu un bell temps extingit.

* * *

Aquestes estàncies del *dix-huitième* traduïdes al barceloní són una cosa molt sentimental; molt il·ligada amb el nostre esperit. *Gaucherie* plena d'una dignitat entre senyora i menestral: a la fi hem de confessar que els Lluïsos i els Imperis al peu de la lletra ens vénen amples. Aquests interiors, aquests *cels* barcelonins, són cosa molt humana, molt nostra.

* * *

Una de les senyals més delicades de civilització: els estands de les institucions benèfiques de la Mancomunitat de Catalunya.

* * *

Sala castellana plateresca: verbotat musàrab amb un fons ibero-celta.

* * *

Art castellà segles xvi-xvii: austeritat especulada pel musàrab. Felipe II, Escorial i, damunt, tota història agressiva de misti-

cismes impurs i de *jaciàncies* de fidalgo tronat i misàntrop.

Damunt la mole de Sant Llorenç de l'Escorial aquesta inscripció:

«PIEDRA NO FALTÓ — ORO SOBRÓ»

Quines reaccions tan estranyes deuen produir-se al contacte d'aquests residus d'aluvió que han restat com un pòsit al fons de l'actual raça espanyola: Celta, Íber, Bereber revestit d'Àrab. Lirisme oriental amb miseria de polls i olor de cistell de pobre.

* * *

La casa popular bella: bella utopia! Solament per realitzar-la l'idealisme més encès de tots.

EXPOSICIO F. VAYREDA

Claredat homèrica agrisada per l'atmosfera, tan fina, d'Olot.

R. B.

LES REVISTES

MAÑÉ I FLAQUER. Deixem-lo al punt que En Maragall el podia anomenar el *meu Mañé i Flaquer*.

Nosaltres no el podem ja anomenar *nostre*.

RAMON M. JUNCADELLA. Una altra jove flama extingida, és la elegia a dir rau de la mort d'aquesta joventut que apenes ha tingut temps de deixar materials suficients per a un llibre.

El paisatge, recollit avarament, com un motiu de meditació, les llüïssors d'un foc intern contingut, de passió coberta amb un dolorós panteix, fins al llindar del soliloqui filosòfic o ultrancer — humanitzant i encarnant a voltes

la concepció amb una imatge cabdal — eren els viranys breument seguits pel poeta, amb sobria emoció i punyent sinceritat.

Deplorem el fet que una nova esperança, en fer-se consistent, resti fallida.

MALLARMÉ. Els drets de la intel·ligència més alts que els mateixos drets de l'home, perquè sense ells l'home no seria definible.

Si en la recordança commemorativa del Mallarmé és això el que ha estat enaltit, lloem el fet que ja les mateixes banalitats se'ns tornin intel·ligents a la faiso que el poeta feia els seus versos ocasionals.

J. H. FABRE. Reclamem també per al savi una glòria literària ben pura.

La d'haver-nos fet oblidar les mixtificacions de Maeterlinck.

JULI DELPONT. Un regionalista francès. L'amor local l'havia fet intervenir en múltiples activitats catalanitzants del Rosselló. Darrerament havia fundat la revista *Muntanyes regalades*, portantveu d'aquest esperit tradicional del qual fou sempre un enamorat i un defensor.

LES VILES ESPIRITUALS

Si ens referíem, tocant aquest tema, als punts d'obir de Spengler, potser la discussió abastaria

una objectivitat universal que tots els qui simpatitzen amb les especulacions intel·lectuals, següen amb interès.

Reduint el comentari a Catalunya, únicament ens entendríem parlant de viles espirituals des del punt d'obrir del contingut humà que el Prat de la Riba portava a la Mancomunitat.

No cal dir que des d'un punt d'obrir d'informació administrativa com el dels diaris neutrals de Barcelona ens sentim absolutament aliens a tota mena de diàleg.

DEL PROLEG DE RODOLF GROSSMANN A LA SEVA ANTOLOGIA ALEMANYA «LA LIRICA CATALANA D'ARA».

El mèrit d'haver assenyalat el camí al catalanisme poètic (el qual actualment tan extraordinàriament es diferencia del catalanisme polític) és de Joan Maragall. Ell passa ratlla al passat i eleva la jove lírica catalana a l'esfera del pur art viscut. La monjoia es troba, força visiblement, en el pas de segle: l'any 1894 fou conegut, per primera vegada públicament, el nom de Maragall a l'ocasió d'un premi que guanyà en els Jocs Florals de Barcelona; a l'any 1904 la seva producció assolí la maduresa completa. D'ençà de llavors, roman al cim de la mestria.

Ego-plasmació i dretura dels sentiments són els punts d'eixida de la creació maragalliana.

Això ho palesa la seva concepció de les relacions d'home a home, d'home a dona principalment. L'amor dels romàntics acaba en planys dolorosos, martiris de gelosia, renunciaments pessimistes, submissió de la personalitat. L'amor, en Maragall, alena la seguretat de la possessió completa i de l'acompliment joios. Les circumstàncies patològiques li són estrangeres. Amb el cor desbordant, i dotat d'una bona dosi de sensualitat natural, consegüentment deslligat de tota convenció social, aborda ell l'amor, solament obeint les indicacions instintives d'un tacte extraordinàriament fi. Per bé que la vella generació no acceptés sense més ni més ço de nou i de desacostumat que es trobava en aquest «retorn a la naturalitat», la joventut de Catalunya ho entengué com a una revelació i s'ho assimilà.

Ego-plasmada i dreturera com la seva amor és també la posició de Maragall davant la Natura. Ell defuig la ciutat en els carrers ofegadors de la qual fou criat, per tal de viure, en la primitivitat

de la natura, la beutat de la pàtria la beutat del tot, sense trabes. I ho viu, en efecte, i amb intensitat mai vista àdhuc lla on d'altres visqueren apàtics. És que ell sap de copsar-ne el caire lluminós... La tempesta és bella puix que escampa els núvols i desvetlla la frisança vers el sol i la comprensió de la seva grandària. Un poncellament prematur dels ametllers és suficient per a fer-li gustar la meravellositat de la primavera amb totes les seves dolceses. Els grisos núvols del desembre, per a suggerir-li de bell nou els esdeveniments de Betlem, amb una intimitat, una dolçor, que fins llavors hom havia solament cregut capable de l'ànima alemanya. I amb llenguatge potser policromat en els mètrics i divers de forma; però tan simplement humil d'expressió com si parlés l'home vulgar del carrer i no pas un poeta dionísic. Heu's aquí un cop més, malgrat tota subjectivitat, la clara reacció contra el romàntic amb la seva exuberància d'imatges i el seu caient vers l'exòtic.

Sense cessar parla una veu, en Maragall, que el fa viure com embriac continuament un tros de món. Ell mateix ens ho diu en comparar la seva existència amb una Oda sense fi: El començ és fonedís, l'eixida insegura; però el que és un fet és l'abundor de viures mudadissos corrent intempestuosament d'estrofa a estrofa, d'evolució en evolució. No és, doncs, l'aquíescència obiradora de la natura el que s'emmiralla en la seva poesia, sinó l'esdevenir, el joc de les forces, el progrés fermentatiu, l'ascensió vers els cimals. Ell no veu el món amb ulls de pintor (no descriu), sinó amb els sentits del músic: ell viu. Viu, per tal com, amb sobirà subjectivisme, es fa el centre del món per concentrar-se les obres creadores eixides del seu endins mateix, tot a l'entorn seu. Muntanyes, prades, el bosc remorejant dels Pirineus... sense ell no existeixen, no són sinó obres fisonomades per la seva gràcia, els seus sentiments. El subjecte del poeta s'ha traslladat en el subjecte de la natura, *identificant-s'hi*. Totes les coses tenen la seva fisonomia; «però, què vegé ell?» hom fóra portat a demanar, amb Novalis... «Ell vegé o meravella de les meravelles, ell mateix!» La seva cognició formà d'antuvi el món, ordenant-lo; per això el poeta *senyoreja* les coses, com el pastor les ovelles. (Així corre una línia directa de Maragall, el poeta — el qual, pel demés, durant tota la seva vida posseí una particular modèstia — a Nietzsche, el filòsof alemany.)

El retrat d'aquesta personali-

tat no fóra complet, si hom volgués solament considerar-lo des de la part intuïtiva estant de la seva existència. Com en gairebé tots els artistes, en ell entra en joc una part d'*intel·lectualisme*, mena de reacció del Maragall prosista teorètic i del Maragall estètic (com a tal juga ell també un rol important en la literatura catalana) sobre el Maragall poeta. Pel demés, no gens més de l'*intel·lectualisme* que era necessari per donar la mida i assenyalar el fi dreturer a la forma de les seves obres. El seu *intel·lectualisme* és com qui diu solament el regulador centrífug de totes les forces creadores, desbordadores de la seva ànima. I qui sap si ni arriba a ésser un *intel·lectualisme* conscient, sinó més aviat un instint natural, una consciència innada de la beutat. Pel fet d'haver passat totes les poesies de Maragall, per sentimentals que siguin, per un sedàs del seny ordenador, transparenten totes un xic de la puresa dels clàssics. El mateix home que traduí fragments de *Zarathustra*, ha fet ressonar, en català model, *Iphigenia* de Goethe. El mateix que, en una poesia com *Festeig*, és tot ell sentiment, tot ell abandó, sap en la *Vaca cega* — la poesia més acabada de la llengua catalana, — fer-se senyor dels mots pels pensaments.

No cal dir que sols una personalitat moral i de tacte altament artístic i humà, podia arribar a fondre continuament, en una unitat, els dos caires de la seva existència, el sentimental i el racional; i, mitjançant esbandiment clàssic, conjurar l'immediat perill amenaçador del subjectivisme parcial. Els que s'han acoblat a l'entorn de Maragall han abandonat l'un o l'altre dels dos moments. Fins a cert punt, doncs, enterboleixen els fins del mestre, vist que redueixen el camp de la seva visió, esfumen la continuïtat de la sensibilitat maragalliana en parcel·les inconnexes i desfermen les brides del seu individualisme; aporten, però, sovint, nous trets d'un encís particular i d'una originalitat aprovadora. Heu's aquí, per exemple, Francesc Pujols, qui, amb la seva *Balada del fuster* s'ha guanyat l'entrada en l'*Humor* de la poesia novo-catalana. El seu humor rau en el fet d'empapar amb pensaments fonament filosòfics, àdhuc transcendents, la vida complicada del cada dia. La naturalitat maragalliana es transfigura, en ell, en una plàstica de gravat al boix un xic grollera, el principal efecte de la qual es recolza en la seriositat còmica i en la seva ingenuïtat, en l'incorrecte de l'expressió. En ell s'ex-

terioritza el jaent maragallià vers el misticisme en contorns de forma balada. En les seves poesies, les fantasmes troben entrada, d'una faisó còpsable, tal com les veu el poble. El fet que burla i seriositat, entusiasme i compassió palesin, més tard, genials picabaralles poètiques, no fa minvar gens la valorització poètica d'aquest català singular. D'una manera molt oposada esguarda Josep Pijoan el món amb els ulls ingenus del primitiu que còpsa les coses tal com li són presentades: un vagabond intranquil que tresca a través la natura a fi de viure'n arreu arreu el bo i el bell i predicar-ho als homes; i que, en el lloc del concepte panteista maragallià de l'etern, col·loca altra vegada el concepte usual del Déu pare. Que Aquest en tot això dongui més de valor a la suor del treball que a la bondat del cor, correspon perfectament al punt d'albir social del temps. Pijoan ha establert una prova preciosa d'aquesta consideració seva del món, en el *Poemet del pa*, en el qual es descriu la gènesi del pa com a símbol del treball, des de l'espiga fins a la menja damunt la taula, sobre la qual el pare diu la seva oració.

Maragall i la seva escola no són pas l'única sageta directriu de la jove lírica catalana. Tenen un contra-pol en els mallorquins. Si Maragall evoluciona de la subjectivitat vers el misticisme, els poetes de Mallorca volen fressar-se el camí de l'objectivitat vers la perfecta claredat. Claredat en el contingut i claredat en la forma. Tot el que sigui casual, personal, ha de fer-se enrrera; les valors universals, el típic, ha de romandre. Així s'endinsen ells tot sols pels camins de l'idealisme clàssic i cerquen llurs models en la Roma antiga. No pas solament empeltant exteriorment llurs poesies d'un ambient antic, d'una mètrica horaciana (per bé que en ells juguin un gran rol les columnes jòniques i les estrofes sàfiques) sinó prenent com a mostra la clàssica modelació de les parts en el tot, l'ordre dels pensaments, la harmonia de la forma, la matisació, la irisació del efecte lèxic. Si hom vol anomenar Maragall el Verlaine de Catalunya (cosa condicional), són els mallorquins els *parnassians* dins la lírica catalana. Durant un quant temps, però, llur principal desenvolupament fa vies paral·lelament amb l'escola maragalliana, mentre que a França, com és sabut, el Parnàs és considerablement més vell que l'escola de Verlaine. Hom s'es acostumat a considerar el 1897 com l'any en què el sentiment de la forma esdevingué altra cop vale-

dor en la poesia catalana, enc que els començos dels mallorquins remuntin, ça i llà, fins els mitjans de l'any 80. Ço que en part els servi de guiatge per a donar-los l'enteniment respecte del contingut, aquest element racional és pròpiament francès. La forma exterior, la mètrica clàssica, oda i elegia, es recolzen, per contra, sobre patrons italians. És el temps en què són traduïts Guerini i Pascoli i en què a Catalunya hom imita entusiàsticament el remoreig melodiós de Carducci. No és d'estranyar, doncs, que les Balears fossin les primeres influències per aquest corrent, vist que ja geogràficament constitueixen la primera etapa en el camí d'Itàlia a Barcelona.

El sever crític català Folguera ha cregut haver de palesar una evolució singular, devalladora, en aquesta escola; evolució que ha portat, poc a poc, a la completa negligència del contingut per culpa de la forma. En els cabdills del moviment, tal decadència no és pas obiradora. L'iniciador de la lírica mallorquina, el que n'obri nous horitzons, l'espiritual Miquel Costa i Llobera, posseeix en abundor el do d'Horaci de llucar ço de viscut com un tot i, sempre en la mateixa forma cenyida, tancada, de reproduir-ho en imatges senzilles, però monumentals. Al costat dels clàssics són els seus patrons els psalms tranquil·lament grandiosos de la Bíblia. Tot el que és invariablement vagariu, complicat, relatiu al moment, ell ho defuig; tot ço de quiescent, d'essencial, de senzill, ho recerca. A l'eterna inquietud, que feu de Maragall un poeta com un cop feu d'Horaci un filòsof, ell oposa, enc que tàcitament, la representació de l'etern immutuable, l'ésser dels vells eleatis... àdhuc com a propulsió poètica. I, amb tot, no s'esmarreix pas de cap manera en el món idealista llunyà dels grecs, sinó que cerca d'atreure en el reialme de la seva representació clàssica els esdeveniments humans, comuns tal com podien arribar als homes dels seu entorn. Ell no ha imitat, sinó viscut, el classicisme. És per això que ell no sona arcaic quan canta la pàtria, o els pressentiments de la primavera, o l'enyorança de l'amor; ans modern i consistent. I per això reïxen a aquest panlatinista, com l'anomena la crítica catalana, al costat de conts apol·línics de la classicitat de les seves *Horacianes*, cançons fonament sentides de to folklòric; les quals entien tan pregonament al cor com qualsevol poesia de Maragall. En aquest sentiment calent amb què ell canta la seva terra i el seu po-

ble, rau el lligam que el nua a ell, el clàssic, amb el romanticisme.

En el lloc de la manifesta voluntat de forma de Costa i Llobera (que el fa abandonar, cipientment, el dialecte mallorquí a favor del llenguatge literari català) es presenta, en els seus dos grans col·luctadors Joan Alcover (de la seva mateixa època) i G. Alomar (20 anys més jove) la *intuitiva aptitud per a la forma*, com a heretatge pur mallorquí. Posseeixen una orella interior per al ritme, com cap altre abans o després d'ells. Basteixen versos d'una gràcia i d'una lliure elegància, com tan sols els romans, ingènitament, feien. Fan de la llengua, en sí dura i pobra de vocals, un preciós producte d'eufèmia cristal·lina. Són contraris a l'estètica de Verlaine i, no gens manys, han acomplert d'una faisó sortosíssima la seva principal exigència: «De la musique avant toute chose...» Alcover, sense perjudici del sots-to elegiac, és, sovint, un xic més personal, més anacreòntic que l'idealista Alomar cercador de beutats, sobre tot en la seva creació més mada *Cançons de la Serra*. Retrospecció melangiosa del passat i afirmació joiosa del present són els dos *Leitmotive* que es desprenen continuament l'un de l'altre, reconeguts des de llarg temps pels crítics mateixos.

Semblant en la mestria de forma, però ja més limitat en la diversitat del contingut, es troben al costat llur la poetessa Maria Antònia Salvà i Miquel S. Oliver, conegut també com a periodista i historiador; la primera, excellent descriptora de la vida íntima regional de Mallorca (i traductora del *Mivèio*, de Frederic Mistral, així com d'algunes poesies del primitiu Francis Jammes); aquest, un mestre en la representació de quadres històrics de gran volada, sabent d'esgotar, en poques ratlles, l'esperit de tota una època... exigint, però, una il·lustració per part del llegidor que contrasta fortament amb la humilitat i despresumpció de les descripcions de la vida insular mallorquina de Maria Antònia Salvà. Ambdós han esdevingut especialistes, tant en el contingut com en la forma: la poetessa cristal·litzant enterament en música; el crític i historiador abandonant-se preferentment als jocs de rima de noms exòtics.

El ressò elegiac que, embolcallat d'un somriure deslliurador, fou adesiara oïdor en Alcover, el continua, d'uns deu anys ençà, el mallorquí Miquel Ferrà, amb estil feliç i forma fina, ara i adés frisant en el sentimental, però gairebé sempre resplendent de joia i bellar. Ço i llà guspiregen inicis

d'una melòdica italianitzadora; inicis que evolucionen gradualment en les poesies de Guillem Colom, Ramis d'Ayreflor i Miquel Forteza. En ells, com en M. A. Salvà, els mots dialectals juguen un paper: l'expressió, no més que sigui musical, pot ésser incorrecte.

Que no tots els poetes d'aquesta direcció han d'ésser mallorquins, ho demostra Joaquim Ruyra (nascut el 1858 a Girona), el qual, enllaçant patrons patris dels segles XV i XVI amb els lírics novel·lissims de la coloració Swinburne, produeix escrits escollidíssims de la cultura catalana contemporània. En ductilitat i naturalitat de ritme no resta pas al darrera de cap dels catalans insulars — una mestria que s'ha assimilat al seu bell estil prosaic tan ric de lèxic.

Talment com a Itàlia, de l'alligonament sever de Carducci, un d'Annunzio ha arribat a desenvolupar-se en un subjectivista musical desenfrenat, a Mallorca es troba, a l'acabament del desenvolupament assenyalat per Costa i Llobera (en esguard de la forma, no pas del temps, puix que la seva producció cau principalment en l'any 1907) l'espiritual Llorenç Ribet, al qual li ha estat reprotxat, per una crítica massa severa, un misticisme maldat i formes donades a l'efecte sensual. Trossos com *Safo a una donzella amiga* contenen, en efecte, més deix de l'Orient semític que de la Grècia clàssica. Fet i fet és, però, nodriment sà, el que ofereix Ribet, comparant-lo amb la poesia decadent dels epigons italians. Ell serva sempre davant son esguard els nobles patrons clàssics (com ho demostrà recentment la seva traducció de l'Eneida) o bé la poesia himnica dels hebreus. Sobre això, escriu un llenguatge clar i clarament alliberat de les expressions vulgars i dialectals; sovint arreconant, per culpa de la més gran netedat, l'elegància.

El simbolisme de contingut, la descripció de ço que pròpiament és incopsable, l'arrapissament a simples matissos en lloc de tons manifestos — heu's aquí la segona embranzida que ha donat al sol català la lírica francesa dels temps moderns. No obstant, no és pas com a imitació pura dels models francesos, que s'ha establert aquest corrent, exactament com tampoc fou imitació del parnàs francès l'escola de Costa i Llobera i Alcover. Molt contràriament a això, els poetes novellissims es deliten, amb més d'ardor que cap generació anterior, en l'extracció d'una poesia catalana original. I, sobre això, no és pas

París el *milieu* d'on ells puen, sinó Barcelona, Girona, el Montseny, els faigs d'Olot, la Mediterrània, els Pirineus. És per això que ells no s'abandonen vers el món exterior a l'impuls d'un vague sentiment, sinó que deixen un bon lloc harmoniós al caient català innat vers l'objectiu de les seves poesies. Ço de nou que Maragall havia aportat, havia estat l'emoció boirosa; els mallorquins la claredat ben cisellada: la jove Catalunya presenta la més alta unitat (que ja Maragall havia maldat per assolir) d'aquests dos efectes oposats, convencent-se que per bé que tota lírica genuïna és, en el fons, com a cosa viscuda, subjectiva, en la figuració en paraules i escrits de ço de viscut, hom no pot deixar de banda l'enteniment objectiu. Fins sembla i tot com si el rol de l'enteniment volgués anar esdevenint més i més decisiu amb el temps; com si volgués anunciar-se, poc a poc, l'aubada d'un temps neo-clàssic en l'horitzó de la poesia catalana. Segons aquesta major o menor tendència vers l'intel·lectual, es diferencien avui els dos capdavanters Carner i López-Picó, que són els que donen els tons de la poesia actual i als quals s'acobla l'expressionista Bofill i Matas, d'alta subjectivitat i migrada successoria.

Al mateix temps, però, es palesa que el susdit corrent anomenat simbolisme no és pas gens unitari, sinó que mostra, com ja també a la França veïna, una munió de matissos, grups i grupets. Tots els poetes anomenats més endavant són força més complicats del que sembla, i si aquí s'ha volgut assajar d'amotillar llur esperit dins certes formes, és naturalment sols com a darrer recurs per a comprendre'ls.

Hom comprendrà millor la diferència entre Carner i López-Picó si hom els considera com a antípodes, com ha fet ja el crític català Manuel de Montoliu: llavors serà Carner el parnassià originari, que brega sempre per l'ego-art; López-Picó, en canvi, el més subjectiu en el fons, i el que cerca de bon grat l'objectivar sota una forta dosi de mística. O bé, ètnicament: Carner continua la línia de la lírica pàtria subjectiva, com feren en l'edat mitjana Jordi de Sant Jordi i Auzias March; López-Picó palesa influència nòrdica, principalment germànica.

Els primers temps productius de Josep Carner, o sia el lapse 1905-1912, romanen encara completament sota l'influència d'aquella *gràcia* etèria manlevada als francesos, pròpia també dels mallor-

quins. Cisellació finíssima de la llengua, ennobliment de les expressions populars, bandejament de tots els paràsits forans (fet remarcable — i d'acord amb els treballs de l'influent gramàtic Pompeu Fabra — menys dels manlleus a França o a Anglaterra, que els mots d'origen *castellà*), sintaxi punyentment catalana (ensinestrada en les traduccions de Dickens i Mark Twain), tria curosa d'adjectius harmoniosos, rims rics i sonors, heu's-aquí les principals qualitats amb què ell començà en aquella època, i que té per la mà continuament amb mestria creixent. A això s'hi afegeix la preferència d'origen *italià* per a les formes mètriques difícils, entre les quals la més senzilla és la del sonet. Tot això són mitjans auxiliars amb els quals ell ataca, més tard, l'encarcarament de la poesia clàssica catalana (de la qual les cançons i madrigals li serveixen de models), per a conferir-li la ductilitat del simbolisme francès modern. La graciosa lleugeresa de forma empremta una jovialitat característica a les seves poesies, un fi *humor* amagadís que, envers l'humor més groller que introduí Pujols, ha fet un considerable avenç vers la seva comprensió; cimejant, a fi de comptes, en una fina *ironia* encisera.

Aquesta vena irònica és causa que Carner, malgrat tot el subjectivisme, no perdi la clara percepció de les coses. Com més s'endinsa en el desenvolupament, més manifestament cerca de copsar la natura i l'home en llur total *universalitat* i precisament d'una faïso concreta; tant el material com l'espiritual, el passatger com l'etern. Així sap ell, amb una i mateixa força plàstica amb la qual descriu en una de les seves poesies les viudes vulgars, presentar d'una manera material com elles moren creients al capvespre i com són emportades vers el bon Déu per un ràfec de vent — una animació de l'immaterial que recorda Woldworth-Coleridge i els lírics més fins del romanticisme anglès. On Carner, com aquí, esflora l'església i la religió, ho fa amb el sentiment del catòlic convençut, sense l'immixió de mística que caracteritza a tants dels seus contemporanis. A través de la plasticitat de la representació, la poesia de Carner és sempre comprensible i la natura hi esdevé sempre clara i diàfana. Heu's aquí potser la raó per què ha reeixit avui al poeta de restablir el contacte entre poesia i nació; per què les seves creacions, malgrat llur empremta aristocràtica, són reconegudes i apreciades pels cercles més dis-

tants. Avui Carner de l'esperit francès ha servat sols la gràcia enjogassada; tot l'altre que caracteritza la seva poesia ho aporta del seu propi fons català. Per això ha esdevingut un dels creadors culturals més grans del catalanisme.

Al seu voltant s'ha format un cercle que sembla de cercar com una mena de fusió harmònica de l'objectiu i el subjectiu, amb el resultat de palesar-se aquell més en el contingut artístic, aquest més en la forma de representació. Els més assenyalats dins d'aquest cercle són Josep Maria de Sagarra, Trinitat Catasús i Joan Arús, els quals entren en funcions d'ençà del 1913, així com Jeroni Zanné, un xic anterior. Però mentre que aquest darrer (que donà a conèixer Ricard Wagner a Catalunya i traduí poemes francesos i italians) oscil·la a causa del seu manifest cosmopolitisme, entre les diferents formes d'ocupacions líriques, Sagarra mostra ja un estil sòlid, l'estil de la naturalitat. Sagarra no indulgeix en coturns, quan escriu; no restreny la significació dels mots ni dea imatge, com faria un poeta purament objectiu, sinó que els deixa lliscar d'acord amb els seus sentiments. Però el que ell veu, és vist clàssicament clar, viu i senzill. L'idil·li camperol, sobretot, l'ha elevat a una dignitat i significança fins ara desacostumades a Catalunya; la natura guanya ànima sota la seva ploma: sent, gem, xiscla de joia, com l'home que s'hi arrela. Una senzillesa semblant caracteritza Catasús i Arús — en la primera una joia gairebé pueril davant la pau, el bo, el bell simplement (acompanyada d'un arrecanament de la pròpia personalitat); en aquest, un abandó ingenu a ço de naturalment, silvestrament jove, a la qual cosa s'hifen una graciosa melòdica no sempre embolcalladora de coses viscudes i un sots-to carnerià.

Internacionals cosmopolites, en un sentit noble però, per tal com cerquen continuament d'amotllar ço de manllevat a l'estranger amb les necessitats espirituals de llur país i, per aquest mitjà, de desempellegar-lo de la seva vestimenta predominantment francesa i d'evar-lo al nivell general de la cultura europea — internacionals en aquest sentit són dos talents plens de pervenir, propers a l'estil carnerià: Alfons Maseras i Carles Riba, el darrer força més jove. Són, abans de tot, coneixedors pregons de la literatura estrangera. Això ho palesen les traduccions del romàntic italià Silvio Pellico, del *Tartuffe* de Molière i de mants contistes francesos de que

Maseras ha fet present al català; així com les grandioses trasllacions de l'Odissea, Sòfocles, Càntic dels Càntics, Llibre de Ruth, Holderlin, Keller i Poe que llisquen de la ploma de Riba amb facilitat enjogassada. Com Josep Carner, els dos poemes fan, amb llurs disposicions universals, una evolució de l'apassionat-subjectiu al clàssic-disciplinat. Amb una semblança molt feliç Alexandre Plana ha descrit aquest estil científico-analític que posseeix sobretot Riba, en la seva *Antologia* (pàg. 291). Gràcies a aquesta disciplina espiritual, Carles Riba pot tenir la pretensió d'ésser anomenat entre els moderns assenyaladors de camí catalans.

Els principis i els fonaments permanents de López-Picó (el seu primer gran recull de poesies comprèn els anys 1910-15, el segon els anys 1915-19) són típicament *simbolistes*. Les seves impressions són imprecises; ell no pot reproduir-les directament, sinó mitjançant imatges, mitjançant un veritable doll d'imatges d'alta personalitat, d'encís peculiar, de valor duradera. Aquestes imatges no han pas de representar ço de viscut mateix, ans portar el llegidor a recrear-ho, per dir-ho així, ell mateix; exactament com en la música els tons porten l'oidor a re-sentir un estat d'ànima. Representen l'element bàsic de la poesia de López-Picó, d'un art musical manifest. Sia adés un xiprer (arbre dels morts) que ell esguardi com a una faixa de boira poruga desprenent-se d'una flama extingida; sia ara un dia de pluja imposant-li la representació de la catedral creixent, sota el ruixat del cel, com una planta... sempre li neixen els símbols d'una faisó incercada, intuïtiva. Tota la seva poesia és poesia del moment, és l'assaig continu, mai completament reeixit, d'atansar-se a l'incopsable que l'embolcalla diàriament i que somou el seu interior; de copsar ço que, en el seu endins, es troba en fluïdesa continuada. En vol fer pendre cos a la seva ànima de poeta. Per això rau la seva força en el substantiu colpidor (designador de coses) o tot el més en el verb (representador de passatge) dels sentits, no pas en l'adjectiu agençador de l'estil carnerià (representador sols exteriorment de les coses, aportador de nous elements reforçadors a l'estat d'ànima, mai, però, representador de les coses mateixes).

Però aquest poeta eminentment emocional, al qual el mot li ha devingut servent absolut dels sentiments, s'abandona, com més avança en el seu desenvolupa-

ment, a l'influència benefactora, refrenadora del seu *intel·lecte*. Aquest restrenyement savi s'exterioritza, en esguard de la forma, en la curtedat epigramàtica i en l'economia dels seus versos; i, en esguard del contingut, en la creixent empremta antirealista de López-Picó; fins a l'extrem de començar ara ja a baratar el símbol (la materialització d'un concepte solt) amb l'al·legoria abstracte (la materialització de tota una representació universal). La seva forta aptesa envers l'emocional, però, el priva aquí també de caure en l'enravenada forma medieval de l'al·legoria, que no és sinó fruit de l'enteniment. En López-Picó es fonen sempre la impressió sensitiva i la reproducció objectiva en una unitat harmònica dins el coneixement. La seva al·legoria no perd la base sota els peus; i, les més de les vegades, és una base ben catalana on ella s'arrela. La tria mateixa de l'objecte poètic fa una mena de via de ço de sensitiu a ço d'abstracte. En les poesies de la seva juvenesa és la rapsòdia de l'amor (la seva *pròpia* amor), més tard la vida febrils en el cos de la ciutat (la seva ciutat pairal, Barcelona), la vida de cada dia del burgès, del qual ell n'és el poeta més vigorós; després dolor, mort i eternitat. El seu darrer estadi evolutiu palesa una desviació del metafísic-moral vers una direcció general d'idees popularitzadores.

Reconeixement i comprensió ha trobat, abans de tot, el tret emocional de López-Picó a Catalunya, aquell que continua la gran línia de subjectivisme començada per Maragall. A aquesta línia maragalliana s'hi aplega un gran estol de talents més joves, alguns d'ells tot just al començ del seu desenvolupament, d'altres més vells i més fixats, la direcció dels quals és, en últim resultat, simbòlic-subjectiva, per bé que en esguard de les formes no segueixin el camí fressat per López-Picó.

També la única poetessa de la jove generació, la jovenívola Clementina Arderiu, mostra parentiu, per la seva particular mixtió de tendresa i d'energia que la caracteritza, amb aquesta direcció desavinguda. «Elegiaca, però no feble; enamorada, però no fins a la follia; joiosa, però no sorollosa; piedosa, però no rumiaire», així la descriu Joaquim Folguera. Nosaltres afegiríem: forta, però no emancipada, i la fixaríem, gràcies a aquest tret, en l'enèrgic, en oposició a la posturera mallorquina Maria Antònia Salvà.

El centre particular del tercer grup del simbolisme català es Jaume Bofill i Matas, conegut,

com a poeta, sota el nom de Guerau de Liost. Hom ha anomenat aquest grup «arbitraristes» perquè violenten la fantasia segons criteri de llur voluntat artística i ordenen totes les impressions que reben de la natura d'acord amb llurs desigs. Són els expressionistes que no volen reproduir la natura exterior ni individualitzant ni tipificant, sinó que més aviat basteixen, de llur sí mateix, un món artísticament unit, les més de les vegades fins un món de formes exageradament regulars, gairebé geomètriques, que no és el que ofereix l'observació de la natura. Com a una *Muntanya d'ametistes* es construeix Bofill i Matas el Montseny en el seu primer llibre de poesies, com a *Ciutat de vori*, en una obra més tardana, Barcelona.

Es per això que el grotesc s'hi troba a casa, en ells. Bofill i Matas pot representar verdaderes danses guerreres amb la seva víctima, ja sia la gràcia estansiosa d'una vella donzella, ja sia la saviesa plena de uncio d'un mestre d'escola rural català, o bé qualsevol cosa que li abelleixi. Molt sovint, però, aquesta víctima és ell mateix, les seves pròpies febleses. El seu humor coneix infinites varietats, des de l'espiritual galanteria joguina fins al còmic cenyit; des del regne de l'epicuri sensual fins als costums camperívol-morals de les taronges. També els arcaïsmes rebuscats i bizars neologismes són un mitjà d'estil que li agrada. Aquesta grotesca és un tret que, d'ell enfora, no es troba al lloc més actualment en el món romànic. En aquest grotesc rau l'extraordinària significació d'aquesta figura literària.

Com a impulsador intel·lectual de la direcció descrita es troba Eugeni d'Ors, el qual escriu, sota el pseudònim «Xenius», un *Glossari* d'ençà del segon cinquenti del nou segle. Notes marginals crític-iròniques, adesiara escrites en prosa rítmica, dels corrents espirituals del nostre temps, i per les quals ha tingut una influència considerable durant un temps.

Segons Eugeni d'Ors, el ver poeta ha de posseir una fina comprensió innada per a la forma. Però no necessita per això de poetitzar precisament en les seves mètriques donades. Enc que ell les rompi o faci ús de metres lliures o àdhuc de prosa elevada, el ritme interior roman el mateix personalment acordat al poeta, en totes les seves obres. Precisament en això es manifesta la mestria de l'artista, en mudar tothora, segons la seva lliure discreció, el recipient, sense malmetre el contingut. L'intel·lecte del creador fixa a cada pas si la

forma és escaient al contingut artístic; si no ho és, l'intel·lecte en treu les conseqüències, esberla la forma i cerca noves possibilitats d'expressió: l'art ha esdevingut sobirà de la natura.

Sortosament s'esdevé que també en els poetes anomenats post-simbolistes com en tots els futuristes dignes d'ésser presos seriosament, llur aparent tracte voluntari de les formes no prové d'una tècnica defectuosa; tots ells (principalment Vicens Solé de Sojo) han començat llur cursa poètica amb versos impecables. I per això és d'esperar que, també en el pervenir, llur tacte poètic i llur aptitud formals, els allunyarà d'experiments joguiners. Els símptomes en són bons. Això ho palesen, per exemple, les darreres produccions de Junoy, que contenen noves valors poètiques valuoses; igualment la poesia del més anomenat entre ells, Salvat-Papasseit, el qual, malgrat el seu futurisme, mostra paleses membrances de Maragall. També Millàs-Raurell, d'una forta predisposició per l'original, ha passat aquesta alta evolució d'ençà de la seva primera obra que mostra una gran dosi d'ingenuïtat. Sigui com sigui, la imatge actual de la lírica catalana és tan sana i tan vigorosa, que àdhuc evolucions extremades no poden sinó accionar-hi fructíferament i impulsiva. Catalunya ha assolit a bastament la seva nota personal dins la poesia europea. D'ara endavant caldrà heuren esment en la literatura mundial, malgrat rebifs esparsos d'alguns originals.

ATLAS LINGÜÍSTIC DE CATALUNYA

Finalitat de l'Atlas

L'Atlas lingüístic de Catalunya és una extensió de l'Atlas *linguistique de la France*, publicat per J. Gilliéron i E. Edjont (1902-1912).

Gilliéron, prenent per lema les paraules de Gaston Paris «convindria que cada localitat, d'una banda, i cada forma, de l'altra, tinguessin llur monografia purament descriptiva, feta de primera mà i escrita amb tota la rigor d'observació que les ciències naturals demanen», seguí fidelment el consell del gran mestre, i ha proporcionat a la filologia romànica un arsenal incomparable de materials de primera mà damunt els quals s'ha de basar tota la investigació de les llengües romàniques en general, i singularment del francès i del provençal.

✱ Era l'any 1895 quan Gilliéron

preparà un qüestionari de 1,600 paraules i emprengué l'estudi dels dialectes de França damunt el terreny, com ho havia fet a la Suïssa francesa cap a l'any 1880. Després de moltes enquestes pels departaments del Nord, una avinentesa li feia conèixer un humil botiguer de Saint-Pol que havia publicat un bell diccionari del parlar de la seva localitat a la *Revue des Patois Gallo-romans* (I-V, 1887-1892) i havia demostrat una finesa extraordinària per a la percepció dels sons. Aquest humil botiguer, E. Edmont, esdevenia l'home que Gilliéron s'associava per a la magna empresa i amb la qual havia de compartir la glòria de portar-la feliçment a cap.

Edmont recorregué, per l'espai de quatre anys seguits (1896-1900) tota la França, preguntant el qüestionari en unes 638 localitats escollides prèviament. Durant aquests anys, Gilliéron despullava metòdicament els qüestionaris que li eren tramesos, i, donant-se compte de la gran importància que l'Atlas tindria per als estudis de fonètica, morfologia, sintaxi, formació de mots i, sobretot, per al coneixement de l'estratificació de la llengua, afegia noves preguntes al qüestionari, amb les quals s'han format els mapes de la darrera part de l'Atlas, mapes que comprenen els pobles del Migdia de França, on els dialectes tenen major vitalitat.

Després de lluitar amb tota mena de dificultats, el 1912 Gilliéron podia veure acabada la publicació de l'obra monumental. Aquest Atlas *linguistique* dona una descripció completa de l'estat dels dialectes de França a la darrera del segle XIX. Els seus mapes són documents preciosos, la valor dels quals augmenta cada dia. Els mapes d'un nou atlas, al cap de vint anys, ens donarien un contingut ben diferent. La guerra ha influït damunt la llengua literària i damunt tots els dialectes. El contacte i la convivència de la gent del Nord amb la del Migdia ha influït intensament els parlars locals. Les regions ocupades, i en part devastades, hauran perdut llurs dialectes. Gràcies a l'Atlas *linguistique* es podrà conèixer perfectament l'estat dels parlars de l'Est en el període anterior al gran cataclisme.

La llengua, com tota cosa viva, evoluciona. Una agitació constant remou la llengua com el poble que la parla. Els mots, les formes i els sons característics dels parlars d'avui desapareixeran, d'aquí a uns quants anys, per raons que nosaltres desconeixem. Ni hom es dona compte de la manera com aquesta evolució

s'opera, ni es poden assignar els factors que hi intervenen. Solament una descripció objectiva i abundosa de l'estat present d'una llengua pot oferir un punt de partida per a explicar com s'han operat algunes evolucions.

Si una falta d'un escrivà serveix, moltes vegades, per a bastir hipòtesis que han de donar la solució d'un problema de fonètica, quants aclariments i elements de judici no tindriem per a explicar els magnets problemes de les llengües romàniques posseint unes transcripcions escupuloses de l'estat del parlar dels pobles romanitzats fetes al caient del segle IX?

L'atlas, d'altra part, ofereix materials preciosos per a emprendre l'estudi de qüestions complicadíssimes d'història de la llengua. L'estudi geogràfic i comparatiu de la llengua ens dona la clau per a resoldre molts problemes de gramàtica històrica i exigeix la revisió de moltes solucions generalment acceptades. Així com l'estratificació del sol dona una sèrie de capes que es troben a flor de terra recurrent diferents contrades, així els dialectes d'una llengua, estudiats comparativament, assenyalen etapes d'alguns segles de diferència comprovables fragmentàriament en la documentació. El català de Ribagorça és una mostra del català del segle XIV, i el mallorquí ens deixa entreveure l'entonació, l'elegància de frase i el vocabulari escollit del català del segle XV.

Ultra la seva valor fonètica, l'atlas té un avantatge extraordinari damunt els diccionaris literaris dialectals d'una llengua, per més complets que siguin: l'atlas dona, en el mateix lloc on viuen, els mots que serveixen per a traduir una idea o representar un objecte; en canvi, el diccionari és un museu de paraules bellament abillades o un herbari més o menys ben ordenat.

Les respostes a la pregunta, vulgar i conscienciosa a la vegada, «Com en diuen, de tal cosa, al vostre poble?», formen els mapes de l'Atlas.

Quan fullegem aquest mapes, de vegades ens trobem que un mateix mot compareix en tot el domini de la llengua, però altres vegades el recobreix un mosaic exquisit de paraules. Quan una sola paraula domina absolutament en tots els territoris de la llengua, llavors podem admetre la seva carta de naturalesa, obtinguda per una llarga convivència, per la seva vitalitat, per una popularitat atorgada graciosament o per la mercè de l'èxit d'una moda. Altres vegades, i són les més, el mapa presenta un mos-

trari de paraules curioses i variades, l'explicació de les quals suposa penetrar l'ànima de la llengua i conèixer profundament la seva vida.

Les relacions comercials d'una banda, la vida isolada i retreta de l'altra, poden condicionar la presència de certes paraules en determinades contrades. Tota paraula que viu i ocupa un lloc, té un justificant de la seva existència: la seva vida mai és una cosa arbitrària. No sempre, però, ens és donat de conèixer la raó de la seva existència o la seva història complicada. En aquest punt, l'Atlas lingüístic de Catalunya és destinat a proporcionar un nombre considerable de solucions que escapen del domini de l'Atlas *linguistique de la France*. El caràcter arcaic i conservador del català, i el seu isolament durant tres segles, són la millor garantia.

L'Atlas *linguistique* ha revelat en el subsol de la llengua francesa actual una quantitat d'elements gèl·lics dels quals, fins ara, no es tenia coneixença. Els elements llatí, germànic, basc i provençal influïnt damunt la llengua francesa, i l'element francès influïnt damunt el provençal, estan determinats íntegrament. Aquests elements són els documents més autèntics per a la història de la cultura francesa.

L'Atlas *lingüístic de Catalunya* proporcionarà una gran quantitat de materials, fins ara desconeguts, indispensables per a reconstruir la història de la nostra cultura. Trobarem elements ibèrics en els noms dels animals salvatges, arbres i plantes; tocarem la importància de l'element llatí, que amb múltiples recreacions ha informat la nostra vida, donant-nos el dret de ciutadania romana; pel vocabulari agrícola i per certs noms d'indumentària i d'atuals domèstics, coneixerem la influència de l'element aràbic damunt el català; un vocabulari escollit ens confirmarà certes relacions amb les petites repúbliques italianes i amb el món del Renaixement; i una infinitat de mots castellans incorporats definitivament al català assenyalaran fins a quin punt la nostra terra ha estat supeditada a Espanya durant tres segles de decadència.

La reintegració de la llengua literària ha suscitat un problema difícil de resoldre mentre no es tingui prou elements de judici. L'escriptor i el poeta topen sovint amb la dificultat que els manca el mot que ha de traduir una idea o que ha d'expressar un matís de sentiment. Per solucionar aquestes dificultats, unes vegades s'apel·la a la creació laboriosa d'un

mot, altres vegades es ressucita un arcaisme desconegut la seva valor semàntica. Sovint aquests dos procediments ens porten a solucions defectuoses. L'Atlas *lingüístic de Catalunya* pot contribuir eficaçment a la solució d'aquest problema. No hi ha paraula tinguda per arcaica que no visqui en els dialectes amb una significació ben especificada, ni hi ha concepte que no sigui traduït per una multiplicat de paraules que poden satisfer a bastament l'escriptor o el poeta, que sovint no coneix sinó àrees limitades de la llengua parlada.

Elecció de localitats

Cal donar compte de la manera com les localitats que figuren en l'Atlas han estat escollides. Els centres antics i moderns d'expansió lingüística han estat les diòcesis. És per això que hem volgut que totes les seus episcopals de la terra catalana figuressin en el nostre Atlas (Tarragona, Barcelona, Lleida, Girona, Urgell, Solsona, Vic, Elna, Tortosa, València, Eivissa (antiga), Palma de Mallorca i Ciutadella).

La vida moderna de mig segle ençà, ha transportat els gran centres d'expansió lingüística a les ciutats populosas: Barcelona és avui el centre d'expansió lingüística que ultrapassa les fronteres del català oriental, el qual arriba fins al Ribagorça per la banda de ponent i a Murvedre per la banda sud. En ordre menys important segueixen els centres d'expansió lingüística Girona, Lleida, Tarragona, Tortosa, València, Alacant, Castelló de la Plana i Palma de Mallorca. És per això que totes aquestes localitats figuren també a l'Atlas. I en tercer lloc hi ha els centres comarcals, els quals conserven el caràcter del dialecte, tota vegada que participen de la seva acció estable i consistent tots els pobles comarcans que van a fer mercat a la majoria d'aquells. Es pot dir que tots els centres comarcals de Catalunya (que són al mateix temps caps d'arxiprestat) figuren en el nostre mapa. El mateix advertiment cal fer per a Mallorca, Menorca, Eivissa i els pobles del Maestrat fins a València. Aquí, la zona de la llengua, reduïda a la plana, ens ha obligat a prescindir d'algunes localitats importants, en part per raó de veïnatge, en part per dificultats en l'enquesta. Els centres d'expansió lingüística d'Alacant hi estan ben representats: hi falten solament Elx i Alcoi. Per altra banda, sabem bé prou que el català, a València, hi fou portat en el segle XIII; és per això que ofereix una unitat de lèxic que està en marcada con-

traposició amb el català oriental i occidental. Demés, la via oberta a la influència castellana, mercès a la posició especial del poble valencià, fa que la llengua de l'horta no ofereixi els problemes múltiples de l'alacantí o del català parlat a la diòcesi de Tortosa. Mallorca hi té tots els centres importants, llevat d'Alcúdia i Inca, el primer ben proper de Pollensa i el segon poc distant de ciutat, al parlar de la qual està supeditat, com els altres pobles de la plana. Menorca hi té Ciutadella i Migjorn Gran, que representen el centre i l'occident de l'illa. Mahó no hi podia figurar perquè és una ciutat d'al·luvió, formada de romanalles castellanes de l'exèrcit d'Espanya.

Les diferents contrades de la Catalunya francesa hi són estudiades degudament: Sallagosa per la Cerdanya francesa, de la qual és capital; Formigueres pel Capcir; Serrallonga pel Vallespir; Catllar pel Conflent; i Elna, la seu del Rosselló, per la plana. Creiem haver encertat, en conjunt, en l'elecció de les localitats.

Els subjectes

L'elecció de subjectes, en visitar una localitat el dialecte de la qual volem estudiar, és el problema més difícil de resoldre en les enquestes dialectals. Trobar les persones aptes per a fer l'estudi complet del dialecte d'una localitat, transcriure tot un qüestionari de 3.000 paraules és cosa més difícil del que de primer antuvi hom pot creure.

Hi ha qui rebutja el mètode de qüestionaris per a les enquestes dialectals, per tal com el subjecte no parla espontàniament, ni reproduceix, per tant, la parla genuïna de la localitat. Si hom té en compte que el vocabulari usual de la vida d'un home no traspasa de molt els 500 mots, fàcilment es pot comprendre la dificultat immensa amb què topem per a recollir-li espontàniament el vocabulari de tots els ordres de la vida. El qüestionari, preguntat amb tacte, ens dona el vocabulari local d'una manera tan espontània com el mot aplegat al vol, quasi sempre barrejat amb formes incoherents. El subjecte d'enquesta i el qüestionari són indispensables.

En l'interrogatori del qüestionari hem procurat que el subjecte respongués amb la major espontaneïtat: per això mai hem envestit la qüestió o pregunta directament. Hem seguit sempre la via directa: «L'objecte que serveix per a tal cosa, com es diu?» «El fruit de tal arbre, quin nom té?» «Com en dieu, d'aquest objecte o

d'aquesta part del cos?» Hem procurat sempre que la pregunta indirecta s'estengués al major nombre de mots possible.

Un altre problema és el de saber si cal un sol objecte o són preferibles molts subjectes per a l'enquesta preparatòria de l'*Atlas*. Persona incompetent, m'ha atacat amb duresa per tal com en les meves enquestes he seguit com a principi i norma el prendre un sol subjecte. L'ideal seria, evidentment, de tenir transcrita, de cada localitat, la llengua dels vells, la llengua de les persones de mitja edat i la llengua dels infants; però és possible això quan amb totes les penes s'arriba a trobar subjecte per a l'enquesta? Tan interessant com aquesta triple transcripció es, però, la llengua dels diferents estaments: la llengua de la gent noble, la llengua de la classe mitjana, la llengua de la gent humil. Potser més importància té encara la divisió dels barris de les viles i ciutats, que es manifesta sovint per certs caràcters fonètics i morfològics. Aquests múltiples aspectes de la llengua d'una localitat, impossible d'ésser tinguts en compte en les transcripcions per a la preparació d'un atlas lingüístic, seria cosa lloable que ho fossin per aquells que tenen vocació i lleure d'emprendre monografies sobre la llengua d'una determinada localitat. Davant d'aquests problemes, hem preferit escollir per cada localitat un sol subjecte, amb el qual hem transcrit les respostes al qüestionari preguntant íntegrament, i hem demanat el concurs d'altres persones perquè ens aclarissin els mots que el subjecte desconeixia.

En l'elecció de la persona que ens havia de servir de subjecte, a) hem procurat tenir en compte que fos filla de la localitat i que mai no se n'hagués mogut; b) hem preferit el subjecte de dies al subjecte jove; c) hem posat especial cura a utilitzar, com a subjectes, persones intel·ligents i d'il·lustració; d) hem exclòs, per sistema, les dones: una solament n'hi figura, i és a la localitat de Sella-gosa.

Com es pot comprovar per la llista de localitats i de subjectes, no hem pas pogut aplicar aquest criteri amb rigor. Moltes vegades hem trobat dificultats, gairebé insuperables, per a obtenir un subjecte.

Per regla general, els subjectes de Catalunya, Balears i Catalunya francesa són excel·lents; els de València, en canvi, no han satisfet sempre els nostres desigs. Aquells que han fet enquestes dialectals coneixen bé prou aquestes dificultats.

L'Atlas i el Diccionari de dialectes catalans

Tots aquells que es preocupen de la llengua per tal de refer la història de la nostra cultura, trobaran a faltar en el nostre *Atlas* la il·lustració de certs mapes amb fotografies. És evident que la forma de l'objecte aclareix gairebé sempre idees i sospites que present l'investigador, però que no pot comprovar sense la presència de l'objecte. Crec, però, que en acabar la publicació de l'*Atlas* podrem donar un bell suplement amb il·lustracions lexicogràfiques, acompanyades de nombrosos dibuixos. Aquest suplement serà el *Diccionari dels dialectes catalans*. Aquesta obra, preparada amb la col·laboració dels homes de més esperit de la terra catalana, contindrà, d'una banda, un abundós cabal lexicogràfic, no registrat a l'*Atlas*, d'un nombre de paraules forçosament limitat, i de l'altra, un conjunt de significats que aclareixen i comproven sempre les suposicions que restarien en l'aire moltes vegades en fer la temptativa de l'aclariment d'un mapa. Demés, l'abundor de dibuixos ultrapassarà de molt la col·lecció que hauríem pogut donar en un suplement de l'*Atlas*. També cal tenir en compte que els mots i els significats seran donats sempre, en el diccionari, amb la indicació de la localitat de procedència.

El *Diccionari del català antic*, que es prepara també a les oficines lexicogràfiques de l'Institut d'Estudis Catalans a base de tots els documents catalans fins avui publicats, serà una contribució de gran valor per a comparar els resultats dels problemes que la interpretació dels mapes suscita. Podrem estudiar els problemes verticalment i horitzontalment, amb elements de judici suficients per a contribuir a la solució de més d'un problema interromànic.

Els dialectes catalans

La distribució dialectal de la llengua catalana de procedència moderna podrà estudiar-se degudament davant els mapes d'aquest *Atlas*. El català oriental i el català occidental hi compareixen ben separats per un grup notable de criteris fonètics, morfològics i lexicogràfics. La frontera entre el català i l'aragonès resta ben establerta a la part alta, la més interessant. Els dialectes catalans després de la desmembració política de la nació catalana hi són ben caracteritzats: el rossellonès amb les cinc localitats de la Catalunya de França, el valencià amb

tota l'extensió de l'Atlas compresa entre Ulldecona i Alacant, el balearic amb tretze localitats de les illes, i l'alguerès amb el parlar de la ciutat catalana de Sardenya.

El qüestionari i les enquestes

El procediment a seguir per la replega dels materials per al nostre Atlas ha estat el mateix que Gilliéron i Edmont adoptaren per a l'Atlas linguistique de la France.

Després d'haver seguit tots els dominis de la llengua durant els anys 1912, 1913 i 1914, i després d'haver estudiat detingudament els caràcters dels diferents parlars catalans, es procedí a la redacció definitiva del qüestionari. Es prengué per base el mateix qüestionari que Gilliéron havia preparat per a l'Atlas de la Corse. Es llevaren d'aquest qüestionari una quantitat de preguntes que, al nostre entendre, no suscitaven cap problema d'interès per a l'estudi del català. En canvi s'hi afegiren una gran quantitat de paraules que tenen força interès per a l'estudi de les nostres fonètica i lexicografia. El qüestionari definitiu comprèn 2886 preguntes, amb les respostes a les quals es poden entendre un nombre considerable de mapes.

Per facilitar les enquestes i l'ordenació dels materials recollits, aquest qüestionari ha estat imprès amb numeració marginal. Al costat de cada frase hi ha un espai per a la transcripció de la resposta, i, a l'extrem dret de la pàgina, una columna per a les observacions.

humoristes uns certs trets profunds, i permanents de la llei de seu pensament; que debades cercariem en altres esferes de la seva activitat espiritual... i en altres gèneres literaris, afegim ara.

D'aquests gèneres literaris el que en menor grau cospa les essències de l'ànima popular, de l'ànima col·lectiva o nacional, és precisament la poesia lírica. Aquesta és, per excel·lència, expressió de l'ànima individual, i com més pura és la lírica, més intensament i exclusiva expressa el poeta l'element personal irreductible del poeta; menys cabuda dona als sentiments generals que serveixen de nexa a la societat que els volta. Aquesta manca (sempre relativa, però) de sentiment col·lectiu o nacional que trobem en la poesia lírica, fa que aquesta assoleixi fàcilment un caràcter internacional o universal en un moment determinat dintre l'evolució de la sensibilitat i del gust estètic. Un gran líric, un poeta que dona expressió intensa a ço que hi ha de més irreductiblement personal a dintre seu, adquirirà fàcilment i ràpida una valor universal humana, molt més fàcilment i ràpida que qualsevol altre poeta representatiu d'una ànima nacional i d'una valor espiritual col·lectiva. L'element nacional és sempre el més refractari a la universalitat; i al contrari, no hi ha en el món de l'esperit dos sentits que s'entenguin i es concilii tan bé com els de la individualitat i de la universalitat. Els grans poetes lírics són els que han esdevingut més ràpidament universals, per raó del poc lastre nacional que llurs obres arrosseguen. Això explica que la sensibilitat lírica s'hagi estès com un fulminant contagi general per tots els pobles cultes durant una època determinada. Durant dos segles els poetes lírics de tot el món foren petrarquistes; durant un altre segle foren culterans; tota la lírica, passat algun temps esdevingué sentimental i llagrimosa amb el romanticisme. En la lírica dominen unes poques forces individuals que en un moment propici s'estenen per tot el món culte, com un contagi universal de la sensibilitat estètica. ¿Què tenen d'específicament nacional els grans lírics moderns, els cantors de les profundes intimitats de l'ànima solitària, Shelle, Holderlin, Leopardi, Keats, Novalis, Verlaine, Morike, Nietzsche? Si algú mereix el títol de «Ciutadà del món» és el poeta que en la seva individualitat troba una força universal que uneix i agermana els esperits sense necessitat d'apellar a llaços de la sang, de la història o de la tradició.

MILLÀS-RAURELL

Ens es grat de reproduir l'estudi que dins el seu *Breviari crític* ha dedicat En Manuel de Montoliu al nostre amic Millàs-Raurell amb motiu del seu *Tercer llibre de poemes* que LA REVISTA edità:

I

Deiem l'altre dia que "l'ànima d'un poble revela en els seus grans

La individualitat en la lírica moderna es revela en un senyal indefectible: el somni personal del poeta que l'acompanya en tots els seus moments de vera inspiració. Holderlin en una de les seves magnes Elegies compara el poeta líric a un cervol ferit pel caçador, que fuig per les boscúries, amb la sageta clavada, cercant debades repòs i alleujament al seu dolor. « Així — afegeix — m'esdevé a mi; ningú em pot treure del front el trist somni que els déus m'hi han clavats ».

No; no hi ha modernament poeta verament líric, sense tenir el front colpit per un somni que com una sageta profundament clavada el turmenta en tots els seus passos pel camí de la vida. Debadés vol alliberar-se del dolor de la seva ferida; el seu somni torturador li emmetzinà sempre la realitat del món. Un poeta que accepti aquesta realitat sense superar-la amb un somni copsat en la beutat interior insondable del seu propi esperit, un poeta rotundament optimista i sadoll del goig de viure, podrà ésser un gran poeta; però li mancarà aquella topada entre la llei del seu món interior i la del món extern, de la qual neix la divina espurna de l'emoció lírica, d'aquella emoció que no és més que l'anhel irrefrenable de superar la realitat amb el somni personal d'una ideal beutat i d'una inefable harmonia. Observen com en tots els grans poetes que han donat el to a la lírica moderna viu un somni personal, més o menys definit, que mai els abandona. Observeu com en tots aquests grans lírics moderns aquest somni, que porten clavats al front, es tradueix i es revela en un «leitmotif» persistent, en una idea emotiva, que brilla i batega com un estel fix en mig de les constel·lacions errants de llurs rimes, i en la qual sembla condensar-se la llei misteriosa de llur personalitat. Observeu també com en ells aquest «leitmotif» no és una pura i vaga emoció del sentiment, sinó una emoció aureolada de pensament, nascuda en l'esperit davant l'inescrutable enigma del viure, això és, la ferida d'aquella sageta de Holderlin, clavada, no al cor, sinó al front; així l'emoció lírica moderna, en oposició a l'antiga, té un marcat caràcter intel·lectual, car és una emoció filla de la interrogació a l'eterna Esfinx. I observeu, finalment, que com a conseqüència del que precedeix, en la lírica moderna canta la dolor universal de l'esperit, cercant la benaurança en un món que no correspon al seu somni.

Ara jo em demano: quants poetes lírics entre nosaltres responen a aquest concepte modern de la poesia lírica? Jo crec sincerament que n'hi ha ben pocs. Sembla, però, que la lírica catalana comença a entrar per aquests nous camins. Un altre dia veurem com el jove poeta Millàs-Raurell s'acosta en algunes de les seves poesies a la lírica moderna.

III

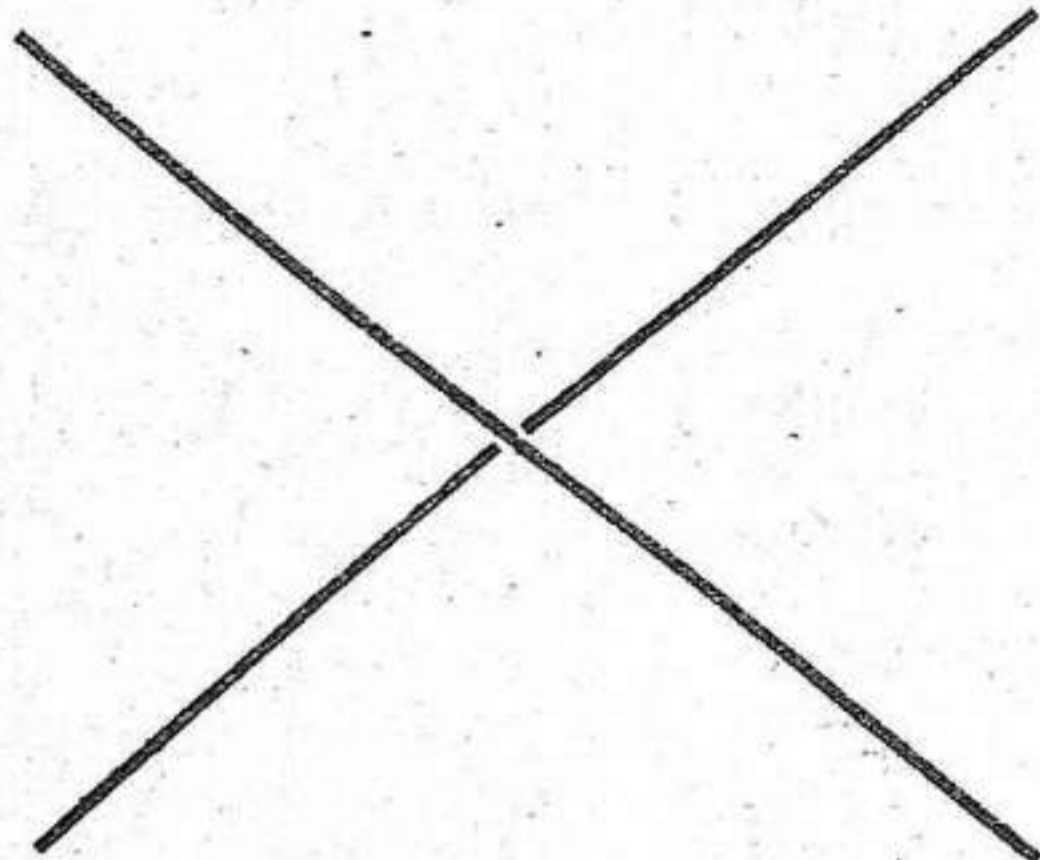
Aquest llibre de Millàs-Raurell ofereix l'espectacle del poeta que troba el seu camí després d'una penible desorientació. La primera meitat del llibre cau encara dintre la lírica impressionista subjecta a totes les sensacions del món extern. El canvi es fa notar des de la poesia «La mar», on el poeta, després de rabejar la seva ànima en la ubriaguesa dels anhels infinits suggerits per la immensitat del mar, ens sorprèn amb el somni del misteriós veixell que «ha eixit del port del pensament» i «bastit per les bojes cobejances» del poeta. I girem el full i el cant del poeta es fa cada vegada més espiritual i els paisatges i la natura s'interioritzen i s'ungeixen cada vegada més d'una emoció universal que posa en vibració no sols els sentits i el sentiment, sinó també el pensament del poeta. Una set infinida d'amor, de perdó i de pau, es el «leitmotif» líric del poeta, que sona persistent a través dels seus cants. El plor, les llàgrimes en les poesies «Imatgeria dels cels» i «Verema de plors», adquireixen la transcendència del problema del dolor universal del viure. La punyent evolució dels seus jorns d'infantesa, que li ha inspirat una de les seves més belles poesies, desperta en ell un anhel d'amor que es resol en un clam d'una magnífica impetuositat lírica... Un clam, he dit; i millor fóra dir oració o pregària, i aquesta és una nota característica del poeta. L'anhel d'amor després de tempestajar tumultuosament la seva ànima, culmina sempre en la serenitat d'una oració. La passió al punt d'aniquilar en el seu paroxisme l'ànima del poeta es dissol, com un núvol en la blavor del cel, en l'esfera de la serenor mística; i el poeta, amb la ferida sagnant al front, extenuat per l'erupció passional, acaba per condormir-se amb l'oració als llavis. En altres poesies el to d'oració hi és de bell principi, com en «El plany», en la qual tota l'emoció lírica és una sola cosa amb la tràgica interrogació a la Divinitat sobre l'etern enigma de la vida humana.

No és ver líric modern el poeta que no es troba alguns moments sol amb la seva ànima, tancats els sentits corporals a tota impressió externa. En les poesies «Els altres ulls» i «Boires», el poeta ens parla dels misteriosos sentits interiors que s'han de descloure plenament en la pura espiritualitat de l'altra vida. En Millàs, en la primera d'aquestes poesies, posa al «Cant Espiritual» d'En Maragall una glossa més espiritual i més mística, i m'atreveria a dir més cristiana, que la composició del Mestre. En Maragall demana a Déu que quan s'acluquin els seus ulls humans, n'hi obri uns altres de més grans, per contemplar la seva faç. En Millàs precisa més: aquests ulls són els que ja té mig oberts a dintre seu en aquesta mateixa vida, i que frueixen ja dels paisatges pregons del propi esperit. L'oració és la mateixa en un i altre poema; però així com En Maragall no comprèn com seran aquests ulls més grans que demana a Déu per contemplar la seva faç, perquè ell no té ulls sinó per al món extern, En Millàs no demana a Déu uns nous sentits; sols li demana que en l'altra vida li acabi d'obrir aquests mateixos ulls interiors amb els quals ell ja contempla a mitja llum el món del seu esperit. No explica, aquesta diferència, la de dues líriques molt distintament orientades? En Millàs troba sempre el sentit místic de la vida en els estats emotius de la seva ànima. En la poesia «Cadenes», les idees de la felicitat i del dolor són comentades pel poeta amb paraules prenyades de la més profunda intenció mística i l'emoció del seu propi viure li fa intuir profundes relacions entre els estats més oposats del seu esperit i entre aquests estats i la Divinitat la força lírica d'En Millàs es revela en un altre tret: el simbolisme que per ell tenen tots els espectacles del món. D'una beutat definitiva és en aquest sentit la poesia «Un arbre al cim tot sol». En ella regna una desolació sublim, un batec formidable d'anhel, una visió tràgica de la vida, aquella potència simbòlica dels grans lírics que infon als éssers inanimats l'esperit de l'home i els fa palpar amb tots els goigs i els dolors de la humanitat. En aquesta poesia trobem versos i fins estrofes senceres que s'imprimeixen com un ferro roent en el front de tots aquells que porten un somni de beutat inassolible en llurs dintres. Hauríem de parlar encara del profund sentit de la mort que té el poeta i d'altres aspectes de la seva lírica. Però aquest «Breviari»

no ens permet estendre'ns més. Sols volem tenir encata un mot a'dmitració pel sonet que clou el llibre i que resum esplàndidament tots els aspectes essencials del lirisme d'En Millàs.

Hem volgut parlar d'aquest llibre malgrat d'haver aparegut fa ja alguns mesos, car creiem que llibres de poesia lírica tan substanciosos com el d'En Millàs surten entre nosaltres de tard en tard. En Millàs ha entrat en el cenacle de l'alta lírica moderna feta d'emoció, interioritat i pensament. Ja veurem un altre dia què hi ha entre nosaltres encara algun altre representant d'aquesta lírica.

M. de Montoliu.

FITZ MAURICE KELLY

Es mort aquest il·lustre hispanista el nom del qual el regionalisme sensat podia invocar al cos-

tat del de Menéndez Pelayo. L'un i l'altre havien afirmat amb objectiu desapassionament, l'existència de tres llengües nacionals a Ibèria.

Ara els temps diu que no estan per erudicions objectives.

MANUEL CARRASCO I ELS ALTRES

Diem llur nom per tot homenatge. Cal que ens habituem a no desplaçar el compliment dels deures ciutadans i a admetre les quotidianes possibilitats dels nostres homes de manera que la grandesa els pugui ésser la mesura natural.

A MANERA DE DEFINICIO

A manera de definició i, potser també una mica a manera de diferenciació, direm que a casa nostra el resultat de les eleccions angleses, per exemple, ens ha interessat d'una manera més vital que totes les gestes dels valents oradors i dels eloqüents legionaris.

CAL ESMENTAR

—El documentat i ponderat estudi que Cesarino Giardini ha dedicat, en el número de setembre de *I libri del giorno*, a l'obra poètica de Mossèn Miquel Costa i Llobera, fent-ne ressortir tota la valor

intrínseca, tant dins l'òrbita limitada de la que s'ha nomenat «escola mallorquina» com dins l'ample domeny de la poesia catalana.

També de C. Giardini, en el número de setembre de la revista genovesa *Le opere e i giorni*, un excel·lent estudi de la significació de l'obra poètica de Guerau de Liost.

—El número de *Le mouton blanc*, d'homenatge a Jules Romains; i dins aquest número la normalitat de la convivència europea de la col·laboració catalana.

—El núm. 4, any IX, de la «Revista de Filosofia», que conté la resposta de J. Ingenieros a la informació sobre cooperació intel·lectual, promoguda per la Comissió competent de la Societat de les Nacions.

Ens plauria que Catalunya fos prou considerada per a merèixer la corresponent pregunta i prou capacitada per a respondre.

Ja fóra hora d'eixir dels petits comentaris i dels esplais ingenus a base de popularitats indocumentades.

—El *Bulletí de Nostra Parla*, de Mahó.

—En el darrer número de la revista italiana de Foligno *Il Concilio*, un comentari de l'obra de Joaquim Ruyra i una traducció de Jacobé, per V. Todesco.

—La reaparició de *Broom*, una de les més interessants revistes per a els qui vulguin conèixer la jove literatura americana de llengua anglesa.

Per damunt de tots els silencis i de totes les baralles i de totes les coaccions i de totes les desercions. Per damunt de la peresa y per damunt de la força, havem afirmat sempre i afirmem encara la sobirania de la intel·ligència.

LA REVUE DE GENEVE

Directeur: ROBERT DE TRAZ

Internationale, mais non internationaliste, la *Revue de Genève* est un organe de liaison. Elle groupe des écrivains représentatifs de chaque nation, afin qu'il s'expliquent. Revue de civilisation comparée, elle donne chaque mois, grâce à des collaborateurs de tous pays, l'image vivante et contemporaine d'un monde où personne ne peut plus s'isoler.

La *Revue de Genève* publie des œuvres de Maurice Barrès, Georges Duhamel, Elie Faure, Edmond Jaloux, Daniel Halévy, Camille Mauclair, André Suarès, Albert Thibaudet, Hellens, B. Croce, G. Ferrero, Vilfredo Pareto, G. Prezzolini, Bennett, Joseph Conrad, J. Joyce, George Moore, Shaw, N. Murray Butler, John Erskine, Ch. Macfarland, F. W. Förster, Freud, Thomas Mann, Rathenau, Redlich, Keyserliug, A. Kouprine, Milioukov, Remisov, Alexis Tolstoi, Branting, Lange, Nansen, J. Bojer, Per Hellström, Lagerkvist, Masaryk, Bénès, A. Apponyi, I. de Voinovitch, Markovitch, Unamuno, Madariaga, etc., etc.

	Un an	Six mois	Prix du numéro
Suisse.....	Fr. 36.—	Fr 19.—	Fr. 4.—
Etranger (argent suisse)	, 44.—	, 23.—	, 4.50

Pour tous renseignements s'adresser à la S. A. des Editions «Sonor», 46, rue du Stand, Genève.

EDITORIAL CATALANA, S. A.

BIBLIOTECA LITERARIA. Les millors obres dels autors catalans i les obres més famoses de les literatures estrangeres traduïdes pels nostres més il·lustres contemporanis.

Obres a publicar durant l'any 1923

Prudenci Bertrana, El meu amic Pellini i altres contes. Recull de novel·les inèdites.
Shakespeare, Romeo i Julieta. Traducció en vers per Magí Morera i Galícia.
Mme. de Lafayette, La princesa de Clèves. Traducció de Rafel Marquina.
Jonathan Swift, Viatges de Gulliver. Traducció directa de l'anglès i assaig preliminar, per J. Farran Mayoral.
Jacint Verdaguer, Las millors poesies. Selecció i estudi preliminar de Carles Riba.

Louis Bertrand, La infantessa (segon volum). Traducció de Joaquim Pellicena.
Josep Carner, Poesies (1901-1910).
Alexandre Plana, A l'ombra de Santa Maria del Mar. Quatre novel·les d'un barcelonisme essencial.
Rudyard Kipling, El llibre de la Jungla (segon volum). Traducció directa de l'anglès per Marian Manent.
Alfons Daudet, Lletres del meu molí. Traducció de Carles Riba i Lluís Bertran.
Alexandre Mansoní, Els promesos (dos volums). Traducció de Maria Antonia Salvà.

Hi ha en preparació traduccions de Daudet, Swift, Walter Scot, Ryder Haggard, Keller, Shiller, etc.; reedicions modernitzades de Ramon Muntaner (Crònica), Joanot Martorell («Tirant lo Blanch»), Emili Vilanova, etc., i obres originals inèdites de Llorenç Riber, Víctor Català, Prudenci Bertrana, Carles Soldevila, E. Martínez Ferrando, Roig Raventós, Josep Pla, etc.

Subscripció a aquests 12 volums
a publicar durant l'any 1923:

Barcelona 24 pessetes
Fora . . . 26 »
Estranger . 29 »

EDITORIAL CATALANA - Escudellers, 10 bis, etl. - Barcelona

Edicions PATRIA

Subscriuiu-vos a la

HISTORIA NACIONAL DE CATALUNYA

de n'ANTONI ROVIRA I VIRGILI

Ho podeu fer en les següents llibreries: Verdaguer, Rambla del Mig; Puig i Alfonso, a la Plaça Nova; Editorial Políglota, carrer de Petritxol; Nacional Catalana, Gran Via, 613 i en la nostra direcció: Diputació, 95; telèfon, 157 H.

LLIBRERIA NACIONAL CATALANA

GALERIES LAIETANES • Gran Via, 613 • Telèfon A 4902

Publicacions de LA REVISTA

Administració, Corte Catalanes, 613

DARRERS LLIBRES PUBLICATS.—CÀNTICS DE MAR, D'AMOR I DE MORT, per F. Soldevila.
TERCER LLIBRE DE POEMES, de J. Millàs-Raurell; L'ÀNIMA OBERTA, poesies de F. Sitjà; LA GESTA DELS ESTELS, poesies de J. Salvat-Papasseit; LA JOIA DEL CAMÍ, poesies d'Antoni Closas; L'EMOTIVITAT POPULAR EN EL CANÇONER DE CATALUNYA, per Joan Fornell; ENTRE LA CRÍTICA I L'IDEAL (tercer recull de Moralitats i pretextos) per J. M. López-Picó.

LIRICS MUNDIALS.—POESIES D'A. CHENIER, trad. de Joan Arús, pròleg de Gabriel Alomar.
EN PREPARACIO.—RECUILL D'ARTICLES, de R. Benet; ASSAIGS, de J. M. Capdevila; POESIES, de Joan Badia; TRACTES AMB EL POBLE I ALTRES ASSAIGS, de Tomàs Garcés.—ALTRES LLIBRES: d'Ildefons Suñol, Alexandre Galí, Gabriel Alomar, Joan Crexell, Manuel Reventós, J. Puig i Ferrater, Ramon Reventós, Clementina Arderiu, Francesc Cambó, M. Vidal i Guardiola, Cristòfor de Domènech, Josep Pla, J. M. Junoy, Enric Jardí, J. Estelrich, Carles Soldevila, Ricart Permanyer, Carles Riba, J. Ferran i Mayoral, Dr. J. Bellido, etc.

VOLUMS D'ART: Torres García i Manolo Hugué.

EN ESTUDI.—ANTOLOGIES POPULARS DE LA REVISTA: Els trobadors catalans, Les cròniques, Els Jocs Florals, etc.

VIATGES, MEMORIES, EPISTOLARIS: Records de Joan Maragall, per Josep Pijoan.

LÍRICS MUNDIALS: Leopardi, traducció i proleg de Tomàs Garcés; Rupert Brooke, Goethe.

R. Rucabado: *Els Editors i la llibertat de l'art.*

Josep Aragay: *La pintura moderna catalana, la seva herència i el seu llegat.*

Clementina Arderiu: *Cançons i elegies.*

Josep M. López-Picó: *L'infantament meravellós de Scherazada.*

Miquel Poal Aragall: *Mots plaens i desplaents.*

Antoni Rovira Virgili: *El Nacionalisme.*

Joaquim Folch i Torres: *Meditacions sobre l'arquitectura.*

Joan Sacs: *La pintura moderna francesa fins al Cubisme.*

Alexandre Plana i altres: *L'obra d'Isidre Nonell.*

Miquel Ferrà: *Cançó d'ahir.*

Ll. Nicolau d'Oliver: *Literatura catalana. Perspectiva general.*

Enric Jardí: *Les doctrines de George Sorel.*

J. M. López-Picó: *Moralitats i Pretextos.*

J. Ferran Mayoral: *La renovació del Teatre.*

E. Duran Reynals: *Quatre Històries.*

Josep M. de Sagarra: *Cançons d'abril i de novembre.*

Ferran Soldevila: *Exili.*

Carles Riba: *Càntic dels Càntics i Llibre de Rut.*

Josep Carner: *Les planetes del verdum.*

Alexandre Plana: *Contrabaedeker.*

Josep M. Tallada: *Les doctrines de P. J. Proudhon.*

Guerau de Liost: *La ciutat d'Ivori.*

Joan Alcover: *Poemes bíblics.*

Frederic Clascar: *La filosofia catalana en el segle XVIII.*

Josep Aragay: *Itàlia.*

Mercè Vila: *Les Hores.*

Miquel Fortesa: *L'estela.*

Carles Riba: *Primer llibre d'Estances.*

J. M. López-Picó: *Dietari espiritual.*

J. Bofill i Matas: *Les joventuts catalanes.*

P. M. Bordoy-Torrents: *Els pobles d'Orient.*

J. Ferran i Mayoral: *Diàlegs dels déus, de Llucià.*

Joaquim Folguera: *Les noves valors de la poesia catalana.*

Ventura Gassol: *La Nau.*

Salvador Albert: *Amiel.*

Pere Benavent: *Epigrames.*

Joaquim Folguera: *Poesies.*

J. Ferran i Mayoral: *Lletres a una amiga estrangera.*

Josep Aragay: *El Nacionalisme de l'art.*

Marià Manent: *La collita en la boira.*

Joaquim Folguera: *Articles.*

Trinitat Catasús: *Vendimiari.*

Carles Riba: *Escolis i altres articles.*

Ernest M. Ferrando: *Vida d'infant.*

R. Rucabado: *Elogis.*

Josep S. Pons: *L'estel de l'escamot.*

Francesc Pujols: *Recull d'articles de crítica artística.*

Joaquim Folguera: *Traduccions i fragments.*

Ferran Soldevila: *Càntics de mar, d'amor i de mort.*

J. Millàs-Raurell: *Tercer llibre de Poemes.*

Carles Rahola: *La dominació napoleònica a Girona.*

Francesc Sitjà: *L'ànima oberta.*

J. Salvat-Papasseit: *La gesta dels estels.*

Antoni Closas: *La joia del camí.*

Joan Fornell: *La emotivitat popular en el cançoner de Catalunya.*

J. M. López-Picó: *Entre la crítica i l'ideal.*

LIRICS MUNDIALS:

M. Morera i Galicia: *Venus i Adonis, de Shakespeare.*

Maria Antònia Salvà: *Les Geòrgiques cristianes, de Francis James.*

Josep Lleonart: *Poesies de Richard Dehmel.*

Marià Manent: *Sonets i Odes, de John Keats.*

Joan Capdevila Rovira: *Les flors del mal, de Baudelaire.*

Joan Arús: *Poemes d'A. Chénier.*

ESCRITS POLITICS.

E. Prat de la Riba: *Per la llengua catalana.*

Narcís Verdaguer i Callís: *La primera victòria del catalanisme.*

ARTISTES CATALANS CONTEMPORANIS.

Joaquim Sunyer.

Enric Casanovas.

Xavier Nogués.

Josep Clarà.

TEATRE DE JOSEP M. DE SAGARRA.

L'estudiant i la Pubilla.

ALMANACS DE LA REVISTA.

Anys 1918 i 1919.

INDEX DE L'ANY 1923

COL·LABORACIÓ CATALANA

Alomar, Gabriel.— <i>Pròleg a la traducció catalana d'Andreu Chénier</i>	100	Lleonart, Josep.— <i>Pàtria electiva</i>	125
Benet, R.— <i>Arts Plàstiques</i> . 53, 70, 91, 154 i 000	000	Llorens i Artigas, Josep.— <i>Pau Ruiz Picasso</i>	168
Bofill i Matas, Jaume.— <i>La patria de cada dia</i>	91	Millàs-Raurell, J.— <i>Notes sobre teatre</i>	24
Camp, Frederic.— <i>En Frederic Masson (1847-1923)</i>	62	Nicolau d'Olwer, Ll.— <i>En memòria de l'amic perdut</i>	73
Carbonell, Josep.— <i>Una al·legoria de les nacions i de la humanitat</i>	109	<i>Ni il·lusos ni devotistes</i>	104
Casas de Muller, J. M.— <i>Comentaris a l'obra de l'Institut català de rítmica i plàstica</i>	154	<i>Les fonts de l'obra de Mossèn Rexach i la pedagogia Port-Royalista</i>	138
Cervera, Leandre.— <i>Louis Pasteur</i>	5	<i>Paraules als joves</i>	155
Crexell, Joan.— <i>Mots sobre el feixisme italià</i>	174	Plana, Alexandre.— <i>Els llibres</i>	22
Domènech, Cristófor.— <i>L'enquesta dels Jocs Florals</i>	7	Riba, Carles.— <i>Entre dos dilettantismes</i>	105
<i>Revisions</i>	41	Rovira i Virgili, A.— <i>Als estudiants de Catalunya</i>	25
<i>Les vint cançons del jove poeta</i>	64	<i>Per la salut del poble de Catalunya</i>	54
<i>La justificació</i>	95	<i>Alexandre Petoefi</i>	55
<i>L'extraordinari Francesc Pujols</i>	127	<i>La política exterior del catalanisme</i>	74
<i>Cultura i civilització</i>	161	<i>Catalunya petita</i>	107
Esclasans, A.— <i>Les Vint cançons d'En Tomàs Garcés</i>	38	Reventós, Manuel.— <i>Del treball de les dones en despatxos i escriptoris</i>	29
<i>Xenius o la moral dels immorals</i>	59	Rucabado, R.— <i>Chrysostomos</i>	1
<i>El secret d'una tarda de diumenge</i>	79	<i>Cinerària</i>	33
<i>«Matilde d'Anglaterra», d'En Ferran Soldevila</i>	110	<i>«El meu Sindicat»</i>	57
<i>Neo-Popularisme</i>	143	<i>El company</i>	77
<i>La meua professió de fe</i>	000	<i>El món</i>	93
G, A.— <i>El problema universitari català</i>	36	<i>Venus i Espartac</i>	109
Gallart, Alfred.— <i>Gottfried Keller</i>	164	<i>Utopia-Portaferrissa</i>	125
Gual, Adrià.— <i>Els petits cenacles</i>	158	<i>Les escombraries del materialisme històric</i>	141
Jordi, David.— <i>Els llibres</i> 21 i 90	21 i 90	<i>El llapis de les 7,05</i>	157
LA REVISTA.— <i>De les jornades darreres</i>	108	<i>Posta, a Umbria</i>	173
López-Picó, J. M.— <i>Moralitats i pretextos</i> . 2, 34, 142 i 160	2, 34, 142 i 160	Sans, Joan.— <i>Catalanitat</i>	139
<i>Amics d'En Folguera</i>	58	Sagarra, Josep M. de.— <i>La poesia catalana i Eugeni d'Ors</i>	54
<i>Per no pensar-hi més</i>	78	Saltor, Octavi.— <i>Els llibres</i> . 69, 101, 122, 135, 150, 170 i 199	69, 101, 122, 135, 150, 170 i 199
<i>La pacient coordinació</i>	94	Soldevila, Ferran.— <i>Analecta Montserratense</i>	75
		Vidal i Guardiola, M.— <i>Les condicions del treball comercial i el foment de la cultura</i>	28

POESIA

POETES CATALANS			
Arderiu, Clementina.— <i>La ventura</i>	185	Millàs-Raurell, J.— <i>Siluetes de cirerer</i>	98
El Marquès de Balanzó.— <i>Traducció del Cant vigèssim sisè del Paradís, de la Divina Comèdia del Dant</i>	47	<i>Confessió</i>	98
Casanova, Concepció.— <i>Cançó</i>	117	<i>Traducció del poema Oració, de John Drinkwater</i>	99
<i>Ai! si jo fos un estel</i>	118	<i>Al·legoria de les onades</i>	182
<i>Adeu-siau</i>	118	Munteis, Josep.— <i>Del vent</i>	12
Garcès, Tomàs.— <i>Cançó de vora mar</i>	67	<i>Del retorn de caça</i>	12
<i>Nocturn</i>	195	<i>Del cavall de l'hortelà</i>	13
Geis, Camil.— <i>Balada de la lluna de febrer</i> ...	46	<i>La teiera</i>	13
Llorens, Guerau de.— <i>A Carlota Maria</i>	194	Permanyer, Ricard.— <i>Elegia de l'amistat</i>	186
Llatas, Rossend.— <i>Tres endreces</i>	187	Pons, Josep-Sebastià.— <i>Font de l'alzina</i>	147
<i>Egloga de juny</i>	188	<i>Font de Mont Oriol</i>	147
Lleonart, Josep.— <i>Un jove canta aquell balcó</i>	43	<i>Nit de maig</i>	148
<i>Un jove canta la noia del swetter perla</i> ...	45	Ràfols, Josep F.— <i>Traducció del Via-Crucis, de Paul Claudel</i>	14
Malagarriga, Joan.— <i>La tragèdia de la mar</i> ...	129	Riba, Carles.— <i>Traduccions de Hölderlin</i>	89
		Rovira-Artigas, J. M.— <i>La pau de la tarda</i> ...	10
		<i>Estels d'argent</i>	11
		<i>Paisatge nocturn</i>	11
		Saavedra, Anna Maria.— <i>Migdiada</i>	119

Sagarra, Josep M. de.— <i>Fragment del Cant IV del poema El compte Arnau</i>	88
Saltor, Octavi.— <i>L'adveniment de l'any</i>	9
Salvat-Papasseit, Joan.— <i>Nocturn per a acordió</i>	196

POETES ESTRANGERS

Paul Claudel.— <i>Via-Crucis</i>	14
--	----

Dant.— <i>Paradis, Cant vigèssim sisè</i>	47
E. Dickinson.— <i>Un dia</i>	68
Hölderlin.— <i>Cant d'Hiperió</i>	89
<i>Quan jo era un noi</i>	89
<i>Meitat de la vida</i>	89
<i>Madures són; xopes de foc</i>	89
John Drinkwater.— <i>Oració</i>	99
Angelo Poliziano.— <i>Cançó</i>	197

APORTACIONS

Katherine Mansfield.— <i>Sol i lluna</i>	119	Gottfried Keller.— <i>La Verge i la Monja</i>	164
J. Farran i Mayoral.— <i>Del pròleg a la traducció catalana dels Viatges de Gulliver</i>	130	George W. Russell.— <i>Lliçons de la revolució</i>	183
Feliu Elias.— <i>Del llibre: Simó Gómez — Història d'un pintor del Poble Sec</i>	133	Carles Riba.— <i>Del pròleg a l'Antologia de poesies de Jacint Verdaguer</i>	189
		<i>Un «speech» de Duhamel</i>	198

BIBLIOGRAFIA

<i>Propòsits de l'any</i>	21	<i>El foc de les ginesteres</i> , per J. M. de Sagarra ..	122
<i>Traducció parafràstica del llibre de Job</i> , per Francesc Pujols.....	21	<i>Plàstic</i> , poemes de Carles Salvador.....	123
<i>Biografia de Pau Claris</i> , per A. Rovira i Virgili	21	<i>La joia del camí</i> , poesies d'Antoni Closas..	123
<i>Aplec de rondalles</i> , per V. Serra i Boldú.....	21	<i>Idil·lis i elegies d'A. Chénier</i> , trad. de Joan Arús.....	123
<i>En Ramon Muntaner, l'home i la Crònica</i> , per Carles Rahola.....	21	<i>Anuari de l'Institut d'Estudis Catalans, MCMXV-MCMXX</i>	123
<i>De l'infinit poema</i> , poesies per Mossèn Anton Navarro.....	22	<i>Anuari de les Biblioteques Populars (any 1922)</i>	135
<i>La gesta dels estels</i> , revista de poemes per S. Salvat-Papasseit.....	22	<i>Campànules</i> , poesies de J. Estadella.....	135
<i>Vint cançons</i> , de Tomàs Garcés.....	22	<i>Vides d'homes il·lustres</i> , de Corneli Nepos, trad. de Manuel de Montoliu.....	136
<i>Diari i pensaments de cada dia</i> , per Elisabet Leseur, traducció de M. C. C.....	51	<i>Floren</i> , novel·la del Marquès de Camps....	136
<i>Proses de bon seny</i> , per Jaume Raventós...	51	<i>Proses de bon seny</i> , per Jaume Raventós....	136
<i>Versió catalana de les obres d'Horaci</i> , per I. Vilaró Codina.....	51	<i>Bells indrets de Catalunya</i> , per Josep Botey..	150
<i>Semprevives</i> , elegia cíclica, per Apeles Mestres.	51	<i>Les noies de moda</i> , per V. Coma Soley.....	150
<i>Velles i noves, Novel·les</i> , per Jacint Laporta.	51	<i>Rajoles blaves</i> , per Joan Clapés Corbera, Pvre.	150
<i>El tribut</i> , prosas literàries, per J. Sellarès....	52	<i>Obres completes de Mn. Miquel Costa i Llobera</i>	151
<i>Sant Ignasi de Loyola</i> , pel P. Ignasi Casanovas.	52	<i>Llibres de prosas</i> , de Jacint Laporta.....	151
<i>Flors de roella</i> , aplec de poesies de Miquel Duran.....	52	<i>Viatges de Gulliver</i> , de J. Swift, trad. de J. Farran i Mayoral.....	151
<i>Almanac de la poesia</i> , 1923.....	69	<i>Tria de poesies de Jacint Verdaguer</i> , per Carles Riba.....	151
<i>Llibre d'amor</i> , poemes de Joan Arús.....	69	<i>Simó Gómez</i> , per Feliu Elias.....	152
<i>Tragèdies de veinat</i> , contes de S. Puig Pujadas.	69	<i>La tragèdia de Cal Pere Llarch</i> , novel·la d'E. Girbal Jaume.....	152
<i>El meu amic Pellini i altres contes</i> , per Prudenci Bertrana.....	69	<i>Quatre venjances</i> , per C. A. Jordana.....	152
<i>Medeia</i> , tragèdia en tres actes, per Francesc Pujols.....	69	<i>El viatge de noces</i> , per Ricard Ferrer.....	152
<i>Setze contes</i> , d'Alfons Maseras.....	70	<i>L'emotivitat popular en el cançoner de Catalunya</i> , per J. Fornell.....	152
<i>Buirac</i> , poemes de Salvador Torrell i Eulàlia.	90	<i>Jocs Florals de l'Empordà</i> , volum IV.....	170
<i>Records de Figueres</i> , per Frederic Gironella.	90	<i>Conferències de comiat</i> , per Josep M. ^a Junoy.	170
<i>Antologia d'autors catalans</i> , per Antoni Oller.	90	<i>Del verger de Maria</i> , poesies per Mn. Xavier M. ^a Plassa.....	170
<i>Les Publicacions Ràfols</i>	90	<i>Angoixes socials</i> , per R. Rucabado.....	170
<i>Hores de col·legi</i> , poesies de Josep M. ^a Garganta.....	90	<i>Jocs Florals de Girona</i> , volum de 1921.....	171
<i>Nausica</i> , de Joan Maragall.....	101	<i>Glossa biogràfica de Manuel Duran i Bas</i> , per Lluís Bertrana i Pijoan.....	199
<i>Matilde d'Anglaterra</i> , de Ferran Soldevila...	101	<i>Obres completes de Miquel Costa i Llobera</i> ..	199
<i>Adaptació escènica dels Germans Karamazow</i> , de Dostoiewski, trad. de J. Millàs-Raurell.....	102	<i>Volum dels Jocs Florals de Barcelona: 1923..</i>	199
<i>Les tombes flamejants</i> , poemes de Ventura Gassol.....	102	<i>El llibre de la jungla de Rudyard Kipling</i> , traducció de Marian Manent.....	199
<i>La rosa als llavis</i> , poema de S. Salvat-Papasseit.....	102	<i>Sermó sobre Ramon Lull</i> , per Mn. Llorenç Riber.....	200
<i>Pels camins de sang i de dolor</i> , poemes de guerra, de Domènec Juncadella.....	102	<i>Miscelània Prat de la Riba</i>	200
<i>El camí errat</i> , novel·la de Josep Lleonart....	102	<i>Dites del benaurat Fra Gil</i>	200
<i>De la natura</i> , de Lucreci, trad. de Joaquim Balcells.....	103	<i>El Pare-Nostre</i> , glosses apologetiques, pel P. Miquel d'Esplugues.....	200
<i>Romeu i Julieta</i> , de Shakespeare, traducció de M. Morera i Galícia.....	103	<i>Els poetes d'ara</i> , antologies populars dirigides per Tomàs Garcés.....	200
<i>Infantaments</i> , poemes de J. M. Prous-Vila..	103		
<i>Anuari dels catalans</i>	122		
<i>La princesa de Cleves</i> , de Mme. de Lafayette, trad. de R. Marquina.....	122		

ALTRES LLIBRES

<i>Sol de posta</i> , per E. Isern i Dalmau (segona edició).....	23
<i>Bartec el Vencedor</i> , per E. Sienkiewicz, traducció de Carles Riba.....	23

<i>La filla del capità</i> , d'A. Puzkin, traducció de R. S. Slaby.....	23	<i>El Sindicat i el Casino</i> , per R. Rucabado.....	137
<i>Idealestische Neuphilologie</i>	23	<i>Têtes de Fantômes</i> , per André Germain.....	137
<i>Le origini della filosofia contemporanea in Italia</i> , per Giovanni Gentile.....	23	<i>Obres completes d'Alfred Oriani</i>	137
<i>L'ame enchantée</i> , per Romain Rolland.....	23	<i>Les edicions de la casa Cappelli</i>	137
<i>La decadenza della Europa</i> , per F. Ritti....	23	<i>Antologia de poemes de Robert Frost</i>	137
<i>Histoire de la Littérature française contemporaine (1870 a nos jours)</i> , per René Lalou.....	23	<i>Les cançons del poble</i> , per Antonin Perbosc..	137
<i>En sabots</i> , per André Baillon.....	23	<i>El teatre exemplar</i> , per Harley G. Barker....	137
<i>Mesure de la France</i> , per Drieu La Rochelle.	23	<i>Popoli e canti nella Sicilia d'oggi</i> , per G. Cocchiara.....	137
<i>La poesia moderna in Provenza</i> , per L. Graziani.....	23	<i>Jugements</i> , per H. Massis.....	137
<i>Taine et Renau</i> , per Maurice Barrès.....	23	<i>Plutarque a menti</i> , per Jean de Pierrefeu...	137
<i>Capcigrany</i> , novel·la de Blai Eïner.....	52	<i>Pensées sauvages</i> , per Augusta Amiel-Lapeyre.	137
<i>El pas dels gegants</i> , de Pierre Bénéoit, traducció de Joan Arús.....	52	<i>Œuvres et maîtres</i> , per P. M. Masson.....	137
<i>Memorie della mia vita</i> , per G. Gioletti.....	52	<i>Les dates et les œuvres</i> , per René Ghil.....	137
<i>Studi sul teatro contemporaneo</i> , per Adriano Tilgher.....	52	<i>Alla ricerca della personalità</i> , per Luigi Tonelli.....	137
<i>Nova edició anglesa dels poemes de Manuel de Cabanyes</i>	52	<i>L'activitat editorial alemanya</i>	137
<i>Per l'Italia degli italiani</i> , de G. d'Annunzio..	52	<i>Poesia e non poesia</i> , per B. Croce.....	137
<i>Michel Auclair i Le pèlerin</i> , per Charles Vildrac.....	52	<i>Vanikoro</i> , poemes de Lucien Fabre.....	137
<i>L'obra de l'escriptor argentí Fernández Moreno.</i>	52	<i>Quatre regles per a parlar bé</i> , d'Ivon l'Escop.	153
<i>L'Almanac de les Lletres; Mallorca, 1923</i>	70	<i>Jovita</i> , novel·la de J. J. Bladà.....	153
<i>De la vida i del govern d'Espanya</i> , per J. Vallès i Pujals.....	70	<i>L'idioma català davant la ciència, la història i la llibertat dels pobles</i> , per J. Conangla i Fontanilles.....	153
<i>Propos d'atelier</i> , per André Salmon.....	70	<i>Petit traité de versification</i> , per Jules Romains i G. Chennevière.....	153
<i>Le strade cieche</i> , novel·la d'August Garsia....	70	<i>L'Abbaye et le bolchevisme</i> , per A. Merce-reau.....	153
<i>Paisatges d'Occident</i> , de J. Joergensen.....	70	<i>La col·lecció Les Contemporains</i>	153
<i>Le volant d'Artimon</i> , poemes de Paul Dermée.	70	<i>La nuit de Gethsemani</i> , per Lleó Chestov....	153
<i>L'Italie vivante</i> , per Paul Hazard.....	70	<i>Assaigs</i> , de Salvador de Madariaga.....	153
<i>Goethe</i> , per Georg. Brandes.....	70	<i>Producció mercantil-castellana d'alguns escriptors catalans</i>	153
<i>Publicacions de l'Escola Catalana d'Art Dramàtic</i>	90	<i>Le problème de la morale neutre. Peut-on parvenir à une morale unanime?</i> , per Ll. Nicolau d'Olwer.....	171
<i>La Fundació Bernat Metge</i>	90	<i>Ariel ou la vie de Shelley</i> , per André Maurois.	171
<i>Publicacions de la revista Monitor</i>	90	<i>Enquête sur les maîtres de la jeune littérature</i> , per Pierre Varillon i H. Rambaud....	171
<i>Les chroniques du canard sauvage</i> , de Ch.-L. Philippe.....	90	<i>Anthologie poétique du XXe siècle</i> , per Robert de la Vaissière.....	171
<i>Le bouquet inutile</i> , poesies de Jean Pellerin..	90	<i>Allemagne</i> , per Paul Colin.....	171
<i>Servitude et grandeur littéraires</i> , per Camille Mauclair.....	90	<i>Cronique de la paix ou la vie quotidienne des français après la guerre</i> , per Eugène Marsan.....	171
<i>La croix de roses</i> , per Julien Benda.....	90	<i>La Brière</i> , per A. de Chateaubriand.....	171
<i>Les cinq continents</i> (antologia poètica).....	90	<i>Obres completes de Jean-Marc Bernard</i>	171
<i>Renau et nous</i> , per P. Lasserre.....	90	<i>Le Terrain Bouchaballe</i> , per Max Jacob....	171
<i>Les poésies de A. O. Barnabooth</i> , per Valéry Larbaud.....	90	<i>Guêpier de diamants</i> , per Celine Arnould...	171
<i>Le diable au corps</i> , novel·la de R. Radiguet...	90	<i>Le roman et les idées en Angleterre</i> , per M. L. Cazamian.....	171
<i>Antologies anglaises</i>	90	<i>Publicacions de L'escola d'estiu</i>	201
<i>Espejos</i> , poesies de J. Chabás y Martí.....	90	<i>Les flors de l'ànima</i> , poesies de J. Povill...	201
<i>Waldo Frank i Jack London</i>	90	<i>Publicacions de La novel·la nova</i>	201
<i>El socialisme i el problema de Catalunya</i> , per Rafael Campalans.....	104	<i>La novel·la d'ara</i>	201
<i>Publicacions de la Fondazione Leonardo</i> , de Roma.....	104	<i>Les ciències en la vida de la llar</i> , per Rosa Sensat de Ferrer.....	201
<i>Le songe</i> , per H. Martherlant.....	104	<i>Publicacions del Foment de la pietat</i>	201
<i>Paul Morand i la banalitat</i>	104	<i>Antologia de Ch.-R. Poirée</i>	201
<i>Traducció francesa de La Vida austera</i> , de Pere Corominas.....	136	<i>Antologia alemanya de poetes catalans</i> , trad. i pròleg del Dr. R. Grossmann.....	201
<i>Les figures del pessebre</i> , per Joan Llongueras.	137	<i>Cants del Vallès</i> , poesies de D. Daví Güell ...	201
<i>Quadres i diàlegs catequístics</i> , per Mn. Josep M. ^a Viadiu.....	137	<i>Don Joan</i> , poema, per J. Martínez-Belló...	201
<i>Estudis de sintaxi catalana</i> , per A. Par....	137	<i>Pente sur la mer</i> , poesies de Claude-André Puget.....	201
<i>La Unidad Nacional i el separatisme</i> , per J. Vallès i Pujals.....	137	<i>Le bon apôtre</i> , novel·la de Philippe Saupault.	201
<i>Orientacions a la joventut d'esquerra catalana</i> , per J. M. Pou Sabater.....	137	<i>La trampa del arenal</i> , novel·la de Margarita Nelken.....	201
<i>La cançó popular catalana</i> , per Francesc Bal-delló.....	137	<i>Obres completes de Jules Tellier</i>	201
		<i>Apollinaire vivant</i> , per André Billy.....	201
		<i>Cose viste</i> , per Ugo Ojetti.....	201

ARTS PLASTIQUES

<i>Francis Picabia</i>	53	<i>Antoni Badrinas</i>	53
<i>Domènec Carles</i>	53	<i>M. Llavanera</i>	53

Pau Planas.....	
Josep M. ^a Gol.....	
L'església de Sant Pau del Camp.....	
Estètica i higiene de la ciutat.....	
Rectificant una informació de la Revista «Le Feu».....	
El concurs Plandiura.....	
Ignasi Genové.....	
Bonaterra.....	
Casanovas (E.).....	
Miv.....	

53	Llimona (Joan).....	91
53	Nou ambient.....	91
53	La darrera exposició de primavera.....	154
53	Concurs de cartells organitzat per l'Obra del bon mot.....	154
70	Exposició Meifrèn.....	154
71	Exposició Jaume Guardia.....	154
71	Un llibre de Feliu Elias.....	154
91	Exposició del moble.....	202
91	Paisatges de Francesc Vayreda.....	202
91		

LES REVISTES

Ramon Reventós.....	
Isidre Bonsoms.....	
Notes sobre Teatre.....	
Volem la Universitat.....	
Després de les nostres campanyes universitàries.....	
Le mouton blanc.....	
Les condicions del treball comercial i el foment de la cultura.....	
Del treball de les dones en despatxos i escriptoris.....	
Homenatge a Ramon Turró.....	
Revista catalana de música.....	
Una conferència de J. M. Junoy.....	
The Criterion.....	
El Concilio.....	
Paraules.....	
L'estol.....	
A la memòria del P. Jaume Català.....	
Lluita per la moral.....	
Concurs Plandiura.....	
La poesia catalana i Eugeni d'Ors.....	
Alexandre Petoefi.....	
Alice Meynell.....	
Holderlin.....	
Max Nordau.....	
Zacconi.....	
Miquel i Planas.....	
Victor Català a l'Acadèmia de Bones Lletres.....	
Amics de l'art litúrgic.....	
Scriptorium.....	
Critica del cinema.....	
Noi.....	
Campanyes moralitzadores.....	
Commemoracions: Mossèn Clascar i Joaquim Folguera.....	
Einstein.....	
La política exterior del catalanisme.....	
Pascal i Renan.....	
Luigi Pirandello.....	
Analecta Montserratensis.....	
La vida intel·lectual.....	
Butlletí universitari de l'Amèrica llatina.....	
I libri del giorno — Croniques de literatura catalana per Cesarino Giardini.....	
Europe.....	
Per la continuïtat.....	
La pàtria de cada dia.....	
Homenatge a la memòria de Mossèn Baldiri Rexach.....	
Sarah Bernhardt.....	
Un estudi de Félix Plein a «Le Correspondant».....	
Els «Blätter für die Kunst» de Stefan George.....	
Teodor de Bauville.....	
In memoriam.....	
Un mot de Tristan Bernard.....	
La Lampe.....	
Escriptors alemanys d'avui.....	
La Revue européenne.....	
Puig i Ferrater.....	
Revistes contemporànies.....	
Les veus de l'hora.....	

24	Catarina Mansfield.....	107
24	Valery Larbaud.....	107
24	Robert de Traz.....	107
25	Exposició del llibre científic francès.....	107
	L'amistat de Cesarino Giardini.....	108
27	Henry Prunières.....	108
28	Un mot de Cocteau.....	108
	Teodor Dreiser.....	108
28	Tomàs Maun.....	124
29	Alfred Giannini.....	124
32	Alexandre Manzoni.....	124
32	Joan Badia.....	124
32	Del centenari de Renan.....	124
32	Giuseppe Ravagnani.....	124
32	Patria Nova.....	124
32	Pascal.....	138
32	Cambó.....	138
32	Pierre Loti.....	138
54	Cesar A. Torras.....	138
54	Per l'homenatge a Baldiri Rexach.....	139
54	Catalamitat.....	140
55	The Adelphi.....	140
56	El P. E. N. Club.....	140
56	Kalidas Nag.....	140
56	Lleó Chester.....	140
56	La vie des lettres et des arts.....	140
56	La revue contemporaine.....	140
56	Ritmica i plàstica.....	154
56	Guerra Junqueiro.....	155
56	Perills de l'hora.....	155
56	Els PP. Joaquim M. ^a Vives i Nicolau de Tolosa.....	156
71	Estudis filosòfics de M. P. Bordoy-Torrents i J. Farran i Mayoral.....	156
73	Mahatma Gandhi i Romain Rolland.....	156
74	Les conferències dels Amics de la Poesia.....	156
74	Guido Ruberti.....	156
75	La labor catalanitzant de Giuseppe Ravagnani.....	156
75	Cebrià de Montoliu.....	172
75	Coventry Patmore.....	172
76	Publicitat i Literatura.....	172
76	El llibre ben fet.....	172
	Revista d'Occident.....	202
76	Mañé i Flaquer.....	202
76	Ramon M. Juncadella.....	202
76	Mallarmé.....	202
91	J. H. Fabre.....	202
	Juli Delpont.....	202
92	Les viles espirituals.....	202
92	Del pròleg de Rodolf Grossmann a la seva antologia alemana La lirica catalana d'ava.....	203
92	Atlas lingüístic de Gatalunya.....	207
92	Millàs-Rauvell.....	010
92	Noves activitats de Cesarino Giardini.....	212
92	Homenatge a Jules Romains.....	212
92	Una informació de La revista de filosofia.....	212
92	Broom.....	212
92	Maurice Barrès.....	212
92	Fitz Maurice Kelly.....	212
92	Manuel Carrasco.....	212
104	A manera de definició.....	212

